

Riksdagens protokoll

2011/12:132

Måndagen den 18 juni

Kl. 11.00 – 16.55

Protokoll
2011/12:132

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 11 och 12 juni.

2 § Fastställande av dag för riksmötets start 2012/13

Kammaren biföll riksdagsstyrelsens förslag att riksmötet 2012/13 skulle inledas *tisdagen den 18 september*.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM153 Mervärdesskatt för vouchrar *KOM(2012)206* till skatteutskottet

2011/12:FPM154 Ändringar av datum i Solvens II-direktivet *KOM(2012)217* till finansutskottet

2011/12:FPM155 Förslag till EU:s årsbudget för 2013 *SEC(2012)270* till finansutskottet

2011/12:FPM156 Innovationspartnerskap om vatten *KOM(2012)216* till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR:2012/13 Skattekontroll av företag – urval, volymutveckling och uppföljning

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellationerna 2011/12:390, 395, 404 och 414

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:390 Restaurangmomsen

av Bo Bernhardsson (S)

Interpellation 2011/12:395 Servicekontoret i Angered

av Shadiye Heydari (S)

Interpellation 2011/12:404 Återställande av det sociala avgiftssystemet

av Jasenko Omanovic (S)

Interpellation 2011/12:414 Finanspolitiska insatser för ökad jämlikhet
av Eva-Lena Jansson (S)

Med ändring av meddelanden den 13 juni 2012 om uteblivet svar såvitt gäller de angivna interpellationerna meddelas att dessa kommer att besvaras torsdagen den 28 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är andra engagemang.

Stockholm den 15 juni 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2011/12:165 till skatteutskottet

Motioner

2011/12:Ju20 och Ju21 till justitieutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 2011/12:FiU21, FiU24, FiU28, FiU30 och FiU22

Justitieutskottets betänkanden 2011/12:JuU11 och JuU26

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU24

Försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU9

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2011/12:NU24

Frågor om subventioner till kärnkraft (skr. 2011/12:141).

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Anf. 1 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera regeringens skrivelse *Kärnkraft utan statliga subventioner*. Det är en skrivelse som är en följd av att riksdagen den 17 juni 2010, i samband med att vi behandlade lagförslaget *Kärnkraften – förutsättningar för generationsskifte*, beslutade att ställa sig bakom ett motionsyrkande från Centerpartiet om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om lagstiftning eller andra åtgärder med innebörden att direkta eller indirekta subventioner inte skulle kunna påräknas.

I dag är det den 18 juni 2012. Det har gått två år. Trots det står vi här med en skrivelse som är i det närmaste att betrakta som en icke-skrivelse som inte ens förmår att svara på frågan hur kärnkraftens subventioner ska definieras. Det är anmärkningsvärt, inte minst eftersom ett så kallat obegränsat skadeståndsansvar var en av beståndsdelarna i den borgerliga kärnkraftsöverenskommelsen. Möjligheten att bygga ny kärnkraft skulle kompenseras med ett tyngre ansvar för kärnkraftsägarna vid en eventuell olycka. Facit så här långt är att det är möjligt att bygga nytt men att skadeståndansvaret är kvar på en mycket låg nivå – helt på tvärs med vad som lovades när förbudet mot att bygga ny kärnkraft togs bort. Att inte ha ett obegränsat skadeståndsansvar är dessutom definitivt att betrakta som en indirekt subvention. Ett i allra högsta grad rimligt första steg är att låta den redan beslutade lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor träda i kraft.

I likhet med företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i civilutskottet anser jag att tidsutdräkten för ikraftträdandet är oacceptabel. Regeringen har beklagat förseningen, och tidigare miljöministern Andreas Carlgren har förklarat att han hade räknat med att reglerna skulle träda i kraft vid halvårsskiftet 2011 men flyttade sedan fram löftet om ikraftträdande till årsskiftet 2011/2012. Nu är vi vid halvårsskiftet 2012, och trots att ingenting ändå har hänt finns det inga ytterligare svar att få i regeringens skrivelse.

Regeringens förklaring till förseningen är att de nya reglerna förutsätter att Pariskonventionen och dess tilläggskonvention med deras lydelse enligt 2004 års ändringsprotokoll träder i kraft. Men man säger också att om ett sådant ikraftträdande skulle dröja avsevärt kan det bli aktuellt att utreda behovet av att införa nya svenska regler i avvaktan på de internationella avtalens ikraftträdande. Den stora frågan här måste vara vad regeringen menar med ”dröja avsevärt”. Tydligen tycker man inte att det har dröjt länge nog ens för att belysa frågan vidare i skrivelsen.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att förklaringen är otillräcklig och menar att det är mycket angeläget att dessa lagförändringar om ett så kallat obegränsat ansvar sätts i kraft skyndsamt. Lagen är redan nu mer än ett år försenad. Därför föreslår vi att lagen om ansvar och ersättningar vid radiologiska olyckor träder i kraft den 1 juli 2012. Vi står också

bakom att Sverige ratificerar Pariskonventionen och dess tilläggskonvention enligt 2004 års ändringsprotokoll.

Vi anser att ett obegränsat ansvar inte heller kan begränsas så som regeringen valt att göra. Ett obegränsat ansvar bör i princip innebära att reaktorägarens ekonomiska ansvar är oändligt, även om det givetvis i praktiken inte är möjligt att få större ersättning än vad den betalningskyldige kan betala.

Den nya lagen säkerställer – om och i så fall när den träder i kraft – betalning upp till 12 miljarder kronor. Trots att detta innebär en avsevärd höjning i förhållande till dagens lagstiftning kan beloppet sannolikt vara otillräckligt redan vid mindre olyckor, och det lär vara fullständigt otillräckligt vid ett svårt reaktorhaveri med oöverskådliga konsekvenser.

Vi anser att inriktningen på politiken måste vara att kärnkraftsindustrin vid en olycka ska stå för sina egna kostnader. Därför bör kravet på finansiering av ansvaret så långt som det är möjligt utgå från de verkliga kostnader som kan orsakas. Mot den bakgrunden anser vi att regeringen bör verka för att nivån på finansieringen av det obegränsade skadeståndsansvaret höjs.

Andra frågor som bör belysas ytterligare och resultera i lagstiftning från regeringen är bland annat preskriptionstidens längd, möjligheten till statlig återförsäkring samt vem som ska ansvara för samhällets kostnader för sjukvård till följd av en radiologisk olycka.

Avslutningsvis vill jag peka på behovet av en bestämmelse om ansvarsgenombrott i svensk lagstiftning. Med tanke på de konsekvenser en eventuell olycka får och vilken exceptionell händelse det är borde det vara rimligt att åtminstone överväga att ändra aktiebolagsrätten så att ansvarsgenombrott inom en koncern blir möjligt.

Fru talman! Det har gått två år sedan regeringen och riksdagen debatterade det ursprungliga ärendet och gav en beställning till regeringen om att återkomma med förslag till ändringar. Det har gått två år! Trots det levererar regeringen en skrivelse som inte innehåller några som helst svar. Det är inte tillfredsställande. Det är dessutom i någon mening respektlöst gentemot riksdagen och gentemot allas vår tid.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Ingemar Nilsson, Ingela Nylund Watz och Börje Vestlund (alla S).

Anf. 2 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Frågan för dagens debatt är: Vem ska betala för kärnkraften? Kärnkraften innebär kostnader i form av försäkring, att ta hand om kärnkraftens avfall med mera som måste betalas av någon.

Citigroup, som är världens största finansbolag, fastslår att det ingens i världen någonsin har byggts kärnkraft utan ekonomiskt stöd från staten. Även Vattenfall har under året mycket tydligt sagt att huruvida Vattenfall är intresserat av att bygga ny kärnkraft beror på vilka ekonomiska villkor politiken sätter upp. På rent marknadsmässiga grunder, utan att staten står för säkerheten, finns det ingen ekonomisk möjlighet att bygga ny kärnkraft.

Centerpartiet och Folkpartiet vet mycket väl att det inte byggs någon ny kärnkraft utan subventioner. Frågan om subventioner avgör därmed om det kommer att kunna byggas ny kärnkraft i Sverige eller inte.

För två år sedan, i samband med att beslutet att tillåta ny kärnkraft fattades, fick regeringen i uppdrag av riksdagen att i fråga om statligt stöd till kärnkraften återkomma till riksdagen med förslag om lagstiftning eller andra åtgärder med innebörden att direkta eller indirekta statliga subventioner inte kan påräknas.

Här finns inte utrymme för tolkningen att det inte finns några subventioner eller för alternativet att låta bli att göra något. Det var ett mycket tydligt uppdrag till regeringen att avskaffa de subventioner som finns i dag.

Det är därför under all kritik när regeringen nu, två år senare, i sin skrivelse hävdar att det inte finns några subventioner och att man därför inte kommer att göra något.

Det är oseriöst att påstå att det inte finns några subventioner till kärnkraften utan att ens bry sig om att definiera vad man anser är en kärnkraftssubvention.

Enligt OECD:s definition, den mest vedertagna, är en subvention ett resultat av en handling från staten som innebär en fördel för konsumenter eller producenter i syfte att öka deras intäkter eller minska deras kostnader.

Att kärnkraftsbolagen med regeringens politik slipper stå för kostnaden vid en olycka och slipper betala den fulla hanteringen av avfallet är utan tvekan subventioner.

Det finns många statliga subventioner till kärnkraften, såsom att endast dotterbolaget och inte hela bolaget står ansvarigt om en olycka sker, att sjukvårdskostnader inte ingår i kärnkraftsägarnas skadeståndsansvar och att preskriptionstiden är begränsad. Men jag vill i dag fokusera på det begränsade försäkringsansvaret och kärnavfallsavgiften. Det är troligen de rent ekonomiskt största subventionerna till kärnkraften.

I Naturvårdsverkets skrivelse från januari i år om miljöskadliga subventioner fastslås på s. 40 att kärnkraftens begränsade försäkringsansvar är en subvention.

I frågan om vem som ska betala för kärnkraften försöker regeringspartierna med alla former av förvirring, såsom att hänvisa till Pariskonventionen. Pariskonventionen är ett europeiskt regelverk som sätter som golv att medlemsstaterna måste kräva minst 7 miljarder i finansiell säkerhet. Dock säger Pariskonventionen inget om vilken finansiell säkerhet som bör krävas, och den sätter definitivt inget tak.

Regeringens tal om obegränsat skadeståndsansvar är förvirrande. Begreppet skadeståndsansvar är inget värt om man inte ställer ett krav på hur mycket pengar som ska finnas tillgängligt om det sker en olycka.

Exemplet i Fukushima är talande. Kärnkraftsägaren Tepco förlorade alla sina tillgångar efter härdsmltan och gick i konkurs. Kvar står staten och får betala alla kostnader.

Regeringens skrivelse ger ingen klarhet i vem som betalar om en olycka motsvarande Fukushima skulle ske i Sverige. Med regeringens politik behöver kärnkraftsägarna endast ha ett försäkringsansvar upp till 1 200 miljoner euro, ca 11 miljarder kronor. Alla kostnader som överstiger 11 miljarder kronor ska svenska folket betala.

Kärnkraftshaveriet i Fukushima kostade minst 1 000 miljarder kronor, det vill säga ca 100 gånger mer än de svenska kärnkraftsägarna måste betala.

Härmed överger alliansen den avgörande principen i sin energioversenskommelse, nämligen att kärnkraften ska stå på egna ben. Jag tror inte att svenska folket vill agera försäkringsbolag åt kärnkraftsindustrin.

En central fråga är varför regeringen beslutade sig för att begränsa kärnkraftsbolagens finansiella säkerhet till just 11 miljarder kronor. Tjernobyl kostade 1 000 miljarder kronor, och Fukushima kommer troligen att kosta mycket mer. Tyskland har satt ett krav om finansiell säkerhet som är dubbelt så högt som det svenska.

I propositionen *Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar* kan man möjligen finna guidning i hur regeringen har tänkt. På s. 56 kan man läsa:

”Det finns ingen teoretisk gräns för hur hög ersättning en anläggningshavare kan åläggas att garantera genom en ansvarsförsäkring eller annan finansiell säkerhet. I praktiken finns det ändå en rimlighetens gräns som inte kan överskridas utan att det får återverkningar på industrins konkurrenskraft.”

Det är uppenbart att regeringen har beslutat att begränsa skadeståndsansvaret för att kärnkraftsbolagens ekonomiska intressen ska gå före kostnaden för en olycka. Konsekvensen är att regeringen låter svenska folket betala för kärnkraften.

Fru talman! Kärnkraften lämnar ett farligt avfall som måste hållas åtskilt från civilisationen i minst 100 000 år. Under året som gått har Strålsäkerhetsmyndigheten, Kärnavfallsfonden och Riksgälden haft uppdraget att se hur mycket pengar som behövs för att finansiera slutförvaret av kärnkraftens avfall.

Deras slutsats är att det saknas 30–40 miljarder kronor. Därför bör kärnavfallsavgiften höjas från 2 öre till 6 öre per kilowattimme så att kärnkraftsindustrin betalar för sitt eget avfall. Kärnkraftsbolagens avgift bör alltså höjas med 200 procent för att följa principen att förorenaren ska betala.

Regeringens respons på utredningen blev att skicka tillbaka den utan att höja kärnavfallsavgiften. Ännu en gång är det svenska folket som får betala för kärnkraftens kostnader.

Det begränsade finansiella kravet och den för låga kärnavfallsavgiften är två tydliga fall där kärnkraften inte betalar sina egna kostnader.

Regeringen skriver att det vore juridiskt tveksamt att lagstifta om ett förbud mot subventioner. Men det behövs ingen lagstiftning, utan det räcker att avskaffa de subventioner som finns. Det finns inga juridiska hinder för det. Höj det finansiella kravet till att bättre motsvara den verkliga kostnaden för en olycka och höj kärnavfallsavgiften så att industrin betalar för sitt eget avfall! Det är inte så svårt om viljan finns. Men regeringen tycks fast besluten att fortsätta hålla kärnkraften under armarna.

Miljöpartiets engagemang i frågan om kärnkraftens subventioner grundar sig både på att det är ett svek mot svenska folket och det tidigare löftet att kärnkraften inte ska ges några fortsatta subventioner och att de försämrar förutsättningarna för den förnybara energin som inte får en fair fight.

Att regeringen fortsätter subventionera kärnkraften ger en dyster prognos för utbyggnaden av förnybar energi. Investeringar i förnybar energi

flyttar utomlands till länder som har en tydligare inriktning mot förnybar energi och där kärnkraften inte subventioneras och är en bromskloss.

Sveriges befintliga kärnkraftverk är i dag gamla och skruttiga. Vi står inför ett vägval – ny kärnkraft eller 100 procent förnybar energi. Bara med fortsatta och kraftiga statliga subventioner kan kärnkraften konkurrera med förnybar energi i fråga om utbyggnadstakt, effektivitet och kostnad.

I stället för att skapa förutsättningar att nå Sveriges potential för förnybar energi bromsar regeringen utvecklingen med fortsatta subventioner till kärnkraften.

Mot regeringens fortsatta subventioner och oklara besked om vem som ska betala för kärnkraften lämnar Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i dag en gemensam reservation. Där föreslår vi att inriktningen ska vara att kärnkraftsindustrin står för sina egna kostnader. För att principen om att förorenaren betalar ska gälla måste kravet på finansiering av ansvaret så långt som möjligt utgå från de verkliga kostnader som kan uppkomma i samband med kärnkraftsverksamhet.

Fru talman! Det är dags att sluta hålla förlegad kärnkraftsteknik under armarna. Jag yrkar bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 3 KENT PERSSON (V):

Fru talman! I betänkandet om ökat ansvar för kärnkraftens kostnader och i det beslut som riksdagen senare tog står det:

”Då begreppet subventioner emellertid inte alltid har en precis innebörd ser utskottet ett värde i att regeringen närmare preciserar betydelsen i det här aktuella fallet och att riksdagen tydligt uttalar sin syn på att statliga stöd till kärnkraft inte ska kunna påräknas. Utskottet instämmer således i vad som begärs i motion 2009/10:N17 (c) på detta tema. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen till känna att statligt stöd för kärnkraft, i form av direkta eller indirekta subventioner, inte kan påräknas. Vidare anser utskottet att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning eller andra åtgärder som tydliggör detta.”

Detta blev också riksdagens beslut för två år sedan. I två år har vi väntat på den utredning och den proposition som jag hade hoppats skulle ligga här på bordet och tydligt tala om vad en subvention är och ge förslag till lagstiftning. Vi har en skrivelse där regeringen försöker hitta möjliga förklaringar till vad en subvention är och att det inte förekommer. Men det är ju inte sant.

Det är också lite intressant att läsa vad dåvarande miljöminister Andreas Carlgren skrev på Centerpartiets hemsida i anslutning till detta beslut:

”Enligt det här förslaget kommer marknadens principer att råda. ... Över denna summa på 15 miljarder, träder kärnkraftsägarens obegränsade ansvar in.”

Det låter väl fantastiskt bra, men det är inte heller sant. Ansvaret för kärnkraftsägarna stannar vid 1 200 miljoner euro – allt utöver det står

Prot. 2011/12:132

18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

skattebetalarna för. Det är nämligen dottern till bolagen, inte modern, som står för kostnaderna.

Regeringen börjar skrivelsen med att slå fast att det är principiellt tveksamt att lagstifta om förbud mot subventioner av kärnkraft. Redan där har man ju anslagit tonen att det inte ska komma något lagförslag.

När det gäller förslaget om avgifter för restprodukter, alltså det som ska bekosta rivning samt slutförvar av kärnavfall och radioaktivt bränsle, kan man konstatera att den utredning som Strålsäkerhetsmyndigheten, Riksgälden och Kärnavfallsfonden har gjort på uppdrag av regeringen slår fast att det saknas någonstans mellan 30 och 40 miljarder kronor för att driftägarna ska kunna klara sina åtaganden. Om man ska kunna uppfylla kravet att förorenaren betalar skulle man behöva höja avgiften från 2 öre till 6 öre. Miljöminister Lena Ek kommenterar det med att det inte är aktuellt att höja avgiften förrän tidigast 2015. Det är alltså en subvention av kärnkraftsägarnas verksamhet.

Kärnkraftsbolagen säger att detta är omöjligt. Det skulle minska vinstmarginalen – det förstår jag. Man säger också – och det är det väsentliga – att det skulle göra det ointressant att investera i ny kärnkraft. Det var deras slutsats om man höjer avgiften. Det ska bli intressant att se vad regeringen tänker göra 2015. Då har vi haft ett val, så den nuvarande regeringen, som har ansvar för detta, finns troligtvis inte kvar.

Regeringen motiverar ansvarsbeloppet, 1 200 miljoner euro, med att de svenska kärnkraftsreaktorerna har så låg effekt. Det är anledningen till att man stannar vid 1 200 miljoner euro. Vi vet att en uppgradering av den svenska kärnkraften pågår för fullt. Man ökar effekten. Tanken är att marknaden ska avgöra om man ska bygga nya, mer kraftfulla reaktorer. Det står inte något i skrivelsen om att regeringen då tänker höja ansvarsbeloppet, det vill säga det som kärnkraftsägarna är tvungna att återfinansiera på något sätt.

Det innebär att hela propositionen vilar på väldigt lösa grunder när det gäller ansvarsbeloppet. Det finns ingen analys av vad det innebär och vilka kostnader det handlar om. Man kopplar det till något som är taget ur luften.

Tyskland har hamnat på ett ansvarsbelopp på 2 400 miljoner euro. Dessutom har man ett ansvarsgenombrott solidariskt kopplat till det. Det är det som måste till om man vill få oss att förstå att kärnkraften inte är subventionerad.

Jag behöver inte säga mer. Detta visar tydligt att skrivelsen inte ens har försökt att förklara vad en subvention är och att vi i dag faktiskt har en subvention av svensk kärnkraft. Framför allt gäller inte det ansvarsbelopp som vi beslutade om för två år sedan eftersom den lagstiftningen inte har trätt i kraft. Jag menar att det är två år försenat.

Med det yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Anf. 4 MATS ODELL (KD):

Fru talman! Det är uppenbart att betyget på regeringens skrivelse om huruvida det förekommer subventioner av kärnkraft i Sverige eller inte strikt följer partiernas uppfattningar om kärnkraften som företeelse. Min prognos är att det är ett ganska robust förhållande som kommer att stå sig under dagens debatt.

Det har gått 30 år sedan svenska folket gick till valurnorna för att lägga sin röst i frågan om svensk kärnkraft. På den tiden var jag aktiv i motståndsrörelsen mot kärnkraft. Jag var till och med vice ordförande i linje 3 under folkomröstningen. Jag och mitt parti har ändrat uppfattning sedan dess. Vi har blivit klokare, skulle jag vilja säga. Vi har av utvecklingen sett att kärnkraften inte är mänsklighetens farligaste verksamhet som hotar oss. Det är snarare det globala klimathotet som är en påtaglig verklighet som vi ser effekterna av runt omkring oss och som vi behöver ägna mer kraft åt att komma åt.

Det har skett en väsentlig teknisk utveckling inom allt från uranbrytning till slutförvar. Det är glädjande. Forskare och näringsliv har bidragit aktivt för att göra verksamheten säkrare än vad den var när omröstningen skedde.

Inom Kristdemokraterna bygger vi vårt ställningstagande på samma grundläggande värderingar som vi hade för 30 år sedan, nämligen att ta ansvar för miljö och klimat och samtidigt långsiktigt trygga energiförsörjningen för hushåll och företag.

Kärnkraften uppfyller faktiskt ett av de viktigaste kriterierna för energiproduktion, nämligen att vara i stort sett klimatneutral. Vi tror att den klimatneutrala energiproduktion som kärnkraften står för är och kommer att vara en viktig del av både svensk och europeisk energiomställning under lång tid framöver.

Inom Alliansen har vi träffat en historisk uppgörelse mellan Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna om energipolitiken. Vi har lagt fast en politik för en hållbar energiförsörjning med långsiktiga spelregler till nytta för hushåll, företag, basindustri och den svenska konkurrenskraften. Den överenskommelsen innebär att förbudet mot nyetablering av kärnkraftverk tas bort. De reaktorer som finns i dag ska kunna ersättas med nya säkrare och mer effektiva kärnkraftverk i takt med att nuvarande reaktorer når sin maximala ekonomiska livslängd. Vi har också varit tydliga med att kärnkraften ska stå på egna ben och bära sina egna kostnader.

Frågan om subventioner till kärnkraften är ämnet för dagens debatt. Redan i samband med behandlingen av regeringens proposition om energipolitiken betonades både från regeringen och från näringsutskottet att inga subventioner till kärnkraften kan påräknas. En bärande del av regeringens energiöverenskommelse är att marknadens aktörer själva ska finansiera investeringar och drift av nya reaktorer utifrån de krav och ramar som regeringen har satt.

Fru talman! Det är tydligt att Alliansen inte har för avsikt att subventionera kärnkraften. För att ytterligare klargöra detta ställningstagande beslutade riksdagen våren 2010 om ett tillkännagivande till regeringen att återkomma med förslag till åtgärder som tydliggjorde att stöd och subventioner till kärnkraften inte skulle ställas ut. Regeringen har återkommit, efter att ha gjort en mycket noggrann genomgång av alla regelverk, av alla berörda departement och av alla politikområden som berör kärnkraftsverksamheten för att säkerställa att det inte finns några direkta eller indirekta statliga subventioner till kärnkraften.

Fru talman! Slutsatsen är att det inte finns något regelverk som ger kärnkraften en positiv särbehandling jämfört med övriga kraftslag. Det

ska inte heller framöver beviljas några undantag från de så kallade koncernbidragsreglerna, för att peka på en förändring i regelverket.

Regeringen har gjort en gedigen och seriös genomgång av kärnkraftens ekonomiska förutsättningar och av hur olika regelverk påverkar lönsamheten. Vad jag kan påminna mig – ni får gärna rätta mig om jag har fel – har ingen socialdemokratisk regering någonsin gjort en så omfattande och systematisk genomgång för att säkerställa att kärnkraften inte ska få några statliga subventioner.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill se ett lagstiftat förbud mot subventioner till kärnkraften. Här anser utskottet att det mot bakgrund av det som har anförts inte finns skäl att tillmötesgå dessa krav. Det är också av konstitutionella skäl olämpligt att införa ett sådant förbud. Det skulle i praktiken krävas en grundlagsändring därför att ett sådant enkelt beslut i denna kammare kan ändras lika enkelt. Jag tror att alla inser att det skulle vara kontraproduktivt att införa detta i grundlag.

Att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet nu i en gemensam reservation framför att de inte nöjer sig med regeringens besked om att inga subventioner till kärnkraften förekommer är ganska förväntat. Miljöpartiet och Vänsterpartiet skulle nog helst snarast stänga av hela den svenska kärnkraften oaktat att den står för över 40 procent av vår elproduktion. En realistisk analys av vad detta skulle innebära för välfärden, för jobben och för klimatet lyser dock med sin frånvaro. Bara den elintensiva svenska basindustrin sysselsätter i dag 400 000 personer och exporterar för 273 miljarder kronor. Detta höga exportvärde beror på att vi kan förädla råvarorna i Sverige i högteknologiska industrianläggningar som kräver en trygg energiförsörjning även när solen har gått ned och när det inte blåser.

Vad skulle hända med den svenska industrin i den samlade vänsterns Sverige? Vilket energislag skulle i dag ersätta den svenska kärnkraftens kontinuerliga drift som står för ungefär 40 procent av vår elproduktion? Ska vi som tyskarna ersätta kärnkraften med eldning av brunkol? Den förenade vänsterns energipolitik innebär, skulle jag vilja säga, ett hårt slag mot såväl klimatet som jobben och svensk industri över lag.

Vår hållning är klar: Vi ska fortsätta att satsa på att utveckla förnybara energikällor samtidigt som vi ger långsiktiga förutsättningar för en säker och effektiv kärnkraft.

I den reservation som jag nämnde lyfter oppositionspartierna fram frågan om kärnkraftsbolagens skadeståndsansvar. Här har alliansregeringen, genom en ny lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, skärpt kraven som ställs på dem som driver kärnkraftsbolag i Sverige. Denna nya lag innebär att kärnkraftsföretagen har ett obegränsat skadeståndsansvar enligt den miljörättsliga principen att förorenaren betalar. Skadeståndsansvaret har skärpts i flera steg. Regeringen har höjt det belopp som kärnkraftsbolagen måste garantera vid en olycka från 3 till 11 miljarder kronor. Förutom de 11 miljarder kronor som varje enskild kärnkraftsägare måste garantera har regeringen säkerställt att det är i bolag där kärnkraften drivs, i driftsbolagen, som sakförsäkringarna ska ligga. Det innebär ytterligare 15–20 tillgängliga miljarder vid en olycka. Utöver detta har regeringen infört ett obegränsat skadeståndsansvar, vilket innebär att det eventuellt kvarvarande värdet i kärnkraftsbolaget

kan mätas ut för att täcka de kostnader som skulle kunna uppstå i samband med en olycka.

I slutändan innebär detta att Sverige har högre krav än de flesta andra länder och betydligt högre krav än Pariskonventionen kräver. Regeringen har också framhållit att om ikraftträdandet av Pariskonventionen och dess tilläggskonvention dröjer kan det finnas skäl att överväga en nationell lagstiftning i väntan på de internationella avtalens giltighet.

Vad gäller kostnaderna för kärnavfallet beslutades det så sent som i december förra året om en ny nivå på kärnavfallsavgiften. Den grundläggande principen vid bestämningen av nivån är att den som driver kärnkraftsbolag är skyldig att bekosta en säker hantering och slutförvaring av kärnavfallet.

Fru talman! Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till utskottets förslag med anledning av skrivelsen och avslag på samtliga motioner i berörda delar.

Anf. 5 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Mats Odell för hans genomgång av Vänsterpartiets energipolitik. Men han tog bara upp det som passade honom själv.

När vi talar om kärnkraftens avveckling har vi sagt att den ska ske i den takt som kärnkraften kan ersättas med förnybar energi till gagn för Sverige så att det inte påverkar effekthalansen över huvud taget. Rätt borde vara rätt.

Sedan försvarar Mats Odell givetvis denna skrivelse. Han säger att den uppfyller alla krav och att föreningen ska betala. Men när det gäller just kärnavfallsfonden saknas det i dag 30–40 miljarder.

Det enda som regeringen har gjort är att man, när man fick denna rapport, skickade tillbaka den för att utreda den mer.

Men detta är ingenting nytt. Redan 2006 slog kärnavfallsbolaget fast att det saknades medel för att täcka kostnader för slutförvar. Det skulle behöva göras en höjning från 2 till 6 öre. Om det inte sker kan man inte tolka det på något annat sätt än att skattebetalarna också subventionerar kärnkraften. Min fråga är därför: Vad tänker regeringen göra åt detta? Är det rimligt att skattebetalarna ska betala för kärnkraften på detta sätt?

Mats Odell sade också att kärnkraften är klimatneutral. Om man tittar på produktionen är det så. Men om man har ett systemtänk, från brytning av uran till slutförvar, är detta en mycket miljöfarlig verksamhet. Det tror jag att han håller med om.

Anf. 6 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Vänsterpartiet tänker ta fram förnybar energi som ska kunna hålla i gång svensk basindustri även på nätterna och när det inte blåser. Vi avvaktar ett mer detaljerat förslag i denna del innan jag känner mig lugn.

Den situation som vi nu ser när det gäller kärnavfallsfonden beror framför allt på att räntorna har gått ned. Det handlar om de ränteantaganden som görs och avkastningen på tillgångarna. Det är en fråga som regeringen har sagt att man kommer att återkomma till. Det har skett en höjning, och det finns ingen anledning att göra någon förändring förrän

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

man har hela spelplanen klar för sig och det finns ett färdigt förslag att lägga fram.

Men jag tror att Kent Persson kan vara helt lugn eftersom regeringen har all anledning att se till att denna fond ska ha tillräckligt med pengar för att klara av sitt åtagande att slutförvara.

Det kommer, som sagt, ett förslag, och miljöministern har sagt att det kommer att ske före 2015.

Anf. 7 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Nej, jag blir faktiskt inte lugn förrän jag ser att detta ligger på riksdagens bord eller att man har beslutat om en höjning på ett sådant sätt att förorenaren betalar. Det måste till.

Den väsentliga delen när det gäller energiomställning är att en energieffektivisering kommer i gång, och en sådan går synnerligen sakta. Några nya krav har vi inte sett.

Nu har jag noterat att företrädare för regeringen är mycket nöjda med den uppgörelse som har träffats i dagarna när det gäller detta, vilket kommer att innebära att energianvändningen kommer att öka i Sverige framöver.

När det gäller det obegränsade ansvaret stannar det på 1 200 miljoner euro, ungefär 11 miljarder kronor. Allt utöver det kommer skattebetalarna att stå för. Det är ju den som har driftsansvaret som bär det ansvaret. Vid en kraftig olycka har jag svårt att se att något värde finns kvar i en kärnkraftsreaktor för utmätning eller att det i dotterbolaget finns värden som överstiger de 11 miljarder kronor som kan utmätas.

Det borde finnas ett ansvarsgenombrott här – att moderbolaget har det slutgiltiga ansvaret och står för kostnaderna. Det hade varit rimligt att det fanns med, som i Tyskland.

Till sist: Det är inte rimligt att vi fortfarande lever i ovisshet om när den lagstiftning ska träda i kraft som vi för två år sedan fattade beslut om. Så länge den lagstiftningen inte trätt i kraft subventionerar vi faktiskt kärnkraften!

Anf. 8 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Frågan om ansvarsgenombrott har utretts. Kent Persson kan själv i skrivelsen läsa att det kommit fram att det är en olämplig metod, en metod som är kontraproduktiv. Därför föreslår regeringen inte ett införande av detta.

Det hänvisas till det så kallade kärnkraftshaveriet i Japan. Men det som hände i Japan var en gigantisk jordbävning med tsunamivågor som var uppemot 17 meter höga. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg det när detta diskuteras. Vad är det för hot som finns i vårt land? Är de jämförbara med vad som finns i Japan?

Om det inträffar riktigt stora olyckor – det kan gälla kraftverksdammarna som brister och att ägare i stort sett är de som äger kärnkraftverken – finns det försäkringar. Men i ett land kan det bli ett väldigt allvarligt läge på grund av naturkatastrofer eller andra väldigt svåra händelser. Då är staten den sista utposten när det gäller att kunna garantera medborgarnas trygghet. Sedan får man reda ut det hela gentemot dem som har ansvaret.

Min uppfattning är att vi i Sverige i dag har en bra ordning på området.

Regeringen kommer att lägga fram förslag där hänsyn tas bland annat till kärnavfallsfonden och till det som oppositionen tagit upp också i sin reservation.

Jag anser att regeringens skrivelse ger svar på de frågor som riksdagen ställt.

Anf. 9 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Mats Odell inte tycks vara så intresserad av att tala om sakfrågan utan försöker få debatten att handla om framtidens energi. Det är jättebra att vi har energipolitiska debatter här i riksdagen. Men i dag önskar jag att vi kan få svar på frågan om kärnkraftssubventioner eftersom det råder oklarhet i den frågan.

Regeringen relaterar i sin skrivelse inte alls till de definitioner av subventioner som redan finns. I mitt anförande nämnde jag OECD:s definition, som är den mest vedertagna i världen: En subvention är ett resultat av en handling från staten som innebär en fördel för konsumenter eller producenter i syfte att öka deras intäkter eller minska deras kostnader.

Vi har också svenska Naturvårdsverkets rapport från januari i år om miljöskadliga subventioner. På s. 40 fastslås att kärnkraftens begränsade försäkringsansvar är en subvention.

Vidare har vi ett exempel från en interpellationsdebatt den 5 juni i år där Lena Ek säger: "Avslutningsvis kan jag således instämma i Per Bolunds konstaterande att staten har ett övergripande kostnadsansvar för de följdverkningar som en kärnkraftsolycka ... kan få."

Jag undrar därför på vilka grunder Mats Odell med sådan säkerhet fastslår att det inte finns några subventioner till kärnkraften i Sverige.

Anf. 10 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag lutar mig mot regeringens mycket gedigna utredning i den skrivelse som lagts fram för riksdagen.

Nu hänvisar Lise Nordin till OECD, Naturvårdsverket, Lena Ek och Per Bolund. Det må vara storheter, men min bedömning är att den mycket noggranna genomgång som gjorts av regeringen och som ligger på riksdagens bord är till fyllest när det gäller att ge svar på frågan. Nej, det förekommer inga subventioner till kärnkraften i Sverige.

Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Frågan till Mats Odell kvarstår: Vilken definition använder regeringen när man hävdar att det inte finns någon subvention?

Betyder Mats Odells svar att han underkänner Naturvårdsverkets slutsats om att kärnkraftens begränsade försäkringsansvar är en subvention?

Anf. 12 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag vill inte på något sätt förringa Naturvårdsverkets ambitioner att belysa olika frågor inom sitt ansvarsområde. Naturvårdsverket är en myndighet under regeringen. Regeringen har tagit hänsyn till sina olika myndigheter och gjort ett mycket gediget arbete och kommit fram till att det inte finns några subventioner till kärnkraften i Sverige.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Jag vet att Lise Nordin har ett mycket stort engagemang för att visa på att detta är fel. Det har jag full respekt för, men faktum kvarstår. Regeringens skrivelse ger tillräckligt besked: Det finns inga subventioner.

Anf. 13 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Mats Odell sade i sitt anförande att det verkar finnas en strikt åsikt om hur bra de här styrelserna är beroende på vad man tycker om kärnkraftens vara eller icke vara.

När man lyssnar på replikskiftet med Lise Nordin får det sin förklaring. Åtminstone var det väl i så fall en personlig reflexion när det gäller Mats Odells synpunkt?

(MATS ODELL (KD): Mm.)

Men jag tycker att det är att göra det enkelt för sig. Mats Odell hävdar också – och argumenterar för det – att regeringen är för ett obegränsat skadeståndsansvar. Sedan förtydligar Odell vad det innebär, nämligen att skadeståndansvaret höjs från nuvarande 3 miljarder kronor till 11 miljarder kronor med nuvarande valutaomräkning.

Först och främst är skadeståndansvaret inte obegränsat. Men inte ens det är det största bekymret eller vår främsta kritikpunkt i den här debatten, utan det gäller det lagförslag som skulle innebära en höjning av beloppet från 3 miljarder kronor till 11 miljarder kronor. Det är ju inte sjösatt. Detta är ett av de stora bekymren.

I det läget får vi dessutom en skrivelse för att hantera frågan – en skrivelse där man inte ens lyfter fram problematiken eller ger en fingervisning om när lagen kommer att sjösättas eller åtminstone om *när* vi får de 11 miljarderna.

Det man gör är att man argumenterar om varför man så här långt inte kunnat göra det här. Man hänvisar till att Pariskonventionen och dess tilläggsdirektiv måste ratificeras av samtliga länder vid ett visst tillfälle och så vidare. Ingenting sägs om hur man arbetar med att säkerställa att detta sker. Man säger: Om tidsutdräkten blir orimligt lång kanske vi gör någonting i Sverige själva.

Men vad är väldigt lång i sammanhanget? Vi får inga svar på de här frågorna. Vi är kvar i läget att man släppt på ett lagförslag som innebar att ny kärnkraft inte skulle byggas, med motivet att ett obegränsat skadeståndsansvar skulle införas – detta utan att man gör det eller kan ge något besked över huvud taget om när det här kommer.

Anf. 14 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Den nuvarande ordningen och den som beskrivs i skrivelsen står mot en annan typ av förhållningssätt, nämligen det så kallade ansvarsgenombrottet. Jag vet inte om det är det som åsyftas när det gäller det regeringen borde ha satsat på.

Jag tycker att man när man läser skrivelsen ser varför regeringen avstått från att gå på den linjen. Det finns all anledning för Jennie Nilsson och övriga debattörer att ganska noga läsa det.

Varför har vi ännu inte sjösatt höjningen till 11 miljarder kronor? Ja, det är precis som Jennie Nilsson säger: Det är så här i väntan på en ratifiering av Pariskonventionen.

Regeringen säger samtidigt: Om det här visar sig dra ut på tiden kommer regeringen att återkomma med ett förslag om en ensidig svensk åtgärd på området.

Att göra saken två gånger – om det är nära förestående – förefaller inte särskilt klokt eller rationellt. Detta är bakgrunden.

Anf. 15 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Det där var inte speciellt klargörande.

Först och främst kan jag väl säga att detta med ansvarsbrott är ytterligare en fråga som vi lyfter fram i sammanhanget, men det är inte det som jag i min fråga relaterar till. Jag relaterar till lagförslaget om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Detta är beslutat i Sveriges riksdag men inte genomfört av regeringen av de skäl som Mats Odell nämnt. Regeringen hänvisar till ett antal omständigheter med Pariskonventionen och så vidare och säger dessutom att den om detta drar ut på tiden är beredd att införa svenska regler.

Mina frågor får väl bli enkla och koncisa. Hur länge ska vi vänta? När tycker regeringen att detta har dragit ut för länge på tiden? När kan vi räkna med att vi får besked? Mats Odell säger att det är onödigt att göra någonting två gånger om det är nära förestående i tiden. Då har Mats Odell information jag inte har. Är detta nära förestående i tiden? Vet Mats Odell det?

Anf. 16 MATS ODELL (KD) replik:

Fru talman! Jag tror nog ändå att jag vågar säga att frågan om ansvarsgenombrott är en ganska viktig fråga. Jag har uppfattat det som att det är någonting oppositionen kräver, alltså att regeringen borde gå på den linjen. Men det vore kontraproduktivt.

Jag har ingen uppfattning om huruvida det är nära förestående att relevanta länder ratificerar Pariskonventionen. Det jag säger är att regeringen, om den får information om att det lär dröja väldigt länge, kommer att återkomma med ett nationellt förslag. Jag vet inte när man kan se tydligt hur detta landskap ser ut, men för närvarande har regeringen gjort bedömningen att det inte finns någon anledning att nu genomföra ett ensidigt svenskt införande av dessa regler. Det bör i stället ske i en mer samlad form inom Pariskonventionens ram.

Anf. 17 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! En elbil kan ge högre utsläpp av koldioxid än en diesel- eller bensinbil och på så sätt faktiskt vara en miljöbov. Så kan det nämligen vara om den el som används för att ladda elbilen framställs av fossila bränslen som kol, olja eller naturgas. Det kunde vi läsa i en artikel i Dagens Industri för en dryg månad sedan.

Nu handlade artikeln inte om Sverige, eftersom vår elproduktion i princip är utsläppsfri. Artikeln handlade om Tyskland, som har ett stort fossilberoende – och det redan innan man har avvecklat sin kärnkraft. I en värld med globala miljöutmaningar och en alltmer integrerad europeisk elmarknad är detta ändå synnerligen relevant för vår debatt här i Sverige. Det är nämligen bland annat i detta ljus som den svenska energioverenskommelsen mellan allianspartierna bör ses.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Det viktigaste för oss här i Sverige är att vi kan säkerställa tillgång till miljövänlig energi till internationellt konkurrenskraftiga priser. Men om det skulle vara så att vi har ett överskott är det en stor fördel för det globala miljöarbetet, eftersom vi då kan exportera vår utsläppsfria el till kontinenten där den kan bidra till att knuffa undan fossilelen. På så sätt slipper den tyska elbilen i artikeln jag nämnde vara en miljöbov.

Inom Alliansen ser vi framför oss en elförsörjning som under över-skådlig framtid kommer att vila på tre ben: vattenkraft, förnybart och kärnkraft. Vi menar att kärnkraften bör vara tillåten i Sverige, och vi tror dessutom att den kommer att vara en viktig del av den svenska energimixen ett bra tag framöver. Samtidigt menar vi att det är rimligt att säga att kärnkraften ska stå på egna ben och klara sig utan subventioner.

Fru talman! Detta betänkande handlar alltså om regeringens skrivelse om kärnkraft utan statliga subventioner och två motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Regeringen har genomfört ett mycket gediget arbete. Man har gått igenom område för område för att undersöka huruvida det finns eller skulle kunna finnas subventioner till kärnkraft som i så fall skulle föranleda ny lagstiftning eller andra förändringar i enlighet med det uppdrag riksdagen har gett. Något sådant behov visar sig inte finnas. Det finns inga skatteregler som gynnar kärnkraften.

Tvärtom är kärnkraften hårdare beskattad än något annat energislag, vilket jag ska återkomma till om en stund. När det gäller myndighets-uppgifter såsom tillståndsprövning, granskning av drift och säkerhet och annan inspektionsverksamhet finansieras all sådan verksamhet fullt ut med avgifter. Samma sak gäller för hanteringen av restprodukter, alltså kärnavfall, och framtida avvecklingskostnader. Allt detta finansieras i sin helhet via avgifter som betalas av den som driver kärnkraftverket.

När det gäller skadestandsfrågorna har riksdagen fattat beslut om nya regler och om att godkänna den så kallade Pariskonventionen. Sverige är bland de länder som ställer allra tuffast krav. Det innebär bland annat ett obegränsat skadestandsansvar för den som driver kärntekniska anläggningar. Några subventioner på detta område föreligger således inte. På motsvarande sätt har regeringen gått igenom andra områden, såsom forskningsanslag, nätavgifter och stöd från självständiga men offentligt finansierade organisationer, och konstaterar även där att det inte föreligger några subventioner.

Fru talman! För mig är Alliansens och regeringens hållning när det gäller kärnkraftssubventioner såväl sund och rimlig som självklar: Kärnkraften ska klara sig själv. Den ska klara sig utan subventioner. Det är en principiell grundinställning som jag tycker att det är mycket enkelt att stå bakom.

För mig är det nämligen självklart att alla energislag på lite sikt måste kunna stå på egna ben och klara sig utan subventioner. Vi är i och för sig överens i denna kammare, åtminstone ganska brett, om att det finns goda skäl att stötta utvecklingen av förnybar energi i ett uppbyggnadsskede. På längre sikt måste dock även denna vara konkurrenskraftig utan subventioner.

Fru talman! När man hör företrädare från Miljöpartiet – och även socialdemokrater och vänsterpartister – i talarstolen skulle man kunna missledas att tro att kärnkraften är hårt subventionerad av skattebetalarna

medan förnybara energislag straffas ut. Låt oss se hur det egentligen ser ut bortom den dimhöljda miljöpartistiska retoriken!

Enligt Miljöpartiet har ingen kärnkraft byggts utan subventioner. Detta synsätt bygger på att man tolkar alla statliga investeringar som subventioner, men i hederlighetens namn bör man i så fall komma ihåg att statens ekonomi har både en utgifts- och en intäktssida. När intäkterna kraftigt överstiger utgifterna är det orimligt att kalla det en subvention, när det i själva verket är en kassako.

Låt oss börja med att titta på de statliga kostnaderna! Alla kraftslag har fått någon form av stöd i ett inledningsskede, särskilt om man tittar på forskning och utveckling och räknar in det. I Sverige har staten alltid på ett eller annat sätt stått som garant för alla stora investeringar i infrastruktur. När det gäller utbyggnaden av kärnkraften har det däremot inte funnits några direkta subventioner i form av investeringsstöd eller liknande i Sverige.

Under perioden 1945–1968 satsade staten omräknat till dagens penningvärde runt 600 miljoner kronor per år i det som kallades ”kärnprogrammet”, detta enligt riksdagens utredningstjänst. Huvuddelen av dessa utgifter kan hänföras till militära, beredskaps- och handelspolitiska ambitioner, bland annat viljan att minska vårt beroende av importerade bränslen såsom olja. Det sista är viktigt att komma ihåg, för det kan jämföras med andra satsningar på energiområdet som staten varit engagerad i. I början av 1900-talet handlade det om att snabbt bygga ut elnäten och elektrifiera hela landet. På 1970-talet handlade det om att bryta oljeberoendet, och därefter har staten gjort mycket stora satsningar på förnybar elproduktion.

I dagens penningvärde har satsningarna på förnybart genom olika statliga program och stöd mellan 1978 och 2004 uppgått till nästan 26 miljarder kronor. Vindkraften har till exempel, till skillnad från kärnkraften, haft direkta statliga investeringsstöd och driftsstöd. Totalt har staten alltså gjort mer än dubbelt så stora satsningar på förnybart som man en gång gjorde på kärnkraft.

I Sverige beskattar vi som huvudprincip elanvändning och inte elproduktion. I praktiken kan man tolka det som att energiskatterna är lika höga oberoende av hur elen produceras, men det är naturligtvis inte hela sanningen. Det är lite intressant när man tittar på den andra sidan av statens ekonomi, alltså statens intäkter. Vissa energislag beskattas nämligen i särskild ordning. Vi har fossilbränslebaserad elproduktion, som betalar svavelskatt, kväveoxidavgift och koldioxidskatt. Faktum är dock att kärnkraften är det energislag som är allra hårdast beskattat i Sverige.

Kärnkraften betalar en särskild effektskatt, som i dag är 12 648 kronor per megawatt och månad. Det ger i nuläget en intäkt till staten på drygt 4 miljarder kronor årligen. Skatten har höjts löpande genom åren, och höjningarna har ibland motiverats med att pengarna skulle användas för särskilda ändamål.

Från 1984 var skatten 0,2 öre per kilowattimme. 1996 höjdes skatten i två steg. Först höjdes den en gång i januari 1996 med 1 öre per kilowattimme. Detta gjordes för att kärnkraften skulle vara med och delfinansiera medlemsavgiften för Sveriges EU-inträde. Sedan höjdes den en gång till i september 1996. Då var motiveringen att den skulle delfinansiera Kunskapslyftet.

Prot. 2011/12:132

18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

År 2000 gjordes en höjning med ett halvt öre per kilowattimme. Det gjordes som ett led i en grön skatteväxling. Den gröna skatteväxlingen återkom i januari 2006 när den särskilda kärnkraftsskatten höjdes med 85 procent. Sedan 2008 motsvarar skatten ungefär 5,5 öre per kilowattimme, vilket som sagt ger drygt 4 miljarder till statskassan årligen.

Totalt genom åren har den särskilda beskattningen av kärnkraften gett staten en intäkt på drygt 45 miljarder kronor, det vill säga långt mycket mer än vad staten en gång satsade i forskningsprogrammen – och då har vi som sagt inte alls räknat med alla de andra vanliga energiskatter som i Sverige betalas via konsumtionsledet men där kärnkraften indirekt står för närmare hälften av den produktion som beskattas.

Till detta kan man lägga den fastighetsskatt som alla elproduktionsanläggningar betalar. Ett vindkraftverk, till exempel, betalar 0,2 procent av taxeringsvärdet, medan ett kärnkraftverk betalar 0,5 procent, det vill säga lite mer än dubbelt så mycket som taxeringsvärdet jämfört med vindkraftverket.

Fru talman! Vi har redan konstaterat att kärnkraften genom olika avgifter fullt ut betalar för alla tillstånd, all tillsyn samt avfallshantering. Min genomgång här visar att kärnkraften inte alls är subventionerad utan tvärtom mycket hårt beskattad och att det i stället är kärnkraften som subventionerar en rad saker. De samlade extra intäkter som staten har fått in är så stora att de har räckt för att täcka alla satsningar på förnybart ett par gånger om.

Fru talman! Ett skäl till att några av partierna landar i så olika slutsatser i frågan är förstås att vi har helt olika övergripande mål. Allians för Sverige vill ha energi för Sverige. Allians för Sverige vill säkerställa att svenska hushåll och företag har säker tillgång till miljövänlig energiförsörjning till internationellt konkurrenskraftiga priser. Detta är vårt övergripande mål, och det är utifrån det vi formar vår energipolitik.

Miljöpartiet med stödpartier i frågan har ett helt annat övergripande mål. Det viktigaste för dem är nämligen inte att säkerställa energiförsörjningen, utan det viktigaste är att avveckla kärnkraften. För Miljöpartiet är det därför inte något stort problem om elpriserna för hushåll och företag sticker i höjden. Det viktigaste är ju att kärnkraften avvecklas. För Miljöpartiet är det inte ett stort problem om elintensiv industri och andra företag tvingas stänga eller lämna landet. Det viktigaste är att kärnkraften avvecklas.

Fru talman! För Miljöpartiet är det till och med ett underordnat problem om koldioxidutsläpp och andra utsläpp globalt sett ökar – så länge den svenska kärnkraften avvecklas. Det är nämligen så det blir. Vårt elnät hänger ihop med kontinenten, som jag inledde med att säga. Om vi avvecklar vår nästan helt utsläppsfria kärnkraft kommer den att ersättas med någonting annat. Och ”någonting annat” i det europeiska energisystemet innebär tyvärr alltid fossilkraft.

Om man vill att elbilen – i mitt inledande exempel – ska vara ett miljömässigt bra alternativ och inte en miljöbov finns det ett bra sätt att säkerställa att Sverige kan bidra i den utvecklingen. Det uppnår man genom att se till att vi har goda förutsättningar för att fortsätta att tillverka utsläppsfri el till gagn för svenska hushåll och svenska företag, men också som något vi kan exportera när vi har överskott.

Kärnkraften kan mycket väl bidra till en sådan positiv utveckling. Det får den dock göra utan statliga subventioner, vilket regeringen nu har säkerställt och redovisat i sin skrivelse till riksdagen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 18 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att vi än en gång har en representant från allianspartierna som försöker få debatten att bli en generell debatt om olika energislag i stället för att handla om det som är dagens fråga, nämligen subventioner till kärnkraft.

Jag talar gärna med Jonas Jacobsson Gjörtler en annan gång om vilket energislag som är mer framtidsinriktat och som har minst miljöpåverkan och högst kostnadseffektivitet. Men i dag önskar jag svar på den viktiga frågan om vem som ska betala för kärnkraften.

Jag ska be att få rätta Jonas Jacobsson Gjörtler när han säger att det är Miljöpartiet som säger att det aldrig har byggts kärnkraft i världen utan statliga subventioner. Tvärtom är det Citigroup, världens största finansbolag, som fastslår att det aldrig någonstans i världen har kunnat byggas kärnkraft utan statligt stöd.

Moderaterna sätter via Jonas Jacobsson Gjörtler i hans anförande stort fokus på att försvara kärnkraftens förträfflighet. Det visar kanske vilken utgångspunkt regeringen hade när man beslutade sig för att fortsätta subventionera kärnkraften. Jag tycker att det är viktigt att debatten får proportioner och att man visar vilka summor det handlar om. Moderaterna lyfter här fram den effektskatt som kärnkraften har som ger en intäkt på 4 miljarder kronor per år. Det är mycket riktigt så. Men när man ser att det saknas 30–40 miljarder kronor i Kärnavfallsfonden för att kärnkraftsägarna ska betala för sitt eget avfall visar det vilken situation vi har i Sverige, där kärnkraften har en fördel.

Jag tror att de som lyssnar på debatten kan tycka att det är lite svårt att få klarhet. Jag skulle därför vilja ställa den fråga som jag tycker är allra viktigast. Med regeringens politik har kärnkraftsägarna enbart krav om 11 miljarder kronor i finansiell säkerhet. En stor kärnkraftsolycka som Fukushima kostar minst 1 000 miljarder kronor. Min fråga är därför: Vem betalar, med regeringens politik, om en stor kärnkraftsolycka motsvarande Fukushima skulle ske i Sverige?

Anf. 19 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Det blev tydligt även i replikskiftet att utgångspunkterna i debatten är lite olika beroende på vad man tycker är viktigast. Jag gjorde en genomgång av läget när det gäller subventionerna eftersom det framställs från oppositionen, kanske framför allt från Miljöpartiet, som att kärnkraften skulle vara hårt subventionerad. Därför tyckte jag att det var rätt relevant att visa att så inte är fallet, utan att staten får in en hel del intäkter från kärnkraften – nästan dubbelt så mycket som man har gett i subvention till det förnybara. På så sätt kan man säga att kärnkraften har bidragit till att stödja det förnybara. Annars hade man varit tvungen att hitta pengarna någon annanstans.

Det stämmer inte heller riktigt att det skulle vara ett stort underskott i Kärnavfallsfonden. Där finns drygt 46 miljarder, eller kanske till och

med något mer, i dag. De beräkningar som har redovisats av att man skulle behöva höja detta drastiskt har, såvitt jag förstår, sin koppling till att ränteläget är så pass lågt nu. Det finns ingen anledning att tro att räntan skulle vara så låg i all evighet. Sedan 80-talet, när man började med det här, har räntan varierat stadigt. Avgiften höjdes senast i december med ungefär 1 öre till strax över 2 öre. Man har alltså gjort en rätt ordentlig höjning nyligen.

Jag tycker att det är relevant att ändå diskutera det övergripande. Om man tycker att kärnkraften är huvudfienden och om man vill avveckla den till varje pris letar man spöken. Då försöker man hitta subventioner i allting. Man hittar allting som kan visa på att kärnkraften är ond och dålig och måste bort. Om utgångspunkten i stället är den som Alliansen har – att det är energipolitiken som är det viktiga och att den ska fungera – blir slutsatsen kanske något annorlunda.

Anf. 20 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att det är fler än jag som inte hörde något svar på frågan, så jag försöker en gång till: Med regeringens regelverk, som vi i dag diskuterar, vem är det som betalar om en stor kärnkraftsolycka motsvarande Fukushima med en kostnad på över 1 000 miljarder kronor sker i Sverige?

Anf. 21 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Det framgår mycket tydligt av regeringens skrivelse att skadeståndsansvaret är obegränsat. Bolagen är tvungna att sätta upp en säkerhet där det finns vissa belopp som man ska garantera. Men skadeståndsansvaret är obegränsat. Svaret på frågan är alltså tydligt.

Anf. 22 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Skadeståndsansvaret är obegränsat. Problemet är att lagstiftningen inte har trätt i kraft ännu. Alltså faller detta argument.

Jag lyssnade på Jonas Jacobsson Gjörtlars anförande. Det var en hyllning till kärnkraften. Kärnkraften är en kassako. Kärnkraften subventionerar förnybara energikällor.

Jag är beredd att ta den debatten när som helst, men nu handlar det faktiskt om den här skrivelsen och det riksdagsbeslut som fattades för två år sedan. Regeringen skulle återkomma och förklara vad subventioner är och, om det förekommer subventioner, också komma med lagförslag. Det är detta debatten handlar om.

Vi har ännu inte fått en lagstiftning som tar tag i detta med ett obegränsat skadeståndsansvar. Vi har inte heller fått ett förslag på vilka som ska stå för kostnaderna över 11 miljarder kronor. Vem ska stå för den kostnad som Lise tog upp nu? Ja, inte är det ägaren, modern till bolaget. Det slår regeringen fast. Frågan blir: Vem står för den kostnaden? Är inte det också en statlig subvention om en stor olycka skulle inträffa?

Anf. 23 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Kent Persson menar att det som regeringen har lämnat besked om i skrivelsen är otillräckligt. Jag delar inte den uppfattningen. Jag tycker att regeringen har gjort en mycket noggrann genomgång av

alla de olika delar där det skulle kunna föreligga subventioner och konstaterat att så inte är fallet.

Sedan gäller det skadeståndsansvaret. Som Kent Persson vet har inte alla länder ratificerat Pariskonventionen ännu. När det sker kommer vi att få nya regler här också. Riksdagen har fattat beslut om det, men vi väntar helt enkelt på några andra länder. Det är väl ingen som tycker att det är särskilt lyckat att det är på det viset.

Samtidigt tror jag att det är en fördel om vi kan ha samma regelverk i ett flertal länder och inte skaffar egna regler här. I viss mån tycker jag ändå att det är klokt att vänta på att de sista länderna – Belgien, Storbritannien och något land till – blir färdiga. Jag tror att det är klokt att vänta på det.

Jag delar inte uppfattningen att mitt anförande var en hyllning till kärnkraften. Som jag har sagt tidigare tycker jag att kärnkraften får stå på sina egna ben. Det finns ingen anledning att skönmåla den. Problemet är att det snarare sker en svartmålning där det målas upp en bild av att staten subventionerar kärnkraften hårt. Med min genomgång ville jag visa att det faktiskt inte är så utan att det är precis tvärtom. Staten får in en väldig massa pengar från kärnkraften som kan användas till mycket. Jag säger inte att det är fel att man tar ut effektskatten, utan det är väl klokt. De pengarna kan användas till en lång rad andra saker.

Anf. 24 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Den debatten är jag beredd att ta vid ett annat tillfälle. Vad innebär det obegränsade skadeståndsansvaret? Jag blir inte riktigt klok på de svar som jag fått från Jonas Jacobsson Gjörtler och andra. Vem ska stå för den kostnad som överstiger det som den som har driftansvaret ska betala? Borde det inte vara ägaren, det vill säga modern till bolaget, som har det yttersta ansvaret om en kärnkraftsolycka inträffar? Eller är det så, som jag tolkar det, att ni egentligen vill skydda ägarbolaget från ytterligare kostnader och att det är skattekollektivet som får ta den smällen?

Anf. 25 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Nej, det är verkligen inte så att staten eller regeringen vill skydda kärnkraftsbolagen. Vi har också konstaterat att staten är ganska duktig på att klå de här bolagen på pengar, vilket kan vara rimligt. Jag tycker att det är tydligt att skadeståndsansvaret ligger på de bolag som driver kärnkraften.

Miljöpartiet gör kopplingen till olyckan i Japan, och jag tror att också Kent Persson har nämnt de siffrorna. Det blir lite svårt att jämföra med en gigantisk naturkatastrof med jordbävning och 17 meter höga tsunami-vågor. Då pratar vi om en naturkatastrof. I sådana lägen är det självfallet alltid staten som i slutändan får stå för kostnaderna om allting annat slås ut. Det är bland annat därför vi har en stat. Det är en av statens grunduppgifter att vara the lender of last resort, den som tar det yttersta ansvaret, om ingen annan finns där.

Anf. 26 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jonas Jacobsson Gjörtler säger i sitt anförande att han tycker att det är en gedigen skrivelse. Det är nästan det enda han säger

om skrivelsen i hela sitt anförande. Sedan fastnar han i ett mycket långt resonemang om skatter. Jag förstår att det är ett favoritämne.

Vidare resonerar han om energipolitik i stort. Det är i och för sig mycket intressant – där håller jag med Vänstern och Miljöpartiet – och det hade kanske i någon mening varit en intressantare debatt än den vi har nu, som blir någon form av goddag-yxskaft-debatt.

Jag tänker tillmötesgå Jonas lite grann på den här punkten genom att konstatera att den långsiktiga energipolitik med stabila spelregler som han säger är Alliansens prioritering drevs igenom med två rösters marginal i Sveriges riksdag. Den drevs igenom utan att vara en blocköverskridande överenskommelse. I min värld är inte det att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för vare sig den svenska industrin och dess konkurrenskraft eller de svenska hushållen.

När det gäller det vi faktiskt debatterar här i dag skulle jag vilja ställa samma fråga till Jonas Jacobsson Gjörtler som jag ställde till Mats Odell: När kan vi förvänta oss att den lag som redan är beslutad om i Sveriges riksdag – och som jag utgår ifrån att alliansföreträdarna står bakom – träder i kraft? När har det gått tillräckligt lång tid för att man ska fatta beslut om att ta fram egna svenska regler? Hur länge är man beredd att vänta?

Anf. 27 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! På den sista frågan har jag inte något bättre svar än någon annan i den här kammaren. Det har funnits en förhoppning om att det här skulle falla på plats ganska snart. Man har pratat om slutet av det här året. Jag kan inte bedöma huruvida det är realistiskt att tro att det blir så. Vi hoppas väl alla att det ska ske ganska snart.

När det gäller det Jennie Nilsson inledde med vill jag säga att det inte var riktigt så att det enda jag sade var att det var en gedigen skrivelse från regeringen, utan jag gick igenom en del av de områden som belyses i skrivelsen. Jag konstaterade också att det inte föreligger några subventioner i enlighet med vad som står i skrivelsen. Lite mer utförligt var det nog, även om jag sedan gick över till att belysa den andra delen.

Som jag har nämnt tidigare tycker jag att det blir lite skevt ibland i debatten. Det framställs som om kärnkraften får subventioner, vilket inte stämmer. Det är faktiskt tvärtom.

Jag tror att det vore mycket bra med långsiktiga spelregler. Problemet är väl, som vi också har konstaterat här tidigare, att det största oppositionspartiet inte riktigt är berett att diskutera den springande punkten, det som så att säga är cloun för att nå fram till en sådan överenskommelse, alltså att man måste öppna dörren för att prata om kärnkraftens roll.

Jag tycker att alliansregeringen och allianspartierna har en sund inställning till kärnkraften. Vi tycker att kärnkraften ska vara tillåten i Sverige. Det ska vara tillåtet att bygga och driva kärnkraft i Sverige, men den får klara sig själv. Den får klara sig utan subventioner, vilket konstateras i den här skrivelsen.

Jag undrar hur Jennie Nilsson och hennes partikamrater resonerar. För ett par veckor sedan fattade LO beslut om att man vill förordas kärnkraft. Vi vet att partiledare Löfven har ett långt förflutet som kärnkraftspositiv. Men socialdemokraterna i riksdagen driver en helt annan linje. Det är lite intressant att se hur ni ska få ihop detta.

Anf. 28 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Återigen blir det väldigt uppenbart att regeringspartiernas företrädare gärna vill prata om allt utom om skrivelsen. Det är i och för sig förståeligt, eftersom det inte finns så mycket att säga om den.

Jag kan tycka att det är humoristiskt i någon mening att vi har en företrädare för det största regeringspartiet som är bekymrad över vad oppositionen tycker och inte tycker i energifrågan eller huruvida vi är överens eller inte överens på olika nivåer. Jag vill dessutom poängtera att om man skulle göra en blocköverskridande energipolitisk överenskommelse om energifrågan skulle den handla om betydligt mer än bara om kärnkraften.

Det borde finnas mycket som vi skulle kunna diskutera och komma överens om på hela det här området, men framför allt borde det vara beklämmande för Jonas Jacobsson Gjörtler att bläcket inte ens hann torka på det förslag som togs med två rösters övervikt i denna kammare innan två av partierna som ingår i överenskommelsen, Folkpartiet och Centerpartiet, gick ut och tolkade det alldeles olika. Jag hade tänkt att den här debatten inte skulle handla om det, för den debatten har redan tagits i den här kammaren, och den kommer alldeles säkert att tas upp igen vid ett flertal tillfällen. Man kommer ständigt tillbaka till den.

När det gäller Socialdemokraterna och vår syn på energiöverenskommelsen har vi flera gånger slagit fast att vi anser att det är av yttersta betydelse, faktiskt helt avgörande, att man får till en blocköverskridande energiuppgörelse som skapar långsiktiga spelregler och konkurrenskraft för vår svenska energi. Det är en märklig inställning från regeringen att för att kunna sätta sig i en sådan förhandling måste det först finnas garantier för vad man ska tycka och inte tycka. Så går inte en förhandling till. Men det är klart att har man den inställningen är det kanske inte så konstigt att de partier som sedan har tvingats in i en uppgörelse, eller hur det nu har gått till, fått redovisa sina åsikter i förväg och sedan inte står för dem när de väl kommer ut ur rummet.

Anf. 29 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! När det gäller om det blir en debatt om kärnkraft eller om subventioner går det lite grann in i vartannat. Jag hävdar att det beror på vad ingångsvärdena är. Synen på kärnkraften och energipolitiken styrs lite grann av vad man har för övergripande mål. Ser man kärnkraften som den stora fienden bygger man sin politik utifrån det. Då letar man efter subventioner som inte finns, och då berör vi det som behandlas här i skrivelsen. Ingångsvärdena spelar alltså väldigt stor roll.

Jag konstaterar att skrivelsen är gedigen. Regeringen har gjort ett ordentligt och noggrant arbete och gått igenom område för område och konstaterar att det inte föreligger några subventioner. Detta låter inte Socialdemokraterna sig nöja med, eftersom de, här i riksdagen åtminstone, tycker att kärnkraften ska bort.

Jag kan tycka att det är lite märkligt ändå att de inte är oroad över vad som händer med industrin om man får en sådan utveckling. Jag tycker att det är viktigt att vi har en energipolitik som kan säkra jobb och rimliga priser för hushåll och företag.

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Anf. 30 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Dagens debatt handlar om huruvida det finns några subventioner till den svenska kärnkraften eller ej. Jag ber om ursäkt om en del kan uppfattas som upprepningar av vad föregående talare har sagt, men jag ska göra mitt bästa för att vidga diskussionen något.

Att vi över huvud taget debatterar frågan beror på att en skrivelse från regeringen har lämnats i ärendet, vilket var beställt av oss i näringsutskottet. I skrivelsen redovisar regeringen att man mycket noggrant arbetat igenom samtliga politikområden för att se om det fanns direkta eller indirekta subventioner till kärnkraften. Denna kontroll visar med all önskvärd tydlighet att det inte finns några sådana, och därmed föreligger det inte heller något behov av eller stöd för någon ytterligare lagstiftning.

Till detta faktum ska läggas att alliansregeringen nästan har fyrfaldigat det belopp som kärnkraftsbolagen måste garantera direkt vid ett eventuellt tillbud från 3 till 11 miljarder, som vi har hört här tidigare. I driftsbolagen finns de sakförsäkringar som ger ytterligare 15–20 miljarder. Dessutom har regeringen infört ett obegränsat skadeståndsansvar för de bolag som äger och driver reaktorn. Detta innebär sammantaget att Sverige har högre krav än vad de flesta andra länder har och väsentligt högre krav än vad den internationella överenskommelsen, Pariskonventionen, ställer.

Jag skulle egentligen kunna ha slutat mitt anförande med detta, fru talman, men det finns några allmänna reflexioner att göra med anledning av ämnet och de motioner som behandlas i betänkandet.

Jag kan konstatera att såväl Vänsterpartiet som Miljöpartiet har väckt motioner i ärendet, och enligt dem är det mycket som kan vara subventioner av kärnkraft. Skulle sådant som de själva tycker är subventioner gälla också för andra saker skulle det mesta i vårt samhälle dramatiskt förändras, upphöra eller förbjudas. För dessa båda partier gäller inte solidaritet och rättvisa in i energins område. Nej, där har de utsett sitt mobbningsoffer för länge sedan.

Fru talman! Det man främst skjuter in sig på är det så kallade skadeståndsansvaret, men om man ska införa detta ansvar på det sätt som de vill borde samma regler gälla även andra energislag. Vem ska betala, och hur mycket ska man betala när dammar brister, när älvar och vattendrag svämmas över och vid utsläpp av koldioxid, kvävedioxider och partiklar? Två miljoner människor dör en förtida död varje år bara i Indien på grund av fossilkraft. I det Tyskland som kärnkraftsmotståndarna hyllar för sitt beslut att stänga ned kärnkraften, ökar kolanvändningen med 13,5 procent redan under detta år med ökade utsläpp, sjuka och till sist döda som följd.

Minst 160 000 människor dog till följd av den stora dammolyckan i Banqiao i Kina i mitten av 70-talet. Ansvaret för olyckor talas det inget om från V och MP när det gäller andra kraftslag. Också den så hyllade vindkraften påverkar och skadar miljön genom buller, ljus och skuggor, förstörd natur och boendemiljö, miljöfarlig brytning av sällsynta jordartsmetaller, sopberget av uttjänta plastlaminater i de gamla vingarna och så vidare. Men om allt detta talas det tyst, och helst inte alls.

Att införa obegränsat skadeståndsansvar med ansvarsgenombrott som dessa partier vill är inte heller i överensstämmelse med svensk lagstiftning. Frågan om så kallat ansvarsgenombrott har utretts vid flera till-

fällen, och resultaten av utredningarna visar entydigt att det inte är möjligt att utforma en sådan regel på ett rättssäkert sätt och självfallet inte för ett enda energilag. Detta har bland annat riksdagens civilutskott konstaterat vid ett flertal tillfällen, så också denna gång.

Sjukvård vid radiologiska skador är också en subvention av kärnkraften enligt Miljöpartiet. Därför ska kärnkraftsägarna stå för denna typ av vård. Men också här saknar förslagen all rim och reson eller verklighetsförankring. Då borde alla sjukvårdskostnader bekostas av dem som producerar något som orsakar mänskliga skador, vilket inte är fallet.

Detta jagande efter subventioner som inte finns härstammar självklart från dessa partiers ensidiga motstånd mot kärnkraft. Man strävar efter en värld där reaktorer som producerar ren, billig och klimatsmart el stängs och där resultatet blir sämre tillväxt, elbrist, elområden, ökade utsläpp av växthusgaser, partiklar, cancer och förtida död. Det är konstigt, men jag har aldrig sett det skrivas rakt ut i deras partiprogram – har ni?

Fru talman! Tyskland framställs ofta som ett strålande föredöme för kärnkraftsmotståndarna. Där har man helt nyligen bestämt sig för att ta bort kärnkraften helt och hållet på kort tid – ett lätt panikartat beslut av en pressad regering. Resultatet ser vi redan nu. Hur mycket man än satsar på och subventionerar förnybar energi kommer det inte att räcka, utan det är återigen ökad kolproduktion – 13,5 procent bara under 2012 – som ska rädda den tyska energipolitiken. Den kompletteras med fransk kärnkraft eller rysk fossilgas. 4,4 terawattimmar importerades till exempel under det första halvåret efter beslutet.

Det kostar mycket. En första studie som nyligen genomförts fann att omställningen till förnybara energikällor blir betydligt dyrare än vad man tidigare trott. År 2020 kommer de tyska elkonsumenterna att behöva bidra med 21,5 miljarder euro, ungefär 200 miljarder svenska kronor, i extra kostnader orsakade av övergången till förnybara energikällor.

Vad mer händer om vi skulle få bort kärnkraften som Miljöpartiet och Vänsterpartiet och ibland också Socialdemokraterna föreslår? I Dagens Nyheter i maj i år kunde man läsa att i Japan, där kärnkraften tillfälligt stängdes av för översyn efter jordbävningarna och tsunamin förra året, är man nu beroende av att importera olja och gas för att klara av den mest basala energiförsörjningen. Resultatet blir elbrist med avstängd el under vissa tider och en industri som tvingas vara i gång på nätterna eller slå igen och ett underskott i Japans handelsbalans för första gången på mycket länge.

Läget blir ett annat nu när 22 reaktorer är på gång att startas igen. Medier och kärnkraftsmotståndare har låtsats som om Japan skulle stänga av sin kärnkraft för gott, men så är absolut inte fallet. 22 reaktorer körs i gång under juni, och fler lär följa därefter.

I Sverige har vi provat vägen med avstängd kärnkraft och sett vad konsekvenserna egentligen blev. När Barsebäck 1 stängdes i slutet av 90-talet ökade utsläppen i Sverige. För varje timme med avstängd kärnkraft gav den ökade användningen av dansk kolkraft enligt SMHI ökade utsläpp i form av till exempel 1 700 kilo extra svavel, 860 kilo extra kväveoxider och 560 000 kilo koldioxid, förutom de 25–30 miljarder i skadestånd som vi fått betala till ägarna för att den dåvarande regeringen brutalt stängde av ett väl fungerande elkraftverk.

Till det kan vi lägga de nyligen införda elprisområdena som är ett direkt resultat av den rödgröna avstängningspolitiken.

Fru talman! För min egen och Folkpartiets del är vi av den åsikten att olika energislag inte ska subventioneras utan måste stå på egna ben, precis som kärnkraften redan gör. När det gäller bioenergi och vindkraft och deras subventioner verkar det vara så att kärnkraftskritiker inte håller med utan i stället vill ha ökade ambitionsnivåer när det gäller bidrag och skattepengar till den förnybara energin. Den svenska energipolitiken haltar egentligen betänkligt. Vissa energislag jagas med käpp och spö medan andra göds med hundratals miljarder av skattebetalarnas pengar. Man kan verkligen fråga sig hur det har blivit så här.

Låt oss sätta in subventionsfrågan i ett något större perspektiv. Hur ser energimarknaden ut? Vilka subventioner finns? Låt mig sedan göra en liten översikt, en neutral komparativ jämförelse!

Fru talman! Förnybar energi får stora direkta och indirekta subventioner – det är subventioner vi talar om i dag. Det är genom elcertifikaten som en del av stödet fås. Certifikaten infördes år 2003. Folkpartiet var emot dem då. Enligt nu gällande beslut ska de finnas till år 2020 och sedan försvinna. Sedan 2007 syns de tyvärr inte längre på elräkningen, vilket är att beklaga. Jag hoppas att vi skyndsamt inför den uppgiften igen.

Fru talman! Jag har låtit riksdagens utredningstjänst, RUT, räkna på hur mycket certifikaten kostat hushållen sedan de infördes och därmed vad de inneburit för subvention för vindkraften. På sju år, mellan 2003 och 2010, har vindkraften enbart genom elcertifikaten fått en subvention som kostat drygt 30 miljarder kronor, det vill säga en extra kostnad för alla oss elkonsumenter på den redan alldeles för höga elräkningen. Men det stannar inte vid det. Det kommer att kosta skattebetalarna gigantiska belopp att ansluta stora mängder vindkraft till elnätet framöver. Den totala kostnaden med utbyggda mål och ramar kommer till sist troligen att mätas i hundratals miljarder. Tanken svindlar.

Sedan finns också det så kallade vindpilotstödet, ett stöd till marknadsintroduktion för storskalig vindkraft. 700 miljoner kronor går till detta. Fram till 2009 fanns ett extra stöd till havsbaserad vindkraft om 12 öre per kilowattimme. Boverket har tidigare haft ett särskilt planeringsstöd för vindkraft. 80 miljoner per år utbetalades för detta.

Utöver allt detta finns det många andra saker, bland annat subventioner från myndigheter som kan vara svårare att sätta exakta krontal på. Här är Energimyndigheten en dominerande aktör som sedan tidigare har ett tydligt och ganska extremt uppdrag att främja och möjliggöra utbyggnaden av vindkraften i Sverige. Hela myndigheten är skapad för enbart detta ändamål. Energimyndigheten ska enligt regleringsbrevet för 2012 ha en pådrivande roll och skapa förutsättningar för att uppnå planeringsramen.

Det här blir en uppräkningslista, fru talman, men jag anser att det behövs för helheten. Det är detta det handlar om: Man ska skapa planmässiga förutsättningar inom planeringsramen och stärka vindkraftens situation genom att löpande uppdatera riksintressen för vindkraft, genom insatser för marknadsintroduktion av vindkraft bidra till en avsevärt ökad produktion av el från vindkraft i syfte att minska kostnaderna för nyetablering av vindkraft, genom insatser inom forskning, utveckling, demon-

stration och kommersialisering skapa förutsättningar för utveckling av ny teknik och nya företag samt utbyggnad av vindkraften, genom informationsinsatser öka kunskapen om vindkraftens egenskaper och möjligheter och hur hänsyn kan tas till konkurrerande intressen, vid behov understödja vindkraftssamordnarna i deras arbete, fortsätta att utveckla det nationella nätverket för vindbruk, aktivt delta i samråd och genomföra kompetensutvecklingsinsatser för övriga myndigheter, särskilt länsstyrelserna och kommunerna.

Energimyndigheten bistår dessutom kommuner och länsstyrelser. Man ansvarar för webbplatsen www.vindlov.se och ska underlätta tillståndsprocesser för projektörerna. Man analyserar och kommenterar regelverket för etableringarna och hjälper till på alla sätt. Det finns nationella vindkraftssamordnare i fyra regioner, Nord, Mitt, Sydväst och Sydost. Vindkraftssamordnare utses av regeringen. Det nationella Nätverket för vindbruk är bildat för att ”sprida kunskap och information om vindkraft och stödja regionala initiativ av nationell betydelse”. Energi-myndigheten fungerar som sammanhållande kraft i nätverket samt planerar och organiserar arbetet.

Fru talman! Detta var ett axplock. Tala om subventioner! Inget annat energislag får så mycket samhälleligt stöd i kronor och i myndighets-hjälp.

Låt oss göra ett tankeexperiment. Byt ut ordet ”vindkraft” i allt som jag hittills sagt mot ordet ”kärnkraft”. Du milde tid! Vi hade haft ett kärnkraftverk i varje kommun med självaktning och en handfull extra i Norrland. Ett sådant gigantiskt samhällsstöd vi ger ett energislag medan vi jagar och pinar livet ur ett annat! Det finns ingen rim och reson i detta.

Kärnkraftsmotståndarna hävdar envist, nästan religiöst, att kärnkraften är subventionerad. Tvärtom drabbas den av flera pålagor, så att den blir ännu dyrare. Effektskatten – straffskatten – på 5,5 öre per kilowatt-timme är en sådan extra pålaga på bara kärnkraften som dränerar investerare och ägare på kapital. Dessutom betalar kärnkraften en fastighetsskatt som är högre än den som utgår för andra energislag. Återigen är det en straffskatt på kärnkraften.

Fru talman! Miljöpartiet hävdar ofta – dock inte just i dagens debatt – att inget land bygger ny kärnkraft, men ingenting kan vara mer fel. Det är 63 reaktorer i världen som nu är under uppförande eller genomgripande renovering. Det planeras 160 nya reaktorer i världen, och det finns 329 föreslagna reaktorer. Även detta påstående kan vi alltså sticka hål på.

Fru talman! För mig och Folkpartiet är kärnkraften inte problemet i energipolitiken. Vår oro är i stället ett Sverige med energibrist, höga elräkningar för vanligt folk och företag och ökad import av smutsig fossilbaserad el. Denna situation uppstår inte om vi fortsätter att använda och utveckla ren, säker och effektiv svensk kärnkraft. Vi ska inte vara rädda, som de rödgröna är, men vi ska vara beredda. Det är den stora skillnaden mellan alternativen. Och vi vill gärna, fru talman, ja, mer än gärna, ha en energiproduktion helt fri från subventioner, precis som kärnkraften redan är.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Anf. 31 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Eva Flyborg ansluter sig till de övriga representanterna från allianspartierna och försöker ägna debatten åt att hylla kärnkraften i stället för att prata om den specifika och viktiga frågan om kärnkrafts-subventioner.

Jag kan konstatera att den förnybara energin i världen växer snabbare än kärnkraften och den fossila energin tillsammans.

Eva Flyborg vill gärna fokusera på övriga energislags eventuella subventioner. Det är en jätteviktig fråga som jag gärna diskuterar vilken dag som helst. Men i dag handlar frågan om att regeringen har lovat att just kärnkraften inte ska ges några subventioner vare sig direkt eller indirekt. Det är regeringens eget löfte. Om Eva Flyborg inte instämmer i det beslutet kanske den debatten behöver ske internt i regeringen.

Om kärnkraften är så säker som Eva Flyborg och Folkpartiet hävdar borde det inte vara några problem att få marknaden att försäkra kärnkraften. Men om den inte är så säker att marknaden och de privata försäkringsbolagen vill försäkra den kanske kärnkraften inte är en så bra idé. Slutsatsen av dagens debatt är att kärnkraften anses så osäker att den inte kan försäkras med vanliga försäkringsmetoder utan är beroende av att staten agerar försäkringsbolag. Som Lena Ek sade här i kammaren den 5 juni innebär dagens situation att det är svenska staten som står som garant ifall det skulle ske en stor kärnkraftsolycka.

Anf. 32 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Lise Nordin nästan beklagar sig över att jag talar om subventionerna. Jag uppfattar det lite så.

Det är väldigt viktigt att man i en sådan här debatt, som rör om det finns subventioner till kärnkraften eller inte, vilket vi nu har konstaterat att det inte finns, lyfter blicken något och ser hur det ser ut runt omkring. På vilka sätt tävlar de olika energislagen mot varandra?

Man har med förödande tydlighet, fru talman, kunnat konstatera att kärnkraften inte får några subventioner. Däremot får de stora och kraftiga pålagor. Man försöker näst intill straffa ut ett enda energislag medan andra kostar skattebetalarna stora pengar, till exempel Miljöpartiets alternativ med förnybart och framför allt vindkraft i spetsen. Bara elcertifikaten har under de sju år som riksdagens utredningstjänst tittade på kostat skattebetalarna inte 100 miljoner, inte 200 miljoner, inte 1 miljard, utan 30 miljarder i extra pålagor, förutom det som vi politiker ibland lägger på i form av skatter och andra höga energikostnader.

Fru talman! Det absurda i hela debatten i dag är att Miljöpartiet låtsas som det regnar för sitt eget förslag och det de själva har att komma med. De jagar fullkomligt frenetiskt, nästan religiöst, varje antydning till att det skulle finnas något stöd för kärnkraften, som tjänat oss så väl i så många år.

Kärnkraften har inga extra stöd. Vi har kunnat konstatera det i dag. Vi visste redan innan att kärnkraften i stället dras med skatter, straff och extra pålagor. Det blir nästan ett litet löjets skimmer från Miljöpartiets sida.

Anf. 33 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Eva Flyborg har en totalt annan uppfattning än Citigroup, världens största finansbolag, som fastslår att det aldrig byggts kärnkraft någonstans i världen utan statliga subventioner.

Jag är överens med Eva Flyborg på en punkt, nämligen att elproduktion behöver ett ekonomiskt stöd för att komma i gång med sin teknikutveckling. Kärnkraften är som en tonåring som aldrig flyttar hemifrån och betalar sina egna elräkningar.

Det finns i dag ett stöd till vindkraften som tydligt syns på elräkningen. Vindkraftsbranschen själv säger att den kommer att kunna stå på helt egna ben utan statligt stöd runt år 2020. Det är en ganska ny teknik som redan klarar att stå på egna ben. Jag väntar på den dag då kärnkraftsbolagen kan säga detsamma, att de kan bygga ny elproduktion utan någon form av statligt stöd.

Jag undrar också om Eva Flyborg har tagit del av Energimyndighetens egna beräkningar. Det ekonomiska stöd som har getts till vindkraften har totalt sett varit en vinstaffär för både hushåll och företag. Det har totalt sett sänkt elpriset när vi har fört in ny förnybar energi.

Det råder inget tvivel om att det är billigare att bygga ny förnybar energi än ny kärnkraft. Det visar exemplet i Finland, där kärnkraftselen kommer att vara 20 öre dyrare än dagens vindkraftsel.

Den här debatten handlar om vem som ska betala för kärnkraften. Jag har inte fått något svar när jag tidigare frågat representanter för allianspartierna. Kanske kan Eva Flyborg svara mig. Vem betalar, med regeringens politik, om en stor kärnkraftsolycka skulle ske i Sverige?

Anf. 34 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Lise Nordin gjorde en liten rolig jämförelse med att kärnkraften skulle vara som en tonåring som vägrar att flytta hemifrån. Ska man göra en sådan jämförelse är snarast vindkraften att betrakta som en liten bebis som inte ens har lämnat barnkammaren eller nappstadiet. Snuttefilten i form av stora statliga subventioner och bidrag släpper man inte i första taget, och inte Miljöpartiet heller i denna dags debatt.

Fru talman! Sanningen är att alliansregeringen har höjt skadeståndskraven rejält på olika sätt. Det har till exempel gjorts med fonden från 1 öre till 2,2 öre. Det är en stor procentuell skillnad och kommer att ge resultat i kronor och ören. Men varför höjdes det inte tidigare när Miljöpartiet kunde påverka sina rödgröna kamrater? Varför är det en alliansregering som ser till att skadeståndsbeloppen höjs? Varför är det så?

Jag tycker att Miljöpartiet har lite att fundera på när man klagar på vad regeringen trots allt gör när man själv inte har gjort det tidigare.

Fru talman! Miljöpartiet skulle kunna fundera på hur broderpartier gör, till exempel i Finland. Där har ledande strateger gått ut och sagt: Vi älskar inte kärnkraft. Men vi tycker att kärnkraft är mycket bra, eftersom vi vill ha bort de fossila energislagen från den finska marknaden. Där tycker man att kärnkraften är bra. Enligt en undersökning av utredningstjänsten är det något som ses som positivt hos deras egna väljare, att de säger att kärnkraften är bra inte minst av dessa orsaker, nämligen att kunna få bort de fossila bränslena.

Fru talman! Som en sammanfattning av debatten blir det nästan lite fånigt och löjligt när Miljöpartiet jagar subventioner som inte ens finns när man i sitt eget alternativ göder de alternativ man själv för fram i form av förnybart och då speciellt vindkraft. Den jämförelsen haltar betydligt, fru talman.

Anf. 35 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! När jag lyssnade till Eva Flyborg funderade jag över vad syftet egentligen var med anförandet. Det sades ingenting om skrivelsen utan om allting annat runt omkring den. Det handlade om subventioner av förnybart, varför det inte fanns några krav på de sällsynta jordartsmetallerna och så vidare.

Debatten handlar inte om det. Majoriteten i riksdagen, där Eva Flyborg var med, har fattat ett beslut om att regeringen skulle återkomma med ett förslag på definition av vad en subvention är för någonting och eventuellt lagförslag eller andra åtgärder. Det är vad debatten handlar om.

Att Folkpartiet tidigare inte var med på att införa certifikatssystemet, det som jobbades fram mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet, är de flesta medvetna om. Ni var också emot höjningarna av effektskatt och fastighetsskatt, Eva Flyborg. Det var ni emot tills ni kom till makten. Sedan har ni höjt dem. Det är tydligt att det var mot din vilja.

Det visar ganska tydligt att det finns en stor oenighet inom regeringen när det gäller energipolitiken. På något annat sätt kan jag inte tolka det. Hela ditt anförande gick ut på att du förfasade dig över de subventioner som fanns till förnybar energi.

Visst är det väl ändå lite märkligt när en utredning talar om att det saknas 30–40 miljarder i den fond som ska ta hand om slutresterna av kärnkraftsavfallet och man inte är beredd att införa en höjning för den? Är inte det att betrakta som en subvention? Det är min direkta fråga till Eva Flyborg.

Anf. 36 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Jag förfasade mig inte över vindkraften, utan jag redogjorde för hur det ser ut. Att jag redogör för sanningen och den faktiska verkligheten är inte konstigt. Det blir väldigt mycket och låter som en uppräknings på stöd efter stöd, bidrag på stöd, hjälp på stöd och bidrag. Det är möjligt att det låter som att man förfasar sig. Det kanske man borde göra. Man kan fråga sig hur mycket allt detta har kostat det svenska samhället genom åren. Vad hade hänt om vi inte hade lagt en död mans hand över hela kärnkraftsindustrin?

Vad hade hänt om vi fortsatt på den investering och den goda tanke som Socialdemokraterna hade när de startade atomprogrammet i Sverige? Det var bra gjort. Det ska jag villigt erkänna. Det var inte alla som förstod det på den tiden, men det förstår vi nu. Det blir lite konstigt om jag förfasar mig när jag redovisar hur verkligheten egentligen ser ut.

Jag har talat om skrivelsen, Kent Persson. Men jag ville vidga perspektivet något. Det är alltid lätt att förlora sig i enskildheter och detaljer. Det är nyttigt för Sveriges riksdag och även svenska folket att fundera på: Hur ser detta ut i jämförelse med allting annat? Är det verkligen så

som oppositionen säger att detta inte var bra genomgången och att det finns andra saker? Hur ser detta ut i relation till annat? Det tror jag är väldigt viktigt att man funderar på nu och då.

Regeringen har nu återkommit, precis som den lovade att den skulle göra och som näringsutskottet begärde. Nu har man återkommit. Efter att ha följt arbetet lite på distans men ändå med lite insyn kan jag säga att det inte finns någon sten som man inte har lyft på eller någonting som man inte har kammat igenom. Där har verkligen allting gått igenom.

Man kan inte ta bort en subvention eller ett stöd som inte finns.

Anf. 37 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Eva Flyborg anser att det inte är någon subvention när kärnkraftsbolagen inte står för sina egna kostnader när det gäller avfallshanteringen. Det var det första.

Det andra, som gjorde mig väldigt häpen, är att Eva Flyborg hyllade Socialdemokraternas atomprogram från början av 50-talet. Det gick ut på att utveckla kärnvapen i Sverige. Det är fantastiskt!

Är det verkligen så att det är den linje som Folkpartiet driver, att vi ska ha ett eget atomprogram, och att man därför är så välvillig till en utveckling av och en satsning på kärnkraften i Sverige? Det blir slutsatsen.

Kärnavfallsfonden är i dag subventionerad. Tycker du, Eva Flyborg, att det är rimligt när vi har som princip att förorenaren ska betala att man inte täcker de kostnaderna? Kan jag inte få ett enkelt svar, ja eller nej, på den frågan?

Anf. 38 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Det kan man absolut få. Återigen: Den svenska alliansregeringen har höjt avgiften till kärnavfallsfonden, som Kent Persson frågar om. Jag kan inte svära på om det är exakt 50 miljarder i fonden, men det är runt 50 miljarder, möjligtvis något mindre.

Det beror också på att fonden fluktuerar med räntan, som går upp och ned. Det vet Kent Persson och hela oppositionen i övrigt, så jag tar inte frågan så himla allvarligt. Det finns svar på den som Kent Persson nu har hört i tre olika versioner. Till slut ska väl droppen urholka stenen även i det här fallet.

Den här regeringen höjde avgiften från 1 till 2,2 öre, om jag inte kommer ihåg helt fel. Det gjorde inte Kent Persson när han hade makten och hade möjlighet att höja avgiften, om man redan då tyckte att det var underfinansierat och inte räckte till – vad vet jag. Alliansregeringen tar sitt ansvar och gör detta.

Det är lite synd att man inte kan erkänna kärnkraftens goda sidor, att man hela tiden vill jaga saker som inte finns och ser spöken på ljusan dag. Man kan inte ta bort en subvention som inte finns – det är egentligen den logiska slutsatsen av hela debatten i dag.

Anf. 39 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, Eva Flyborg, den logiska slutsatsen av debatten så här långt i dag är tyvärr att regeringen är mer splittrad än vad vi ens trodde i den här frågan. Jag vet knappt var jag ska börja och kommer inte

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

att hinna med allt som jag skrev upp som punkter från Eva Flyborgs anförande. Men jag får ta upp några.

Först och främst kan man, när man lyssnar till Eva Flyborgs anförande, få intrycket att hon är emot förnybar energi. I replikskiftet använde hon dessutom uttryck som absurda subventioner, när hon pratade om de subventioner som finns till vindkraft och annat. För mig blir det lite märkligt, inte minst med tanke på att jag har uppfattat subventioner till vindkraft och förnybar energi som tydliga centerförslag.

Är det återigen en smocka rakt mot Centerpartiet som vi hör här, eller är det bara så att Eva Flyborg uttrycker sig oerhört slarvigt i debatten och kanske inte ens är medveten om vilka frågor som hennes kolleger i regeringen driver? Båda delarna tycker jag är klart besvärande.

Hon drar upp elprisområdena i debatten, vilket blir ännu märkligare. De är ju en direkt följd av att vi i någon mening har en inkompetent regering som inte ens hävdar Sveriges ståndpunkter i EU, utan helt enkelt låter en myndighet gå in och fatta beslut utifrån helt bisarra omständigheter, vilket i grunden handlar om att vi inte har lyckats bygga ut överföringskapaciteten; det är ju inte en total brist på energi i landet.

Slutligen: Eva Flyborg säger åter och åter att det inte finns några subventioner. Anser Eva Flyborg att det faktum att man inte har ett obegränsat skadeståndsansvar och inte ens har lyckats införa det lagförslag om att höja skadeståndskravet som riksdagen är överens om inte ens indirekt innebär en subvention? Är det så man ska tolka Eva Flyborg?

Anf. 40 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Det blir nästan fänt. Regeringen är inte splittrad i den här frågan. Vi står enade tillsammans, en för alla, alla för en, precis som de fyra musketörerna gjorde på sin tid. Däremot är oppositionen sorgligt splittrad. Men det får ni tillfälle att redovisa för väljarna längre fram, och det behöver jag inte kommentera mer än så här i dag.

Nej, jag är över huvud taget inte emot det förnybara. Men jag är realistisk. Jag sade just i mitt anförande att jag vill tala om hur det ser ut. Oppositionen har med enad kraft och stämman – åtminstone i det fallet – försökt påvisa att kärnkraften har subventioner som är otillbörliga, medan man inte med ett ord nämner sitt eget alternativ eller vilka subventioner de får. Det blir en sned debatt, där man egentligen inte förstår vad man resonerar om, ifall man inte är mycket insatt i de här frågorna.

Man ska säga som det är och inte lägga dimridåer och gömma sig bakom dem. Det är min enkla utgångspunkt. Det tänker jag hålla mig till även framöver, oavsett vilket ämne det gäller.

Fru talman! Elprisområdena är en direkt följd av att man stängde Barsebäck elkraftverk i Skåne, med en enorm obalans i just elproduktionen i Sverige som följd. Den mesta elkonsumtionen sker i de södra delarna av landet, vilket Jennie Nilsson också vet. Just där det är som minst elproduktion, där slog man till och stängde en ren, säker och effektiv elproduktion, med en stor obalans som följd.

Det är inte nog med det, fru talman, utan man underlät att se till att det fanns tillräckligt mycket kraftöverföring från norr till söder, vilket också bidrog till att det blev en ännu större obalans än vad det hade kunnat bli annars, om man hade väntat med att stänga Barsebäck. Om man

nu nödvändigtvis skulle göra detta gigantiska misstag kunde man ha väntat tills det fanns bättre överföringskapacitet.

Frågan om det obegränsade ansvaret har vi svarat på och sagt att det obegränsade ansvaret gäller. Det gäller enligt svensk lagstiftning och inte enligt tysk eller annan lagstiftning, som inte går att jämföra.

Vad gäller Pariskonventionen, fru talman, väntar vi på andra länder. Vi står redan bakom detta i Sveriges riksdag och inväntar andra länder.

Anf. 41 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Elprisområdena förtjänar en egen debatt, kan vi konstatera. Faktum kvarstår: Det var den här regeringen som lät en myndighet gå in och fatta beslut som man inte behövde fatta, vilket fick som konsekvens att man låter industri och konsumenter stå för priset för att det inte finns tillräcklig överföringskapacitet och låter dem göra det i en enda region. Det är Eva Flyborgs och hennes regerings ansvar – ingen annans.

När det gäller subventioner och skälet till att Eva Flyborg tycker sig vara tvingad att redovisa alla typer av subventioner som finns när det gäller förnybara alternativ måste jag kanske påminna Eva Flyborg om en sak. Det vi debatterar i dag är en skrivelse som vi har fått till riksdagen med anledning av att vi för två år sedan debatterade en annan proposition som handlade om kärnkraft och som innebar att man tillät förnybar energi men med det tillägg – som jag antar var en eftergift åt Centerpartiet – som handlade om att man skulle se till att kärnkraftsindustrin åtminstone bar sina egna kostnader.

Det har tagit två år för regeringen att komma tillbaka med en skrivelse, och nu står vi här och tjufsar om huruvida det finns en subvention eller inte, direkt eller indirekt. Det är frågan om kärnkraft som är på bordet. Det är därför vi andra i debatten koncentrerar oss på just den frågan.

Den fråga som jag inte fick svar på får jag väl återupprepa: Är Eva Flyborgs svar att det faktum att man inte har höjt skadeståndsansvaret – genom att inte få på plats den lag som vi är överens om, som är beslutad i Sveriges riksdag och som gäller en ändring från 3 till 11 miljarder – innebär att hon inte anser att det finns ens en indirekt subvention när det gäller skadeståndsansvaret? Ska jag tolka Eva Flyborg så?

Anf. 42 EVA FLYBORG (FP) replik:

Fru talman! Med risk för att låta tjugig: Alliansregeringen har höjt och skärpt skadeståndskrav. Det är det som den här regeringen har gjort. Jennie Nilsson får läsa betänkandet lite noggrannare nästa gång.

Men varför gjorde då inte Jennie Nilsson och hennes kumpaner detta när ni hade makten och hade möjlighet att göra det? Varför gjorde ni inte det redan då? Det låter som om att det har varit för lågt alldeles för länge.

Detta med att det är den här regeringen som har infört elprisområden: Låt mig inte ta hela debatten nu utan bara konstatera att vi fick göra det bästa vi kunde när vi ställdes inför EU:s krav och inte fick lov att ha de enhetliga priser i ett enda prisområde som vi då hade, för att bland annat klara avstängningen av Barsebäck.

Vi fick inte ha det. Vi ställdes inför fait accompli. Vi behövde göra något åt det. Det fanns risk för höga skadestånd men också risk för att andra länder hade kunnat stämma Sverige inför domstol, med höga retro-

aktiva skadestånd dessutom för att vi hade agerat på ett sätt som man inte får enligt EU-lagstiftningen.

Allt härrör sig från beslut som S-regeringen fattade, snabba beslut: Stäng kärnkraften! Men man såg inte till att det fanns annan elproduktion eller överföringskapacitet nog, inte heller inom gällande EU-lagstiftning, som man borde ha haft koll på.

Pariskonventionen, fru talman, har vi redan beslutat om i Sveriges riksdag. Det vet Jennie Nilsson. Det finns ingen anledning att tala vidare om det. Vi har redan sagt ja till den. Vi väntar på två länder. Jag tror att det är Belgien och Italien. När de har ratificerat så har alla infört det samtidigt.

Vi tjafsar inte om subventioner, som Jennie Nilsson uttryckte det, för kärnkraften. För det finns inget att tjafsa om när det gäller detta. Däremot ska man ge en sann bild av vad det förnybara och främst vindkraften kostar svenska skattebetalare. Det tycker jag är att vara ärlig mot väljarna, att säga som det är.

Om ni nu så gärna vill ha en överenskommelse, vilket jag skulle välkomna, som jag har sagt i flera debatter och i bloggar och på annat sätt, låt oss sätta oss ned! Men villkora det inte med olika saker!

Anf. 43 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Alla kostnader som överstiger 11 miljarder ska svenska folket betala, säger Kent Persson från Vänsterpartiet, Jennie Nilsson från Socialdemokraterna och Lise Nordin från Miljöpartiet.

Även om mina allianskamrater har upprepat i den här talarstolen vad försäkringsansvaret innebär verkar inte våra kamrater i oppositionen ha uppfattat det. Så jag tar mig friheten att upprepa det igen.

Regeringen har alltså fyrfaldigat det belopp som kärnkraftsbolagen måste garantera om det skulle hända en olycka. Tidigare var det 3 miljarder. Det höjs nu till 11 miljarder.

Förutom de 11 miljarder kronor som varje enskild kärnkraftsägare måste garantera har regeringen säkerställt att det är i driftsbolagen, alltså i de bolag där kärnkraften drivs, som sakförsäkringarna ska finnas. Det gör att vi får ytterligare 15–20 miljarder tillgängliga vid en eventuell olycka.

På toppen av det har vi infört ett obegränsat skadeståndsansvar, vilket i sin tur innebär att så länge det finns ett värde kvar i det bolag som äger och driver reaktorn kan vi fortsätta att mäta ut för att täcka de kostnader som skulle kunna uppstå i samband med en olycka.

Det här innebär sammantaget att Sverige ställer högre krav än de flesta andra länder.

Vad är då ett obegränsat försäkringsansvar? Ja, det obegränsade ansvaret innebär att bolagets samlade tillgångar kan tas i anspråk om det skulle behövas för att kunna betala ut skadeståndsansättning i samband med en radiologisk olycka. Det obegränsade ansvaret gäller för ägaren av reaktorn, inte för ägarens ägare, det vill säga moderbolaget. Det är alltså det aktuella aktiebolaget som vid en eventuell olycka skulle bli obegränsat skadeståndsskyldigt.

I det här fallet skiljer sig egentligen inte kärnkraft från annan industriverksamhet, till exempel vattenkraft. Aktiebolagsformen har tillkom-

mit för att ägarna inte ska vara skyldiga för mer än de summor som de har investerat i bolagen.

Om en ansvarsförflyttning till ägarnas ägare skulle ske för kärnkraften undrar jag: Varför ska vi stanna där? Skulle vi inte kunna sätta gränser även för annan potentiell miljöfarlig verksamhet? Var skulle man sätta den gränsen i så fall? Om en damm skulle gå sönder och det skulle ske en stor olycka undrar jag: Vem skulle vara ansvarig? Skulle det vara staten och samhället, eller gäller aktiebolagsformen, som den gör till vardags, eller är det bara för kärnkraften som vi ska ha de här undantagsreglerna?

Ja, en förändring till ansvarsgenombrott skulle i så fall gälla all företagsamhet, och det är egentligen ingenting som vi kan införa bara för en viss sorts näringsverksamhet. Det skulle hota den svenska formen för aktiebolag och i förlängningen också svenska företag och jobb.

När det gäller regeringens definition av subvention tror jag att jag ska försöka vara tydlig. Regeringen har, som sagt, gått igenom alla sektorer, politikområden och departement där det skulle kunna finnas några dolda, öppna, direkta eller indirekta subventioner eller någonting som skulle kunna ge kärnkraften en positiv särbehandling.

Den övergripande slutsatsen i skrivelsen är att det i dagsläget inte finns något regelverk som ger kärnkraften positiv särbehandling jämfört med övriga kraftslag. Det är bakgrunden till att regeringen inte föreslår att någon lagstiftning ska ändras.

Om det i dagsläget inte finns några lagar som ger kärnkraften en särställning finns det inte heller någonting att avskaffa, och det faller på sin egen orimlighet att argumentera på det sättet.

I skrivelsen till riksdagen konstaterar regeringen att lagstiftning som förbjuder riksdagen att fatta beslut om subventionering av kärnkraften är principiellt tveksam och kan ifrågasättas på konstitutionell grund, och därför bör det inte heller införas.

Regeringen har också säkerställt att industrin ska betala statens kostnader för hantering av allehanda tillståndsärenden som rör kärnkraften. Vi har också säkerställt att industrin finansierar alla nuvarande och framtida kostnader som rör hantering och slutförvaring av kärnavfallet.

Vi har formulerat principer för forskningsfinansieringen, och det säkerställer att industrin själv finansierar inte bara sina utvecklingskostnader utan också den forskning som staten behöver för sin myndighetsutövning.

All skattelagstiftning har gått genom i jakt på lättnader eller andra fördelar som inte är generella och som skulle kunna uppfattas som subventioner.

I skrivelsen har vi varit väldigt tydliga med att regeringen inte har för avsikt att framöver bevilja några nya undantag från koncernbidragsreglerna, eftersom det skulle innebära en subvention av eventuell ny kärnkraft i Sverige.

Lise Nordin från Miljöpartiet nämner OECD:s definition av subvention och säger att det är ett resultat av en handling från staten som innebär en fördel för konsumenter eller producenter i syfte att öka deras intäkter eller minska deras kostnader.

Den definitionen är snävare än regeringens.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Frågor om
subventioner till
kärnkraft*

Sverige har bland de tuffaste kraven när det gäller skadestånd i fråga om kärnkraft i jämförelse med de flesta andra länder. Dessutom växer den förnybara energin i Sverige. Precis som energiminister Anna-Karin Hatt sade i en interpellationsdebatt i ämnet häromveckan antog alliansregeringen vid energiöverenskommelsen ett mål om att vi ska ha 50 procent förnybar energi till 2020.

Många undrade hur det skulle vara möjligt och om vi verkligen skulle kunna nå det här målet. I dag kan vi konstatera att vi har 49 procent förnybar energi i det svenska energisystemet. Jag kan också avslutningsvis konstatera att det inte byggs någon ny kärnkraft i Sverige.

Anf. 44 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiets besked är mycket tydligt. Allt annat än att kärnkraftsbolagen betalar sina egna kostnader är en subvention. Den synen på subvention överensstämmer också mycket väl med bland annat Naturvårdsverkets rapport från i år, som säger att kärnkraftens begränsade försäkringsansvar är en subvention.

Därför blir jag mycket nyfiken när Helena Lindahl från Centerpartiet säger att regeringens definition av subvention är mycket skarpare än bland annat OECD:s. Vad är regeringens definition av subvention? Det är precis det vi har frågat i den här debatten.

Det blir inte en särskilt saklig debatt när regeringen inte ens bryr sig om att definiera en subvention utan bara fastslår att man inte anser att det finns några subventioner.

Regeringen har haft ett tydligt uppdrag att avskaffa de subventioner som finns till kärnkraften. Det uppdraget har man inte uppfyllt.

Vi har i dag fokuserat på de två största ekonomiska subventionerna till kärnkraften. Kärnkraftsbolagen betalar inte den fulla kostnaden om det sker en kärnkraftsolycka. De summor som Helena Lindahl nämner, på 11 miljarder, är en droppe i havet jämfört med en kärnkraftsolycka i Tjernobyl och Fukushima, som kostar minst 1 000 miljarder kronor.

Helena Lindahl påstår också att Sverige har satt ett ansvarskrav som är mycket högre än i de flesta länder. Det är inte sant. Tyskland, bland annat, har satt en gräns som är dubbelt så hög vad gäller det finansiella kravet jämfört med vad den svenska regeringen har satt på de svenska ägarna.

De representanter från allianspartierna som jag tidigare har frågat vem som betalar för kärnkraften i Sverige har inte svarat. Jag testar än en gång. Vill Centerpartiet svara på den avgörande frågan? Om en olycka motsvarande den i Fukushima, med en kostnad på minst 1 000 miljarder kronor, skulle ske i Sverige, vem är det som får betala?

Anf. 45 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag försöker anteckna alla frågor. Lise Nordin! Jag har just talat om vad regeringens definition av subventioner är. Jag undrar hur många gånger vi ska behöva upprepa det i den här talarstolen. Jag tror inte att jag vill säga det, för jag har upprepat det som alla allianskolleger har varit uppe och sagt. Då måste jag be att ni läser underlaget en gång till, för där står det exakt vad regeringen säger om vad en subvention är.

Jag har också tittat på Naturvårdsverkets rapport, och enligt Naturvårdsverket är det svårt att uppskatta graden av subvention som går att härröra till försäkringsansvaret. Att då, som Miljöpartiet gör, hävda att rapporten visar att det utgör en stor subvention är en märklig hantering av sanningen.

Dessutom står det att man ska återkomma och fördjupa den här analysen för fortsatt diskussion, och det är vad jag har uppfattat står i Naturvårdsverkets rapport när det gäller försäkringsansvaret.

Sverige har ett av de högsta skadeståndsansvaren när det gäller kärnkraft i jämförelse med många andra länder. Tyskland har högre, men i jämförelse med många andra länder ligger Sverige högt, och det är inte så illa.

När det gäller Fukushima, Lise Nordin, vill jag ställa en motfråga: Vad händer om en damm brister? Är det statens ansvar? I slutändan är det ändå så, och jag kan villigt erkänna att om det, Gud förbjude, skulle hända en sådan stor ödesdiger olycka är det självklart att staten kommer att få gå in på samma sätt som om det skulle ske en olycka där en damm brister.

Jag måste vara ärlig och rak, och jag tror egentligen inte att det är någon som betvivlar detta.

Anf. 46 LISE NORDIN (MP) replik:

Fru talman! Jag har läst regeringens skrivelse mycket noggrant. Där nämns inte ordet definition över huvud taget, så jag blir förvånad när Helena Lindahl säger att regeringens definition är skarpare och att regeringspartierna i den här debatten skulle ha klargjort det. Jag har inte utläst någon definition över huvud taget, och det är det som gör att den här debatten, som är helt avgörande för framtidens energi, blir så oseriös, nämligen att regeringen inte sakligt vill presentera en definition eller gå igenom de subventioner som finns.

Vad gäller Helena Lindahls liknelse med vattenkraft om en damm brister är det viktigt att först klargöra att kostnaden för något annat energislag aldrig kan bli så hög som om något skulle brista i kärnkraftstekniken. Jag är gärna med och diskuterar med regeringen hur vi kan garantera att förorenaren-betalar-principen gäller även vattenkraften, men i det här fallet har regeringen fattat ett beslut om att det inte ska finnas några subventioner till kärnkraften.

Nu tolkar jag Helena Lindahl här som att hon glider och erkänner att det förstås finns en situation i dag där det är staten som är ansvarig. Kan vi då inte vara ärliga och säga att det finns subventioner till kärnkraften? Sedan kan vi diskutera om det är önskvärt eller inte, men vi kanske kan vara överens om att det finns subventioner.

Det har i den här debatten hänvisats mycket till Pariskonventionen och att det är den som är i vägen och gör att Sverige inte avskaffar de subventioner som finns. Jag ska be att få läsa från regeringens egen proposition 2009/10:173 om Pariskonventionen, där det står att utöver de 11 miljarderna ”finns det till följd av 2004 års tilläggsprotokoll till Pariskonventionen inte längre någon formell övre beloppsgräns för en finansiellt garanterad ersättning, som staten kan kräva att anläggningshavaren ska svara för”.

Det finns alltså ingen ursäkt för regeringen att inte kräva ett fullt kostnadsansvar om det skulle ske en olycka. Med regeringens politik är det svenska folket som får betala för kärnkraften. Det menar jag och Miljöpartiet är en bromskloss för utbyggnad av den förnybara energin.

Anf. 47 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Vi har inte en oseriös framställan. Jag vill å det starkaste hävda det. Det här är en väldigt viktig fråga för alliansregeringen, annars skulle vi aldrig ha tagit två år på oss att göra en så gedigen undersökning och framställan som vi faktiskt gör.

En del har i kammaren i dag också kritiserat regeringen för att det har tagit så lång tid. Jag tycker tvärtom att det är väldigt seriöst av regeringen att ta lång tid på sig när det gäller så här viktiga frågor. Skulle vi däremot ha hastat igenom det och framfört någonting efter några månader skulle exakt samma personer stå i den här talarstolen och säga hur oseriösa vi var som har varit för snabba och att vi har hastat fram något.

Därför tycker jag att det är väldigt bra att regeringen har tagit det här på så stort allvar och tagit god tid på sig. Detta är väldigt viktiga frågor för alliansregeringen.

När det gäller subventioner har vi olika syn på om det är så att det är moderbolaget som ska ta det obegränsade ansvaret eller om det är driftsbolaget. Däri är skillnaden som vi ser det. Det är den uppfattningen jag har.

Jag har egentligen inte uppmärksammat att vi tycker så annorlunda kring de här detaljerna, även om jag tycker att det är många som har tagit tid här i talarstolen och diskuterat mycket oväsentligheter om tidspekter hit och dit. Jag tycker i stället att vi skulle ägna mer fokus åt att diskutera allvaret, därför att det här är en seriös framställan.

Med detta vill jag sätta punkt i den här debatten, och jag återkommer gärna till ytterligare en diskussion med Lise Nordin när det gäller till exempel vattenkraften och vems ansvar det är när dammar brister.

Anf. 48 LARS ISOVAARA (SD):

Fru talman! Subvention innebär att ett ekonomiskt stöd, indirekt eller direkt, ges till någon form av verksamhet för att sänka priset på en vara eller en tjänst. Det är med andra ord egentligen inte lönsamt att bedriva en viss verksamhet, men genom subventioner i form av exempelvis lägre skatter eller direkt ekonomiskt stöd drivs den ändå av olika skäl. Det kan vara samhällsnytta i stort, det kan vara för att det behövs ett stöd i ett initialt skede.

Jag måste medge att jag har svårt att se på vilket sätt den förmenta subventionen till kärnkraften uppenbarar sig. Så långt har jag dock förstått att i den förmenta subventioneringen ingår det skadeståndsbelopp som blir aktuellt om det skulle ske en radiologisk olycka. Grundtanken måste väl vara att vi med teknik och forskning försöker förebygga fel och motverka att fel leder till allvarliga olyckor och att om det skulle ske en allvarlig olycka lindra verkningen av densamma.

Som vanligt i all mänsklig verksamhet måste vi väga risken mot nytan. Jag vågar påstå att med det system vi har i Sverige med kontroll av kärnkraft och förebyggande av risker så överväger nyttan helt risken.

Jag vill påpeka att jag inte är någon vän av generella subventioner i tid och otid. Visst kan subventioner behövas vid vissa tidpunkter och för viss verksamhet, men subventioner kan också förorsaka att verksamhet stagnerar. Vi kan nu se hur systemet med elcertifikat näst intill håller på att lamslå vindkraftsindustrin. Låga elpriser i kombination med låga priser på elcertifikat gör att de ekonomiska kalkylerna inte håller. Att i det läget börja laborera med kvotplikter skulle förmodligen bara göra det hela än mer ekonomiskt svåröverskådligt.

Fru talman! Det blir än mer problematiskt med en subventionsdebatt om vi dessutom börjar diskutera kringeffekter. Var drar vi då gränsen för vad som kan betraktas som en subvention? Är statlig utbildning av civilingenjörer inom exempelvis materialteknik att betrakta som en subvention av kärnkraft? Det finns ju en möjlighet att denne expert inom materialteknik får anställning inom kärnkraftsindustrin.

Om man går vidare i subventionstanken kan det innebära att man till slut blir direkt kontraproduktiv i tankegången. Låt mig ta ett tänkt exempel: Vi tänker oss att en utvecklare av vindkraftsteknik är intresserad av att ta fram en effektivare metod för elkraftsöverföring. Det visar sig att ett samarbetsprojekt med ett tekniskt universitet verkar bli möjligt, och detta kan driva projektet framåt. Staten är också villig att gå in med ett relativt stort belopp. Gott så; det är precis sådana framåtblickande projekt som detta land så väl behöver.

Nu visar det sig att kärnkraftsindustrin också är intresserad av att delta i utvecklingsprojektet med ett betydande belopp och att det förmodligen skulle kunna innebära än större utvecklingspotential. Ska staten då tacka för sig och dra in det utlovade beloppet på grund av att detta kan anses vara en subvention av kärnkraft? Projektet riskerar att bli vingklippt eller helt enkelt inte bli av alls. Vem vinner på det? Där står bara förlorare i alla led: svensk forskning, svensk industri och kanske till och med framtida exportintäkter.

Fru talman! Jag vill nämna några konkreta fakta om skatter inom elproduktionen. Kärnkraften betalar effektskatt, dessutom avgift för att säkra kärnbränslehanteringen i framtiden och fastighetsskatter. Effektskatten som de svenska kärnkraftverken betalar in uppgår till ca 4 miljarder kronor årligen, det vill säga ungefär 5,5 öre per kilowattimme. Effektskatten tas ut även om kärnkraftverken står stilla och inte producerar någon el alls. Hur denna effektskatt i det fallet skulle kunna betecknas som en subvention är för mig en gåta.

Även om finansieringen av den framtida kärnbränslehanteringen kanske inte har direkt med dagens debattämne att göra så är den finansierad via en avgift. Att denna avgift har använts väl kan vi konstatera när vi tar del av omdömet från den internationella expertgrupp som nyligen har granskat SKB:s underlag till ansökan om att få bygga kärnbränsleförvaret i Forsmark: "Ett moget forskningsprogram som samtidigt är innovativt och tillämpar bästa möjliga teknik."

Jag vill i det sammanhanget påminna om att vi bör notera att vattenkraften påläggs en fastighetsskatt som är mer än tio gånger större per producerad kilowattimme än den fastighetsskatt som vindkraftsanläggningar betalar. Det kanske i så fall är dags för en annan subventionsdebatt?

Till sist kravet på så kallat ansvarsgenombrott. Ansvarsgenombrott innebär att ägarna, tvärtemot aktiebolagslagen, skulle bli skadeståndsansvariga även om alla krav hade uppfyllts enligt aktiebolagslagen. Att införa en princip om ansvarsgenombrott skulle strida mot aktiebolagsreglerna, och om den infördes endast för kärnkraftsproduktion kan man genast ställa frågan: Kan frånvaron av ansvarsgenombrott i sig anses som en subvention? I så fall borde all energiproduktion, inte bara kärnkraften, och i en bortre förlängning till och med all teknisk verksamhet anses vara subventionerad.

Anf. 49 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Vi har nu hört ett stort antal företrädare från alliansregeringen beskriva sin närmast religiösa tilltro till den problemfria kärnkraften. Jag tycker att det framstår nästan i ett löjets skimmer när man upprepade gånger säger att det inte finns några subventioner – det finns inga subventioner – utan att på något sätt förklara det, utan att på något sätt beskriva det.

Om det är så att man har den här religiösa tron på kärnkraftens brist på problem är det klart att man inte kan hitta några svårigheter. Vi från oppositionen ägnar oss inte åt att dra några sägner, ismer eller så. Vi baserar vår argumentation på regeringens egna myndigheters ställningstagande. Vi baserar den på den oberoende forskningens ställningstagande.

Fru talman! Innan jag går till mitt egentliga anförande måste jag kommentera några saker som har sagts tidigare. Mats Odell har lämnat lokalen, men jag har antecknat rätt mycket av det han sade. Han började med att KD har blivit klokare, men efter bara några få sekunder sade han att kärnkraften är nästan klimatneutral. Så länge varade den klokskapen. Det är ju sakfel. Kärnkraften är långt ifrån klimatneutral.

Jag trodde faktiskt att ni på allianssidan hade slutat att säga sådant när nu vd för Svensk Energi har slutat säga det, efter det att en av de stora drakarna på elsidan blev stämd inför domstol och drog tillbaka sin annons där man uttryckte sig på det sättet. Jag trodde att ni hade lämnat den typen av argumentation.

Sedan har jag ju hört företrädarna för allianssidan prata om att det är för industrins skull man gör de här avvägningarna. Det är bra att ni talar om att ni inte bryr er om säkerhetsfrågan, utan att er argumentation bygger på vad industrin kräver.

Sedan påstår ni att kärnkraften ska vara en trygg och kontinuerlig producent av el. Det är ju er politik som leder till beroendet av kolkraft. Det är när man tvingas snabbstoppa 1 200 megawatt i en reaktor och den effekten försvinner som kolkraften kommer in, inte när några vindkraftverk slutar snurra.

Fru talman! Jag tror att jag nu går över till mitt egentliga anförande.

Regeringen påstår att man har lagstiftat om ett obegränsat ekonomiskt ansvar vid en kärnteknisk olycka. Det obegränsade ansvaret ska gälla för den som kallas för anläggningshavaren i lagtexten till den lag som ännu inte gäller. Det kan vi diskutera. Fortfarande är reglerna sämre än de skulle vara om regeringen genomförde den här lagen.

Den som är nyfiken och vill hitta texten om det obegränsade ekonomiska ansvaret går naturligtvis till lagen och tittar. Det är ju vi i civilutskottet som har hanterat den, så jag har läst den ganska noga. Om man läser lagen kan man konstatera att det är väldigt svårt att hitta några belegg som stöder hypotesen om ett obegränsat ekonomiskt ansvar. Tvärtom är lagtexten fylld av paragrafer som anger begränsningar och takbelopp för det här ansvaret.

Det är mot den bakgrunden som vi i oppositionen ibland, kanske lite spydigt, brukar påpeka att regeringen tycks sakna grundläggande kunskaper i matematik, eftersom man säger att 11 miljarder skulle vara så mycket att man kan kalla det för ett obegränsat belopp.

Lagtexten är också mycket tydlig med att det ska finnas en säkerhet. Det erkänner regeringen, men vad regeringens representanter därutöver påstår är att om säkerheten inte räcker ska anläggningshavarens alla övriga tillgångar tas i anspråk. Då undrar man om det stämmer. Var i lagen står det? Jag kan inte hitta någonting i den nya lagen, som ännu inte är genomförd, som handlar om den saken. Däremot finns det många paragrafer som motsäger regeringens påstående.

Exempelvis rimmar regeringens tolkning väldigt illa med lagens innehåll i en paragraf som uttryckligen talar om vad som gäller när den uttalade säkerheten för ersättning inte räcker till. Då står det: "Om de medel som skall användas för betalning av ersättning enligt denna lag inte räcker", och det är helt klart att när man säger "de medel" och "enligt denna lag" åsyftar man det här garantibeloppet och ingenting annat.

Att lagtexten dessutom i till exempel 42 § anger ett takbelopp för det ansvar som åligger staten utöver det ansvar som anläggningshavaren har skyldighet att garantera gör att det blir ännu svårare att förstå varifrån regeringen hämtar sitt argument för att lagen skulle innebära ett obegränsat ekonomiskt ansvar. Jag hittar det inte i lagen.

Ordet "obegränsat" förekommer faktiskt vid *ett* tillfälle i lagen. Det är kanske det som ni från regeringssidan inte har förstått eller har misstolkat. I den paragrafen används ordet för att tala om att anläggningshavarens ansvar gäller även om anläggningshavaren inte alls är ansvarig för olyckan, även om någon som är anställd av anläggningshavaren eller som på annat sätt ligger under anläggningshavarens domän och ansvar skulle vara orsak till olyckan. Det är alltså klart att man har ett absolut ansvar om det händer någonting, utan några som helst undantag, till och med om olyckan skulle orsakas av en terroristattack.

Det enda sättet som lagen talar om ett obegränsat ansvar är att oavsett varför en olycka inträffar och hur det går till har anläggningshavaren alltid ansvaret. Det är i så måtto det är ett obegränsat ansvar, inte i någon annan dimension. Att regeringen påstår att man med den nya lagen skulle ha infört ett obegränsat ekonomiskt ansvar innebär ju inte att man har gjort det, om det i den nya lagen inte finns någonting som man kan ta på om det skulle bli allvar.

Jag hoppas att vi med det här kan lämna frågan huruvida den nya lagstiftningen innebär ett obegränsat ekonomiskt ansvar eller inte med att konstatera att så inte är fallet. Både i den nuvarande och i den nya lagen, som regeringen förhoppningsvis ska införa, anger man tydliga maximala beloppsgränser för det ekonomiska ansvaret, såväl för anläggningshavaren som för staten. Att medborgarna skulle kunna förvänta sig något

ansvar från staten utöver det som finns där beror ju helt och hållet på vilken politik som styr, vilken villighet som finns. Det finns ingen säkerhet i lagen för att staten skulle ta ett ansvar därutöver.

Vet ni som lyssnar vilka det är som är anläggningshavare, de som alltså ska stå till svars om det skulle hända någonting?

Om det skulle vara så att regeringen ändå vidhåller att man har ett obegränsat ansvar kan jag tänka mig att ni har för avsikt att i samband med att lagen genomförs skriva någonting som skulle få den konsekvensen. Det tänkte jag att man kunde utgå ifrån och ge er den möjligheten. När ni inför lagen skriver ni någonting som gör att det faktiskt ska vara ett obegränsat ansvar.

Vad betyder då det? Då måste man veta att det alltså inte är Vattenfall, Eon eller Fortum som är anläggningshavare. Det tror jag att ni känner till, men det vet nog inte de flesta människor.

Dessa stora företag är naturligtvis inte så dumma att de själva sätter sig i den positionen. De har naturligtvis skaffat sig något som vi i mitt utskott i andra sammanhang kallar målvakter. Visst är det de tre stora drakarna som är huvudägare till kärnkraften, men i rent juridisk mening är de ägare bara till de företag som driver de respektive geografiskt placerade anläggningarna, till exempel Oskarshamnsgruppen, Forsmarksgruppen och Ringhalsgruppen. Dessa företags balansräkningar visar inte särskilt stora tillgångar utöver sina reaktoranläggningar. Det är därför vi från Miljöpartiets sida menar att ett ansvarsgenombrott är nödvändigt. För den som drabbas av en reaktorolycka är det knappast en tröst att bolagen i princip saknar andra tillgångar som kan göra skillnad från det som lagen stipulerar.

Låt mig summera. Lagen säger inget om något obegränsat ekonomiskt ansvar, men om regeringen vid ikraftträdandet ändå skriver något som binder anläggningshavarna att svara med sina tillgångar innebär det i praktiken att de medel som finns till hands ökar från 11 till i bästa fall 15 miljarder. Det ni i övrigt pratar om, det vill säga att det ska finnas försäkringar, finns inte i lagen. Det är bara ren gallimatias ni håller på med. Det är bara på det sättet dessa 11 miljarder ska garanteras. Det finns inte något därutöver. Det där har ni missförstått. Ni får nog läsa på lagen.

Nu handlar det här betänkandet om subventioner. Subventioner till vem? Pratar vi om subventioner till Vattenfall, Eon och Fortum och de övriga mindre ägarna som finns bakom anläggningshavarna? Eller pratar vi om subventioner till anläggningshavarna? Eller är det så enkelt att det inte spelar någon roll huruvida företagen har byggt olika koncernstrukturer när man pratar om subventioner? Det borde ha behandlats av regeringen.

När det gäller anläggningshavarna är det helt klart att 11 eller 15 miljarder inte räcker långt, även om det skulle bli en olycka av betydligt mindre karaktär än de stora olyckor vi ibland pratar om, Tjernobyl och Fukushima. En väsentligt mindre olycka genererar ändå större kostnader än dessa belopp.

Att man inte ställer krav på till exempel tio gånger större garantibelopp måste man se som en subvention. Ingen annan tolkning är möjlig. Bara det faktum att staten enligt den lag vi pratar om har ett delansvar är naturligtvis även i sig en subvention. Det kan ingen komma ifrån. Jag tror inte att någon seriös bedömare skulle komma till en annan slutsats.

Den enda som såvitt jag vet har försökt att sälja över ansvaret till någon privat anläggningshavare från företag som till exempel OKG och de andra anläggningarna är Margaret Thatcher. Kommer ni ihåg det? När spekulanterna insåg att de riskkalkyler som fanns och de reservfonder som var uppbyggda var helt felkalkylerade, att man behövde tillföra minst tio gånger så mycket pengar, lämnade de naturligtvis detta.

Forskningen är tydlig med att det inte finns någon kärnkraft någonstans i världen som klarar sig helt utan statliga subventioner. Det bevisas av att inte ens den mest hängivna avregleraren vi har haft i världen lyckades få marknaden att ta över riskerna. Så ser det ut.

Hur ska vi resonera när det gäller subventioner till de stora drakarna? Eftersom vi med bred marginal kan konstatera att anläggningshavarna är tydligt subventionerade borde det spilla över på ägarna. Nu är det inte så lätt att analysera årsboksluten för Vattenfall, Eon och Fortum. Egentligen är det inte så enkelt att gå igenom anläggningshavarnas bokslut heller. De är nämligen i sin tur också små koncerner. I boksluten förekommer också koncernbidrag fram och tillbaka inom anläggningshavarna och mellan ägarbolagen i flera riktningar. Vi lärde oss av Anders Borg för inte så länge sedan att vi också måste titta på hur lånedelen i finansieringen ser ut, det vill säga räntorna och till vem vi betalar.

Efter en snabb genomgång av bolagens årsberättelser vågar jag mig inte på att hävda någon bestämd siffra för hur stora vinster de stora drakarna gör på sina ägarandelar och i vilken mån det skulle vara subventioner. Men att de stora vinsterna finns där, speciellt när reaktorerna står stilla, är klarlagt.

Det är möjligt att det inte är så enkelt att man bara kan hävda att alla vinster som Vattenfall, Eon och Fortum lyfter ut från anläggningshavarna är subventioner. Å andra sidan tror jag att det är helt fel att påstå det motsatta. Det kan knappast vara rimligt att påstå att de tre företagen inte på något sätt drar fördelar av de subventioner som anläggningshavarna helt uppenbart har.

Vi från Miljöpartiets sida har hela tiden hävdat att ett ansvarsgenombrott är det enda rimliga. Regeringen påstår, liksom ni har gjort i kammaren, att man inte kan göra det med svensk rättspraxis, att det strider mot aktiebolagslagens grundprinciper. Nu har vi aldrig hävdat att vi vill införa några generella regler om ansvarsgenombrott som skulle drabba andra aktieägare i andra situationer. Vi talar om ett mycket specifikt fall. Om det finns några privatpersoner som äger aktier i anläggningshavarna, måste de naturligtvis få möjlighet att lämna dem innan en sådan konstruktion genomförs. Att skriva en separat lagstiftning om ansvarsgenombrott för ägarna till just dessa anläggningshavare, peka ut Vattenfall, Eon och Fortum, på ett sätt som gör att de inte kan skaffa nya mellanhänder i framtiden, att de inte kan avyttra sitt ägande till någon annan typ av målvakt, måste vara möjligt att konstruera. Det kan absolut inte vara svårt. Att det då finns en lag som enbart gäller dessa tre anläggningshavare och de tre ägarna och binder ägarna att med hela sitt kapital ta ekonomiskt ansvar om olyckan är framme, som sedan gäller till dess att alla risker med verksamheten har eliminerats, är ett rimligt krav. Moralen kräver en sådan lösning, inte minst efter Fukushimaolyckan. Att företag kan plocka ut vinster ur en verksamhet år efter år, för att sedan den dagen olyckan är

framme på grund av själva ägarkonstruktionen fullständigt gå fria från allt ekonomiskt ansvar, strider mot all moral.

Kärnteknik skiljer sig från det mesta som vi människor i övrigt sysslar med, i första hand på grund av de enorma riskerna och de enorma tidsaspekterna. Därför är det egentligen orimligt att sådan verksamhet får bedrivas i en organisationsform där det är kvartalsprognoser som styr.

Vi kan konstatera att lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor är en lag som subventionerar kärnkraften i stor omfattning. Vilka övriga subventioner kan man tala om när det gäller kärnkraft? Avvecklingsfonden ska finansiera både teknikutveckling och slutförvar, och andra har pratat om den. SSM har slagit fast att fonden inte har de resurser den behöver. Man kan konstatera att i jämförelse med KPI-förändringen sedan fonden startades motsvarar den avsättning som görs i dag hälften av den köpkraft som avsattes när fonden startades. Jag räknar med den ökning som regeringen har infört, vilket är bra. Det finns mycket kvar att göra. Risker är stora att staten i slutändan får ta ett stort ekonomiskt ansvar. Innan vi har säkerställt att det inte kan bli så måste det räknas som en subvention.

Våra tre kärnkraftsanläggningar släpper ut merparten – observera merparten – av den energi de producerar i haven. Tillsammans är det ca 150 miljarder kilowattimmar varmvatten varje år. De betalar ingenting för det. Det är självklart också en subvention. Hur trovärdigt blir klimatarbetet, oavsett regering, så länge vi tillåter att man släpper ut varmt vatten i havet när vi vet att isläggning eller inte isläggning är en av de viktigaste tipping points som finns i hela klimatsystemet? Det är svårt att förstå varför regeringen inte tar frågan på större allvar.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 50 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det har frågats många gånger vad som är och inte är subventioner. I skrivelsen slår regeringen fast att det finns inte något regelverk som ger kärnkraften en positiv särbehandling jämfört med övriga kraftslag. Därmed behöver inte någon lag ändras. Man försöker alltså definiera vad som är en subvention utifrån en icke existerande mängd. Man ger sig i kast med att försöka avskaffa något som inte finns.

Fru talman! Det är lätt att spekulera om sannolikheter, hypoteser och konsekvenser av en stor otäck radiologisk olycka. Också jag är rädd och orolig varje dag som vi driver kärnkraft i Sverige. Lika rädd och orolig var jag den dag ett tåg lastat med klorgas spårade ur någon halvmil utanför Kungsbacka centrum vintern 2005. Vagnarna riskerade att börja läcka. Även med järnvägen – som är ett miljövänligt transportmedel – finns risker.

Människor gör inte alltid det som är bäst för oss själva, varandra och jordklotet. Så kommer det kanske alltid att förbli. Det är inte heller möjligt att i förhand alltid bestämma i detalj hur ansvaret ska fördelas för alla möjliga upptänkliga samhällskatastrofer som har sin grund i mänsklig verksamhet.

Det är också lätt, för mig som kärnkraftskritiker, att ifrågasätta den energipolitik som har förts under ganska många år och den beröringskräck som har rått kring frågan om kärnkraften ska kunna ersättas med något annat av tidigare regeringar, inte minst socialdemokratiskt ledda

och vänsterstödda sådana. Det är den icke-politiken som nu har gjort oss beroende av radiologisk verksamhet i den omfattning som vi har i dag. Vi tvingas bära dess konsekvenser under generationer framöver, alldeles oavsett om kärnkraften kommer att avvecklas i morgon eller om reaktorerna kommer att ersättas av nya i enlighet med den ansvarfulla överenskommelse som vi nu har.

Vad vi har lyckats med från Centerpartiet i Alliansen är att bidra till ett långsiktigt hållbart energipolitiskt beslut som förenar hållbarhet med konkurrenskraft och försörjningstrygghet vad gäller elen. Den står på tre ben: utbyggnad av förnybar energi med ett planeringsmål för vindkraft, ett borttagande av den kärnkraftsparentes som med tiden har blivit alltmer teoretisk och vattenkraften som ryggrad och balansorgan.

Jag tycker att det ligger en styrka i att kunna komma överens och genomföra även sådant som är svårt, speciellt när vi ska ta ett långsiktigt ansvar för en hållbar framtid och för klimatet. Jag vill betona att elcertifikat är en del av den överenskommelsen. Det är inte en statlig subvention eller en subvention från skattebetalarna.

Den grundläggande principen är vi överens om, och det är att den som åsamkar skadan måste ta sitt ansvar för konsekvenserna av en olycka och att det ansvaret i ekonomiska termer ska vara obegränsat för det bolag som äger och driver anläggningen. Här går Sverige, som flera har varit inne på, betydligt längre än vad som krävs enligt Pariskonventionen, som ska ratificeras innan vi kan genomföra lagen i Sverige.

Fru talman! Den 7 december förra året debatterades dessa frågor av civilutskottet, och jag var själv närvarande. Inte heller den gången kunde de tre så kallade rödgröna partierna i sin reservation enas om hur stort ansvarsbeloppet i så fall skulle vara. Det regeringen gör i skrivelsen är vad som förväntas av en regering: att komma till skott, att sätta ned foten, att fatta beslut utifrån en rimlig och väl utredd bedömning som utformar en politik som det går att genomföra i praktiken.

Att diskutera varför summan 1 200 miljoner euro inte är tillräckligt och i stället bestämma något annat är som att försöka bestämma hur långt ett snöre är eller hur många träd som finns i skogen.

Anf. 51 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Anledningen till att jag går upp är att jag hade hoppats få en replik från Socialdemokraterna. Jag har nämligen en fråga som jag nu hoppas att jag kan få svar på.

Jennie Nilsson nämnde tidigare att det inte finns så mycket att säga om skrivelsen från regeringen och att det är mycket som är oklart i fråga om vad regeringen tycker.

Jag skulle vilja säga att det finns en del att säga om Socialdemokraternas del i den lagda reservationen. Jag tycker inte att det är så seriöst att Socialdemokraterna är med om en reservation som går helt emot vad er partiledare tycker. Varför säger jag det?

Den 12 maj uttalade sig både Jennie Nilsson och Stefan Löfven i *Ekot* i radion. Man kan läsa på *Ekots* hemsida där det står så här:

”Enligt Nilsson står partiet fast vid att ingen ny kärnkraft ska byggas. Det gäller även vid en blocköverskridande överenskommelse:

– Vi är fast i den ståndpunkten, vi har ett kongressbeslut som säger att det inte ska byggas någon ny kärnkraft, men vi är beredda att diskutera

hur man hanterar den kärnkraften vi har; hur den avvecklas, på vilket sätt i vilken takt, och så vidare, säger hon.

Där tänker ni inte ändra er?

– Vi har inga andra beslut när det gäller den ståndpunkten, nej.

Men socialdemokraternas ordförande, Stefan Löfven, anser alltså inte att partiets kongressbeslut är ett hinder för att bygga nya kärnreaktorer.

— — —

– Jag leder partiet ... det viktigaste nu är att se till att få en bred överenskommelse.”

Då undrar jag: Är det Jennie Nilsson som står bakom reservationen? Gör Stefan Löfven det också, eller är det inte så? Det här gör mig lite förvirrad, och jag skulle gärna vilja ha ett svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

9 § Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU20

Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation för lärare och förskollärare (prop. 2011/12:144).

Anf. 52 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! När jag kom in i riksdagen 2010 och såg allt spring här – det är inte respektlöst på något sätt – tänkte jag på en pjäs av William Shakespeare som sedan blev till en fantastiskt bra film med Kenneth Branagh i huvudrollen. Den hette *Much ado about nothing*, *Mycket väsen för ingenting*.

Det tänker jag lite grann på också i dag när vi diskuterar lärarlegitimationen för tredje gången, förutom att KU debatterade den förra veckan. Man skulle också kunna tala om, med tanke på vad jag har sysslat med tidigare i livet, att koka soppa på en spik.

Jag förstår naturligtvis oppositionens roll, att man måste försöka ta upp varje liten politisk fråga. Jag kan också tycka att det finns vissa saker som man önskar att man hade gjort annorlunda, nu med facit i hand. Men ibland dyker det upp moln som ingen meteorolog kan förutse. Problem kan uppstå. Så är det just i denna fråga.

Den här debatten handlar inte om legitimationen i sig utan om att vi skjuter på genomförandet till december 2013.

Det är en mycket viktig reform. Jag vill gärna påminna om vikten av att vi är ärliga och visar våra politiska syften. Detta handlar enbart om att senarelägga genomförandet.

Det handlar också om tilltro till våra lärare, rektorer och huvudmän. Vi litar från Alliansens sida på genomförarna. Det är mycket positivt ute i kommunerna. Introduktionsperioden kommer naturligtvis att genomföras av behöriga handledare.

Nu ligger äntligen fokus på Skolsverige, lärandet, kunskaper och lärarnas viktiga roll, med stöd av rektorer som viktiga pedagogiska ledare.

Jag är övertygad om att vi inom de kommande tre fyra åren kommer att se stigande resultat, förhoppningsvis höjda löner och större intresse för lärarutbildningen.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att ta upp ett samtal jag hade med min mycket duktige och fotbollsspelande 15-årige son Alexander. Vi satt vid köksbordet häromdagen, och han förklarade en komplicerad uppgift för mig. Jag berömde honom, och han sade: Ja, pappa, jag funderar faktiskt på att bli lärare. Det var ju kul, sade jag. Men, sade han, hur är det med lönen? Jag sade: När du blir färdig, Alexander, kommer lönen säkert att vara 30 000–35 000 för en duktig lärare med lite erfarenhet och kanske 45 000–50 000 för en bra rektor. Så småningom kan du till och med hamna i utbildningsutskottet. Skämt åsido, denna reform är ett viktigt led i att höja statusen för läraryrket.

Fru talman! Vi kommer nu att få höra från oppositionen om alla be-
drövligheter med uppskjutandet av lärarlegitimationen, hur mycket fel regeringen har gjort och hur mycket fel Skolverket har gjort.

Jag vill gärna referera till konstitutionsutskottets granskning förra veckan, där även oppositionen erkände att det inte fanns några formella fel begångna från vare sig regeringen eller Skolverket. Jag tycker att det är viktigt att ha det i åtanke.

Fru talman! Jag vill tro att den positiva tro och de positiva signaler vi nu sänder ut och de höga förväntningar vi har på skola, rektorer och lärare och med alla reformer på plats som ramverk kommer att göra nytta och visa att vi åter kommer att få en skola i världsklass. Alla vi som sitter här har de bästa ambitioner att det ska bli så. Men det tar inte slut här, för när reformerna nu är på plats börjar arbetet med att implementera dem och se till att det fungerar bra ute i klassrummen. Det tror jag är det allra viktigaste.

Med dessa ord, fru talman, och i och med att det är en av de sista debatterna i sommar vill jag passa på att önska alla mina kolleger och fru talmannen en trevlig sommar.

I detta anförande instämde Jenny Petersson (M) och Annika Eclund (KD).

Anf. 53 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att nu måste regeringen sluta slarva med skolpolitiken. Regeringen ska sluta testa ogenomtänkta reformer på våra skolor, våra lärare och våra elever.

Alla elever har rätt att möta behöriga lärare i klassrummet. Reformers syfte är att garantera detta och säkerställa hög kvalitet i mötet mellan elever och lärare får inte slarvas bort.

Det är därför glädjande att riksdagens utbildningsutskott nu ställt sig bakom förslaget att ta fram en finansieringsplan för införandet av lärarlegitimationen i den svenska skolan.

Varje reform som sätter läraren och lärarens möte med eleven i centrum kan stärka den svenska skolan. Men skolans utmaningar tacklas inte bara på departementet utan även i klassrummet. Ska reformerna falla väl ut i skolan är det viktigt att lärarna får rätt förutsättningar att göra verklighet av reformerna.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Senare tillämpning av
vissa bestämmelser om
legitimation för lärare
och förskollärare*

Det råder politisk enighet om att lärarlegitimationen är en viktig del av kvalitetssäkringen i det svenska skolväsendet. Rätt genomförd kan den ligga till grund för en skola som präglas av högt förtroende för lärarnas profession och expertis. Men tyvärr har regeringen slarvat med genomförandet. Och först under våren började skolminister Jan Björklund inse att regeringen inte skulle klara av att få reformen på plats den 1 juli 2012, som det var tänkt. I stället vill regeringen ha ytterligare nästan ett och ett halvt år på sig, det vill säga till den 1 december 2013.

Talaren före mig sade att riksdagens konstitutionsutskott inte har kritiserat regeringen. Detta är inte riktigt. Efter utfrågningar av såväl utbildningsminister Jan Björklund som statsminister Fredrik Reinfeldt har utskottet fastställt att beredningsarbetet inför reformen om legitimation har brustit och riktar därför kritik mot regeringen.

Fru talman! Låt mig citera: ”De problem som uppkom i samband med genomförandet visar dock att innehållet i beredningen i viktiga delar har brustit i kvalitet. Centrala frågor har berörts endast sporadiskt och otillräckligt.” Konstitutionsutskottet säger vidare: ”Regeringen har ett ansvar för att beredningsarbetet resulterar i ett fullgott beslutsunderlag, och utskottet kan konstatera att regeringen i det aktuella fallet har brustit i detta avseende.”

Det är en klar kritik mot regeringen. Det är svart på vitt här.

Fru talman! Lärarlegitimationen var från början underfinansierad, det vill säga att regeringen inte ville ersätta skolorna och kommunerna för de merkostnader som uppkommer i och med införandet av reformen.

Redan innan riksdagens första beslut om införande av lärarlegitimation visade Statskontoret att minst 40 000 lärare på olika sätt skulle komma att behöva komplettera sin utbildning för att få legitimation, och för det behövs självfallet resurser som regeringen vägrade ge kommunerna och skolorna.

Läraryftet II, som är regeringens satsning på lärares kompetensutveckling, är långt ifrån tillräckligt för att täcka behovet. Till det kommer lönekostnader för vikarier som måste täckas när lärare genomgår Läraryftet.

Kritiken mot att lärarlegitimationen är underfinansierad har framförts från flera håll, bland annat från Lärarförbundet, som är mycket kritiskt till hur regeringen låter bli att ersätta kommunerna och skolorna för de merkostnader som uppkommer i samband med reformen.

Fru talman! I morgon eller övermorgon kommer riksdagen att besluta ifall man ska följa utbildningsutskottets linje att kräva en uppföljning och en finansieringsplan av regeringen. Om så sker kommer kostnaderna för lärarlegitimationen äntligen att synliggöras, något som regeringen har vägrat att synliggöra. De kostnader som uppstår på grund av legitimationsförfarandet måste identifieras. Det är ett första steg mot ett bättre genomförande.

Såsom situationen ser ut nu är det rimligt att skjuta fram reformen. Det är bättre att den genomförs ordentligt än att den genomförs slarvigt, för även bra reformer stjälar tid från lärarens möte med eleven och resurser från undervisningen om de genomförs utan ett helhetsgrepp. Ska alla elever få en chans att nå kunskapsmålen behöver Sverige lärare av allra högsta klass och som får förutsättningar att göra sitt jobb.

När riksdagen nu ska besluta om att skjuta upp införandet av lärarlegitimationen är det bland annat för att det har saknats en tillförlitlig genomförandeplan och kostnadsberäkning från regeringens sida. För att reformen om införande av lärarlegitimation ska falla väl ut i skolan måste regeringen se till att det finns resurser.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 54 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Utbildningsutskottet har nu formellt behandlat regeringens hemställan om att skjuta fram lärarlegitimationsreformen till december 2013. Fullt genomslag får reformen den 1 juli 2015 i och med att behörighetskraven införs i skolverksamheterna.

Den tidigare skollagen öppnade tyvärr upp för obehöriga lärare att undervisa i skolan. Det enda som reglerades något var att man inte kunde få en tillsvidareanställning, men vi vet att kommuner har tillsvidareanställt icke behörig personal.

Med vårt förslag kommer det att mer uttryckligt ställas krav på lärarexamen och ämnesbehörighet. Lärarlegitimation kommer att krävas för att få undervisa och få en tillsvidareanställning men också för att få sätta betyg i skolan.

Behovet av reformen är mycket stort. Det finns studier som visar att uppemot 20 000 lärare är obehöriga, att de antingen saknar en lärarexamen eller har en lärarexamen men inte ämnesbehörighet. Skolinspektionen gjorde ett trettiotal nedslag i 30 kommuner. 18 av kommunerna fick kritik eller synpunkter och krav på åtgärder för att de hade brustit i att ha rätt bemanning, rätt kompetens på rätt plats.

Fru talman! Lärarlegitimationsreformen är mycket viktig. För första gången på många år i svensk skolpolitik fokuserar vi åter på lärarens centrala roll och vikten av lärarens kompetens. Man kan inte direkt påstå att den gamla socialdemokratiska regeringen på sin tid var någon påskyndare av skärpta behörighetskrav. In i det sista har företrädare för de rödgröna kritiserat och ifrågasatt denna reform.

Det är uppenbart att de tre rödgröna partierna värderar lärarlegitimationsbeslutet olika. Vänsterpartiets Rossana Dinamarca deklarerade i Expressen våren 2010 att partiet inte tänkte ta strid mot reformen eftersom den ändå inte skulle innebära någon revolution för vare sig elever eller lärare.

För Folkpartiet är detta en viktig och nödvändig revolution i svensk skola. Kvaliteten behöver höjas och förväntningarna på lärarna öka. I nya skollagen tydliggör vi lärarens direkta ansvar för undervisningen, vilket jag tycker är en viktig markering. Elever ska ha tillgång till pedagoger som är utbildade för de ämnen de undervisar i. Tyvärr har kommunerna och fristående aktörer struntat i skollagen och fortsatt anställa obehöriga lärare eller utbildade lärare som saknar ämnesbehörighet.

Dagens debatt är inte den första. Det formella beslutet togs redan av kammaren i mars 2011. Den som har följt Miljöpartiets konstitutionella spektakel under våren gällande implementeringen av beslutet borde snarare rikta frågan om de rödgrönas lojalitet till reformen, fru talman.

Socialdemokraterna var in i det sista tveksamma och kunde enbart stå bakom reformen med vissa reservationer. Miljöpartiets Jabar Amin och

hans partikolleger lade ned sina röster. Vänsterpartiet, som våren 2010 deklarerat att man inte tänkte ta strid mot reformen, röstade nej till denna viktiga reform. Och nyss sade Jabar Amin att det råder politisk enighet kring denna reform!

Fru talman! Vi är övertygade om att lärarkompetensfrågan inte skulle vara på agendan och prioriteras av kommunerna, lärarnas arbetsgivare, utan lärarlegitimationsförslaget. Tyvärr går det för sakta. Jag har till och med hört kommuner säga att de tänker avvakta ytterligare i sitt arbete med kartläggning och fortbildning i väntan på det nya beslutet.

Att vi nu senarelägger ikraftträdandet av reformen, vilket regeringen här hemställer om, är beklagligt men nödvändigt för att det ska bli bra. Regeringens bedömning baserar sig på Skolverkets uppgifter, och för den delen har samtliga bedömningar inför de politiska besluten baserat sig på Skolverkets uppgifter.

Det har anförts olika skäl till hemställan om att skjuta på denna reform i ett år, bland annat att Skolverket har haft tekniska problem, att ansökningar har varit ofullständiga, att det har varit många pappersansökningar och att antalet ansökningar hos Skolverket om validering och lärarlegitimation har överstigit vad någon på Skolverket trodde.

Detta är de faktiska förklaringarna till den nya bedömningen, inte att regeringen har slarvat eller velat hafsa igenom beslutet.

Fru talman! Riksdagen och regeringen måste fortsätta följa denna reform. Utbildningsutskottet får också löpande information av Skolverket om arbetet med att samla in, bedöma och utfärda de nya lärarlegitimationerna. Riksdagen har också i årets budget ökat anslaget till 128 miljoner kronor för uppdraget. Gör Skolverket andra bedömningar är det viktigt att man tidigt signalerar till riksdag och regering hur arbetet fortskrider och hur man ska genomföra riksdagens beslut på ett korrekt och bra sätt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! I riksdagsårets sista skälvande minut debatterar vi åter frågan om lärarlegitimation. De flesta elever har gått på efterlängtat sommarlov, men många av Sveriges lärare jobbar kvar på sina arbetsplatser för att både efterarbeta det läsar som gått och förbereda kommande arbete.

Alliansregeringen har verkat i sex år. Från första stund har alliansregeringen på olika sätt lyft upp den problembild som finns i den svenska skolan för att stärka kvaliteten så att alla de elever som finns i skolan får bättre förutsättningar att lära sig. Lärarlyftet har genomförts, speciallärarutbildningen har återinförts och det har gjorts satsningar på läsa-skriva-räkna.

Vi diskuterar framgångsrika skolor där lärarna har en viktig nyckelposition, och en av de viktiga frågorna att diskutera är lärarlegitimation. Vi debatterade denna fråga för drygt ett år sedan i kammaren, och nu har vi anledning att ta upp frågan igen – egentligen bara för att ändra en mindre detalj kopplat till att vi ska förlänga införandet.

Vi vill säkra kvaliteten. Jag vill precis som andra företrädare från allianspartierna lyfta behovet av att vi har riktigt bra lärare i Sveriges skolor.

Vi har jobbat med olika styrdokument, förtydligat kursplaner och läroplaner, infört en ny skollag och så vidare. Men framför allt har läraren själv en viktig roll att spela. Det handlar om att skapa förtroende, motivera och lägga upp arbetet så att lärande kan ske. Från politiskt håll vill vi ge lärarna verktygen för att kunna göra detta. Då är införandet av en lärarlegitimation en kvalitetsfaktor för att ytterligare gå mot ett Sverige med framgångsrika skolor där eleverna når målen och också överträffar sina egna förväntningar på sig själva med hjälp av lärarnas skicklighet.

En fråga som har diskuterats handlar om att vi också kommer att införa fler steg när det gäller lärares möjlighet att avancera.

Det är viktigt att det finns en bred samsyn i frågan om lärarlegitimation. I debatten för ett år sedan var jag och mina allianskolleger tydliga med att vi måste vara lyhörda för att ett så pass omfattande omställningsarbete kommer att ta tid och att vi kommer att följa det nära för att det ska bli den kvalitetsreform som vi förväntar oss.

Därav dagens beslut som är ett resultat av att Skolverket i februari 2012 meddelade att man inte hade möjlighet att utfärda så många lärarlegitimationer som behövdes för att ikraftträdandet skulle kunna bli den 1 juli 2012. Från riksdagens sida har vi lyssnat och kommit med de förslag som behövs för att kunna genomföra detta på ett bra sätt.

Låt mig relatera till den ledamot från oppositionen som har deltagit i debatten så här långt. Han säger att regeringen ska sluta slarva och sluta genomföra ogenomtänkta reformer. Jag vill å det bestämdaste hävda motsatsen. Vi har inte gjort annat än tagit reform på reform som handlar om att säkra kvaliteten i den svenska skolan.

Vi har från Alliansens sida också varit tydliga med att vi ska följa varje reform för att se om den på något sätt behöver justeras, förbättras eller förändras – allt för att stärka kvaliteten i den svenska skolan.

Om det av olika anledningar, praktiska och andra, inte blir helt rätt från början alla gånger har vi ett politiskt ansvar för att ta upp frågan igen och säkerställa att det blir på bästa sätt.

Anklagelsen gör mig upprörd. Vi är inte betjänta av pajkastning med den typen av argumentation i riksdagen, för det handlar om att på olika sätt stärka kvaliteten i den svenska skolan.

Fru talman! Jag sällar mig till den önskan som min moderate kollega framförde tidigare och önskar mina kolleger i utbildningsutskottet och fru talmannen en riktigt trevlig sommar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 56 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson är lite irriterad över att jag säger att regeringen har slarvat och att regeringen har brustit. Därför ska jag upprepa vad jag sade. Det är inte mina ord, utan konstitutionsutskottets ställningstagande. Ulrika Carlsson hörde tydligen inte när jag läste upp det:

De problem som uppkom i samband med genomförandet av lärarlegitimationen visar dock att innehållet i beredningen i viktiga delar har brustit i kvalitet. Centrala frågor har berörts endast sporadiskt och otill-

räckligt. Så säger konstitutionsutskottet, och fortsätter: Regeringen har ett ansvar för att beredningsarbetet resulterar i ett fullgott beslutsunderlag, och utskottet kan konstatera att regeringen i det aktuella fallet har brustit i detta avseende.

Det går inte att säga att det är jag som påstår att regeringen har brustit och att regeringen har slarvat. Här är svart på vitt. Här säger riksdagens konstitutionsutskott att regeringen har slarvat, att regeringen har brustit och att regeringen inte har hållit måttet när det gäller kvaliteten i genomförandet av denna fråga. Det är viktigt att inte bara lyssna på vad oppositionen säger i denna fråga utan också på konstitutionsutskottet.

Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag vill framhålla att jag lyssnade väldigt noga på vad Jabar Amins anförande, och jag hörde mycket väl när han citerade konstitutionsutskottets uttalande. Ordet slarv nämndes inte av konstitutionsutskottet. Det är Jabar Amins ord. Att man har brustit i kvalitet betyder inte alls att man har slarvat. Man har av någon anledning inte lyckats uppfylla alla kvalitetskriterier, men det behöver inte betyda att man har slarvat. Att det finns brister är det viktigt att vi på olika sätt kommer till rätta med. Det var därför som vi i debatten för drygt ett år sedan var noga med att säga att lärarlegitimationen är en ny reform, och att utbildningsutskottet och alliansledamöterna kommer att följa den nära och se om vi behöver göra justeringar.

Dagens debatt handlar om att vi av olika anledningar måste senarelägga införandet. Konsekvensen är att vi har en debatt om det och att vi kommer att fatta beslut om det.

Att dra egna slutsatser av de ord som används i konstitutionsutskottets betänkande kan man ju göra, men man kan inte hävda att det är konstitutionsutskottet som säger det.

Anf. 58 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Jag hävdar att konstitutionsutskottet – ett av riksdagens utskott – riktar skarp kritik mot regeringen. Det står att centrala frågor har berörts endast sporadiskt och otillräckligt och att regeringen har brustit i kvalitet. Det är att slarva när man brister i kvalitet och när man inte i centrala delar behandlar frågan på ett seriöst sätt.

Anf. 59 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att regeringen gör allt man kan för att genomföra varje reform på bästa tänkbara sätt. Att vi från riksdagens sida granskar det och ser om det har funnits brister är bra. Det är också bra att man påtalar om det har funnits brister och tar konsekvensen av det. Det betyder inte att regeringen har slarvat. Att man har brustit kan vi erkänna. Nu återkommer ju regeringen, och riksdagen får möjlighet att fatta beslut om att säkra genomförandet av lärarlegitimationen på ett mycket bra sätt.

Det är viktigt för Sveriges skolor att vi har riktigt bra lärare. Det är viktigt att den här processen får ta lite längre tid, att det ges möjlighet till kompetensutveckling för lärare och att kommunerna får möjlighet att se över vilka anställda man har och jobba för att säkra en god tillgång till legitimerade lärare.

Fru talman! Alliansen har tagit de låga resultaten i svensk skola på största allvar och lagt om skolpolitiken genom att införa en lång rad reformer. En viktig pusselbit när det gäller att öka resultaten hos eleverna men också höja lärarnas status är lärarlegitimationen som vi nu debatterar igen.

Legitimationen innebär en auktorisering av läraryrket och klargör att lärares arbete är ett myndighetsutövande eftersom endast legitimerade lärare i fortsättningen kommer att få sätta betyg. Legitimationen är samtidigt en kvalitetsgaranti. Legitimationen kan återkallas från lärare som inte sköter sitt uppdrag. Grov oskicklighet i yrkesutövningen eller grova brott ska leda till indragen legitimation. Det innebär en trygghet för alla som jobbar i skolan. I bästa fall är också lärarlegitimationen ett första steg i en bättre löneutveckling för lärarkåren. Att kvalitetssäkra läraryrket genom lärarlegitimationen är ett mycket viktigt steg i rätt riktning. Detta tror jag att vi är överens om i denna kammare.

Fru talman! I väntan på riksdagens beslut fick Skolverket i november 2010 i uppdrag att förbereda och organisera arbetet med att legitimera lärare och förskollärare. Skolverket bedömde då att hela legitimations-systemet skulle komma att vara i funktion den 1 juli 2011, och budskapet var att tilldelade resurser för 2011 räckte.

I april 2012 inkom Skolverket med ytterligare en skrivelse där verket gjort en ny bedömning där man klargjorde att mer tid skulle krävas för att behandla alla inkomna ansökningar. Skälen var många. Bland annat upptäcktes att en mycket större andel ansökningar än vad som hade förutsetts lämnades in i pappersform och måste skannas in för att kunna läggas in i det digitala registret. Uppemot hälften av ansökningarna var ofullständiga och måste kompletteras. I tjänstgöringsintygen fanns det ofta oklarheter som måste utredas. Skolverket fick i många fall kontakta universitet och högskolor för att kunna avgöra vilket undervisningsämne en kurs kunde kopplas till. När det är oklart vilken typ av behörighet kurserna ger, blir det svårt för verket att avgöra vilken typ av behörighet läraren i praktiken har.

Myndigheten angav också att man hade haft stora problem med utvecklingen av det digitala stöd som behövs för att kunna sköta ärendehanteringen effektivt.

Fru talman! Utskottet har fått och får löpande information om arbetets gång direkt från Utbildningsdepartementet och från Skolverket. Skolverket informerade utskottet den 17 november 2011 om aktuella frågor, bland annat lärarlegitimationen, och den 19 januari 2012 om arbetet med att utfärda lärarlegitimation. Utbildningsdepartementet informerade och svarade på frågor om lärarlegitimationsreformen i utskottet den 26 april 2012. Vi får också annan information genom sedvanlig omvärldsbevakning.

Regeringen har i propositionen *Legitimation för lärare och förskollärare* redogjort för reformens ekonomiska konsekvenser. Regeringen redovisar beräkningar för de ökade kostnader som ett legitimations-system leder till för huvudmännen, till exempel personalkostnader och kostnader för introduktionsperioden och för de kostnader som skolmyndigheterna skulle få. De har kompenserats.

*Senare tillämpning av
vissa bestämmelser om
legitimation för lärare
och förskollärare*

Regeringen ska i samarbete med bland annat Skolverket, Skolinspektionen och Sveriges Kommuner och Landsting följa och analysera utvecklingen av legitimationssystemet och de ekonomiska konsekvenserna av reformen. Detta har tydligt redovisats i finansieringsplanen.

Fru talman! Det handlar alltså inte om bristen på resurser. Det handlar om att komplexiteten i hanteringen av uppdraget är större än beräknat. Uppdragen kommer att slutföras, emellertid kommer det ta längre tid än vad som först var beräknat.

Det är viktigare att göra rätt än att göra fort.
(Applåder)

Anf. 61 IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Debatten handlar om en ganska okomplicerad fråga, nämligen senareläggning av en del av lärarlegitimationsreformen.

Redan våren 2006 tillsatte regeringen en utredning om lärarauktorisering. Efter samtal, inte minst med lärarfacken, kom den dåvarande regeringen fram till att det kunde vara en väg att förbättra kvaliteten i den svenska skolan att strama upp reglerna för hur man anställde och vilka som fick arbeta i den svenska skolan.

Resultatet blev sedermera att den nya borgerliga regeringen hösten och vintern 2006 körde vidare med lärarauktorisationsfrågan och lade fram tilläggsdirektiv för att ta fram det som vi i dag debatterar.

För oss socialdemokrater är detta en viktig reform. Det är en viktig reform därför att vi tror att lärarna är skolans viktigaste resurs när det handlar om mötet med eleverna och att se till att alla elever i vårt land, som demokratiska medborgare, får en möjlighet att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som det moderna livet i dag kräver på arbetsmarknaden. Tyvärr är vi inte där än – långt därifrån. Vi är i dag längre därifrån än vad vi kanske har varit i modern tid.

I dagarna har ca 100 000 ungdomar, tjejer och killar, lämnat den svenska grundskolan. De har gjort det med lust och stort framtidshopp, men för en del av dem med stora hinder på vägen. Det absolut största hindret handlar just om bristen på adekvat utbildning. Vi vet att det är oerhört svårt för en ung tjej eller kille som i dag lämnar gymnasieskolan att få ett jobb om man inte har en fullgången gymnasieutbildning. Vi vet att vägen dit är att man är behörig till de nationella programmen på gymnasiet efter grundskolan. Tyvärr var det över 12 000 av de 100 000 som lämnade grundskolan som saknade behörighet för att söka till de nationella programmen i gymnasieskolan. För dem väntar ofta ett tuffare liv än för dem som har möjlighet att söka till gymnasiets nationella program och fullfölja det.

Fru talman! Sverige står därför i dag inför stora utmaningar, och den största är kanske att vända utvecklingen i den svenska grund- och gymnasieskolan. Vad är vägen framåt för vårt land? För oss socialdemokrater är den frågan mycket enkel att besvara. Vägen framåt för oss handlar om just kunskap och kompetens. I den globala konkurrens som vi är en del av, och som vi i framtiden ser kommer att bli ännu hårdare, är det viktigt att vi är duktigare och att vi har varor och tjänster som kräver mycket av kunskap och kompetens så att vi också kan ta bra betalt för dem. Och genom att kunna ta bra betalt för dem kan vi också betala rimliga löner och ge bra villkor. Då är just den svenska grundskolan oerhört central.

För att kunna vända den negativa spiral som svensk skola befinner sig i är det oerhört viktigt att vi kan utveckla just läraryrket, som en del av de föregående talarna har sagt. Om detta råder det hyfsad politisk enighet. Jag betvivlar inte alls det engagemang som finns hos flertalet av riksdagens partier när det handlar om att just försöka vända denna utveckling och utveckla läraryrket. Då handlar det om allt från investeringar i lärares fortbildningsmöjligheter, kompetensutveckling och karriärmöjligheter, som flera talare har varit inne på tidigare. Men det handlar naturligtvis också om vilka som får vara lärare och undervisa i den svenska skolan så att undervisningen håller en sådan kvalitet att inte en enda elev behöver lämna skolan utan tillräckliga kunskaper.

I detta avseende är lärarlegitimationsreformen oerhört central. Därför är det naturligtvis beklagligt hur det har utvecklats under de senaste månaderna. Vi har sett fram emot att den till vissa delar skulle börja gälla från den 1 juli i år. Nu blir det inte så. Regeringen meddelade i mars att man skulle skjuta upp reformen på obestämd tid.

Vi var mycket snabba med att framföra att vi står bakom reformen och fortsatt kommer att kräva att denna reform ska införas. Men för att kunna ställa oss bakom regeringens proposition krävde vi också att man skulle komma tillbaka med ett konkret datum till vilket man skulle skjuta upp detta. Jag tror att det hade varit förödande att skjuta upp detta på obestämd tid. Det hade ställt hela den svenska grund- och gymnasieskolan, och även förskolan för den delen, i limbo, någonting som vi verkligen inte behöver i detta läge.

Nu har regeringen kommit tillbaka med ett datum – den 1 december 2013. Jag tycker att det är bra att det får ta lite längre tid. Jag hade gärna sett att det hade börjat gälla. Men med tanke på hur frågan har utvecklats och att det knappast hade funnits några som helst rimliga möjligheter att göra klart det i år är det, som någon tidigare talare sade, bättre att detta sker ordentligt, väl genomarbetat och väl förankrat än att man återigen försöker hasta igenom en reform av denna dignitet.

Vad svensk skola i detta läge behöver är långsiktiga förutsättningar. Man behöver veta att när regering och riksdag ställer upp ett antal saker som handlar om betygssystem och kursplaner, alltså alla verktyg som är statens styrmedel, är det de som gäller.

Vi har sett ett antal exempel där regeringen och framför allt utbildningsministern har varit mycket rask med att skjuta från höften. Utbildningsministern är en mycket engagerad skolperson. Han har mycket länge varit engagerad i skol- och utbildningsfrågor. Jag betvivlar inte hans engagemang för en bättre skola. Däremot har jag alltmer börjat tvivla på hans förmåga att i sak implementera detta. Lärarlegitimationsreformen är ett exempel. Det finns andra exempel på detta. När det gäller det betygssystem som nu har börjat gälla har vi sett att det i ett antal ämnen inte finns tillräckliga underlag och bedömningsstöd trots att denna riksdag vid flera tillfällen har beslutat om och beställt detta från regeringen.

Vi ser en lärlingsutbildningsreform som skulle förhindra avhopp men som i stället har lett till ännu fler avhopp. 50 procent av dem som påbörjade utbildningen har inte fullföljt den. Vi ser en yrkesutbildningsreform i gymnasieskolan som skulle göra dessa utbildningar mer attraktiva – de

skulle ha högre kvalitet och attrahera fler – men som i stället har lett till att det är färre och färre som i dag söker till dem.

Jag misstror inte syftet. Jag tror, som sagt, att denna regering och utbildningsministern är engagerad i utbildningsfrågor. Däremot verkar man vara mycket rask med att skjuta från höften. Men implementeringen går inte lika bra.

Det är mot denna bakgrund som vi har fått ett stöd från en majoritet i riksdagens utbildningsutskott för att i detta betänkande kräva att regeringen ska återkomma med en finansieringsplan och med en rapport vid årsskiftet om hur implementeringen av lärarlegitimationsreformen går. Vi gör det därför att vi värnar om den. Vi gör det därför att vi är måna om att detta inte ska ske igen. Vi gör det därför att den del av denna reform som skulle ha sjösatts den 1 juli verkligen får börja gälla den 1 december 2013.

Jag tror tyvärr att det vore förödande för denna lärarlegitimationsreform om vi inte kan hålla tidsplanen och om det som regeringen nu föreslår inte visar sig hålla.

Slutligen: Jag har hört flera företrädare för regeringspartierna återkomma till Skolverket. En del av det som har hänt kanske har varit svårt att förutse. Men att man försöker skylla dessa brister på Skolverket köper jag inte. Jag tror att Skolverket, utifrån de förutsättningar som de har fått av regering och riksdag, har försökt göra sitt bästa för att se till att denna reform kan sjösättas. Men förutsättningarna har uppenbarligen inte varit sådana att det har varit möjligt. Detta ansvar kan inte läggas på Skolverket. Det ligger på regeringen och riksdagen och inte på någon annan. Riksdagen har att sätta upp de långsiktiga reglerna. Regeringen har att se till att de implementeras. Detta kan inte skyllas på en underställd myndighet. Det som tyvärr hittills har utvecklats på ett felaktigt sätt bär denna regering ansvaret för. Ta detta ansvar och skyll inte på Skolverket! Sedan får vi tillsammans göra vårt bästa och se till att detta inte sker igen. Det är mot denna bakgrund som jag yrkar bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 62 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Det var ett långt inlägg som berörde nästan allt annat än sakfrågan, nämligen att vi skjuter fram beslutet om lärarlegitimationen ett år. Det är egentligen en teknisk fråga.

Skolverket har hemställt hos regeringen om mer pengar. Det har man fått. Man har kommit till regeringen och sagt att man har bekymmer. Då har regeringen lyssnat. De gånger som Skolverket har uppmärksammat regeringen har regeringen inte slagit dövörat till. I den meningen har man hållit på regeringsbeslut kontra uppdrag till de statliga myndigheterna. Därmed är det korrekt skött i den delen.

Ibrahim Baylan vill gärna slå ett slag för sitt tilläggsdirektiv från januari 2006. Men vi som har följt skolpolitiken i över tio år vet att det var en eftergift efter förslag från dåvarande Skolverket men också från lärarfacken som under många år drivit frågan om lärarauktorisering.

Om jag inte minns helt fel skulle utredaren överväga om vi skulle ha lärarauktorisering. Baylan som då var ansvarigt statsråd hade en kommentar om att själva konstruktionen på lärarlegitimationsförslaget, det

innehållet, skulle avgöras av parterna – Sveriges Kommuner och Lands-
ting, arbetsgivarnas parter och staten. Det var otydligt och inte konkret.

Jag tycker att det förslag som alliansregeringen lagt fram om en stat-
lig lärarlegitimation och om att statens Skolverk ska ta fram en definition
och även hantera och besluta vilka som ska få lärarlegitimation är mer
rättssäkert och kvalitetssäkrat. Sveriges Kommuner och Landsting, inte
minst de socialdemokratiska kommunpolitikerna, har aktivt motarbetat
det här förslaget och gör så än i dag.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Senare tillämpning av
vissa bestämmelser om
legitimation för lärare
och förskollärare*

Anf. 63 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Fru talman! Först en saklig upplysning: Det jag talade om var inte
tilläggsdirektivet utan själva utredningen. Tilläggsdirektivet kom i de-
cember 2006 när den nya, borgerliga, regeringen skrev ett tilläggsdirektiv
– rätt ska vara rätt.

Jag måste få ställa en fråga till Roger Haddad: Är du nöjd med hur
detta har utvecklats?

Är Folkpartiet nöjt när det gäller denna reform som vi både tillskrivit
en sådan vikt för att höja kvaliteten på undervisningen och för att se till
att få en bättre tingens ordning i svensk skola? Ingen av oss kan väl vara
nöjd med situationen i dag, med att drygt 12 procent av Sveriges elever
lämnar grundskolan utan att kunna välja ett nationellt program, med allt
vad det sedan innebär i form av försämrade möjligheter på arbetsmark-
naden och i livet över huvud taget.

Är du nöjd med hur den här reformen sjösatts? Och om du är nöjd,
varför är du då det?

Jag är väldigt mycket för reformen, för jag tror på den men inte som
ett slags alexanderhugg utan som en viktig komponent för att höja kvali-
teten på undervisningen – *en* komponent av många förstås, men en viktig
sådan.

Är du alltså nöjd? Det är det första.

Det andra är att jag, fru talman, märker att Roger Haddad men också
många andra regeringsföreträdare i frågor där man är trängd, där man är
pressad, därför att utvecklingen inte alls går så som vi alla hoppas – vi
ser att de reformer som sjösatts inte alls faller så väl ut som vi alla skulle
kunna hoppas – försöker önska sig tillbaka till den tid då man var i oppo-
sition. Man börjar leta efter brister för sju åtta tio år sedan.

Jag kan vara ödmjuk och säga att vi nog inte gjort allt som är perfekt i
denna världen. Men vi försöker alltid lära både av det vi gjort bra och av
det som varit mindre bra.

Roger Haddad, varför tar ni inte debatt om det som händer i dag?
Varför blickar ni hela tiden tillbaka?

Anf. 64 ROGER HADDAD (FP) replik:

Fru talman! Den här regeringen hastar inte fram skolreformer. Ibland
har vi fått kritik för att inte ha infört gymnasiereformen så som det var
tänkt. Vi sköt ju på den ytterligare ett år. Det gjorde vi i en dialog med
kommunerna och med skolorna och rektorerna som ville ha mer tid för
implementeringen.

Skoldebatter är kul. Ibland får vi kritik för att vi inte gör någonting.
Ibland får vi kritik för att vi skjuter på genomförandet. Men i sak, när det
gäller lärarlegitimationsförslagets fulla genomslagskraft – den 1 juli 2015

– är det inga förändringar. Från och med den 1 juli 2015 gäller att man ska ha lärarlegitimation, lärarexamen och ämnesbehörighet, för rätt skolenivå, för att kunna verka tills vidare.

Det är det tekniska, övergångsperioden fram till år 2015, som vi egentligen skjuter på.

Nej, naturligtvis är vi inte nöjda. Hur kan man vara nöjd om man inser att myndigheten själv konstaterar att de inte haft rätt databas, att det varit en ökad tillströmning – att nästan dubbelt så många i lärarkåren sökt – att man skickar in papperskopior i stället för att skicka e-post och att Rikspolisstyrelsen och alla möjliga andra myndigheter måste anlitas som stöd och hjälp för Skolverket?

Den bedömning man gjorde höll inte ett halvår senare. Det är där man har justerat, från drygt 60 miljoner till 128 miljoner och från ett införande den 1 juli i år till att det skjuts drygt ett år framåt. Jag tycker att vi har varit ödmjuka. Vi har lyssnat och försökt ge Skolverket, som ändå är den myndighet som ska genomföra det här, bra förutsättningar.

Glöm inte i denna debatt att ingen från de rödgröna partierna går in i frågan om arbetsgivarnas, kommunernas, ansvar som viktiga beståndsdelar i denna reform! Fortbildning och kartläggning – allt detta – skulle påskynda reformen ännu mer, men man tar inte sitt ansvar där.

Anf. 65 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Fru talman! Det är bra att Roger Haddad kan vara tillräckligt ödmjuk för att erkänna att inte heller han är nöjd. Det har inte riktigt låtit så.

Dock är det så att Roger Haddad återkommer till det som flera andra borgerliga i denna talarstol försökt göra antydningar om, nämligen till myndigheten. Trots allt är det regeringens myndighet vi talar om. Och trots allt är det riksdag och regering som fastställer förutsättningarna. Myndigheterna jobbar efter de direktiv som de får av regeringen.

Jag måste säga att jag blir smått förbannad när jag gång efter gång hör er göra antydningar och försöka skjuta över ert ansvar på en myndighet som är satt att egentligen genomföra det som regering och riksdag beslutat.

Ta i stället ansvar för det ni gör och erkänn att det blev ett debacle och säg: Nu har vi en ny situation. Vi försöker sjösätta detta, att gälla från den 1 december 2013. För att försäkra oss om att det i de delar som vi nu diskuterar verkligen börjar gälla då vore det mycket bättre att rösta för det som föreslås i det betänkande som vi i dag debatterar och där egentligen bara två saker krävs.

För det första gäller det en ordentlig återrapportering till riksdagens utbildningsutskott före årsskiftet så att vi vet hur arbetet fortgår. Jag menar då inte bara, som någon sade, en omvärldsbevakning utan att vi får en ordentlig genomgång. Det kan väl inte vara så oerhört svårt.

För det andra gäller det att vi får en finansieringsplan som är sådan att det ekonomiskt håller och att Skolverket och andra helt och fullt har förutsättningar att genomföra arbetet.

Det vore fullständigt förödande – det kan du väl ändå hålla med om, Roger Haddad – om vi vid årsskiftet eller nästa vår återigen står här och diskuterar och det kommer fram att ytterligare komplikationer tillstött, att vi har hamnat i läget att reformen igen måste skjutas upp. Då tror jag att vi tappar både förankringen och legitimiteten.

Du ler, Roger Haddad, men det här är allvarligt. Skulle det ske levererar den här reformen tyvärr inte, tror jag, allt det goda som vi båda önskar att den levererar.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag vill vädja om ett vårdat språk.)

Anf. 66 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Fru talman! Det var ett långt skolpolitiskt anförande från före detta skolministern.

Jag tycker att vi kan peka på och vara stolta över att vi i den svenska riksdagen kan ha en timmes debatt om att senarelägga en viktig reform i ett och ett halvt år. Samtidigt ser vi ju grekiska tragedier utspelas inför våra ögon. Det säger naturligtvis också en del om tillståndet i vårt land när vi, som jag sade i mitt inledningsanförande, försöker koka soppa på en spik.

Man kan klandra reformer och reformers genomförande. Framför allt är det väldigt lätt att göra det i efterhand, med facit i hand.

Av det här får vi naturligtvis dra lärdom. Nu när vi vet hur det blivit – att vi måste senarelägga genomförandet ett och ett halvt år – skulle vi kanske önska en annan utveckling.

Jag har en väldigt svår fråga till dig, Ibrahim Baylan, och jag ber dig att svara så ärligt och öppet du någonsin kan. Faktum är att ingen av alla remissinstanser som levererat svar varnade för genomförandeplan eller finansieringsplan. Ingen höjde ett finger. Tror du, Ibrahim Baylan, att du om du hade varit skolminister skulle ha reagerat på ett annat sätt? Frågan är om du redan från början skulle ha insett att det här kommer att ta betydligt längre tid än det nu tagit.

Anf. 67 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Fru talman! Michael Svensson ber mig att göra en hypotetisk spekulation. Tyvärr är det så att jag inte är utbildningsminister. Dessutom är det så, precis som Roger Haddad med flera tidigare sagt, att den utredning för auktorisation som jag var med och tillsatte förändrats av den nuvarande regeringen. Den reform man sjösatte har man helt och fullt själv tagit fram.

Vi har haft synpunkter på detta; vi hade gärna sett att det hade varit bredare grupper. Vi har också framfört dessa synpunkter, men eftersom vi i grund och botten ändå tycker att själva reformen i sig – riktningen – är så pass bra är vi väldigt måna om att detta ändå får sjösättas innan vi lägger fram förslag till ytterligare förändringar.

Hade man kunnat förutsätta detta? Ibland ja och ibland nej. Det är svårt för mig att i efterhand göra en sådan bedömning, för då är man alltid lite efterklok. Jag nöjer mig därför med att läsa upp den ordentliga granskning som konstitutionsutskottet gjorde och som Michael Svensson i sitt anförande framhöll inte innehåller någon kritik. Den avslutas med följande – som svar på din fråga:

”Brister i beredningsarbetet har sammantaget bidragit till att reformen inte har kunnat genomföras inom den tidsram som ursprungligen beslutades. Regeringen har ett ansvar för att beredningsarbetet resulterar i ett fullgott beslutsunderlag.” Utskottet konstaterar att regeringen i det aktu-

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Senare tillämpning av
vissa bestämmelser om
legitimation för lärare
och förskollärare*

ella fallet har brustit i detta avseende. Det är vad konstitutionsutskottet skriver i sin slutkläm i det du menade inte innehöll någon kritik.

Får jag då fråga Michael Svensson: Föranleder detta någon som helst reflexion, någon som helst självkritik eller någon som helst anledning till eftertanke? Jag menar inte bara utifrån denna reform utan också, kanske framför allt, inför sjösättandet av andra stora reformer i framtiden.

Anf. 68 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Fru talman! Ja, det är naturligtvis det viktiga, att kunna justera och gå in i efterhand och införa ändringar om det visar sig att det behövs. Det är dock naturligtvis det svåra i politiken, att erkänna att allting inte var bra och att alla förutsättningar inte var kända från början. Då kallas det nämligen av pressen och oppositionen – oavsett vilken opposition det nu är – för prestigeförlust och att regeringen tvingas backa.

Jag tycker dock att det är viktigt och modigt att såväl denna regering som, hoppas jag, kommande regeringar har möjlighet att i efterhand gå in och justera en mycket viktig reform. Det har man gjort här, och det tycker jag ger all heder åt regeringen. Skolverket har också varnat hyggligt i tid. Sedan kan man möjligtvis tycka att de skulle ha insett detta tre månader tidigare, men jag tycker ändå att det är hyggligt som har gjorts. Jag hoppas att alla inblandade drar lärdomar av detta inför framtiden.

Anf. 69 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Michael Svensson! Det är trots allt så att det vi i dag diskuterar framför allt är en betänkandetext som kräver att regeringen sjösätter reformen inom den tid riksdagen nu med stor sannlikhet kommer att ställa sig bakom. Riksdagen och regeringen har inte haft någon anledning att i själva datumfrågan börja hamna på helt olika linjer, och jag tror dessutom att det hade varit direkt skadligt. Vi är måna om att denna reform börjar gälla, och därför ställer vi oss bakom regeringens nya datum.

Däremot finns det tvivel hos oss, och det är det betänkandet ger uttryck för. Det finns ett tvivel hos oss om att regeringen är kapabel att leverera detta. Det är mot den bakgrunden vi kräver att man återkommer till riksdagen. Jag förstår egentligen inte varför de fyra borgerliga partierna i grund och botten är emot detta. Det är nämligen ingenting annat än en rapport om hur arbetet går och en finansieringsplan, så att vi vet att det finns tillräckligt med finansiering för att kunna genomföra detta. Då är min fråga: Varför är de borgerliga partierna emot detta?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag konstaterar att Michael Svensson inte har några ytterligare repliker. Frågan som ställdes får alltså betraktas som av mer retorisk karaktär.)

Anf. 70 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Detta är inte en fråga om legitimation eller inte legitimation, vilket man lätt kan tro efter att ha hört debatten. Frågan handlar i stället om ett uppskjutande av legitimationen.

Jag kan inte låta bli att kommentera det Roger Haddad sade från talarstolen. Helt felaktigt påstår han att Vänsterpartiet ska ha varit emot legitimationen. Vi hade kritik mot hur legitimationen utformades, men vi

röstade *för* att införa lärarlegitimationen. Det vi hade kritik mot var att man hade ett introduktionsår som egentligen bara var en förlängd provanställning. Vi hade också kritik mot att det var rektorer som skulle bedöma huruvida man skulle anses lämplig att få legitimation över huvud taget.

Det vi var väldigt tydliga med när det gällde lärarlegitimationen var det vi nu har haft uppe som problem och som till viss del har rättats till, nämligen att alla lärare ska omfattas av legitimationen och att det inte ska finnas den typen av undantag som regeringen hade. Rätt ska vara rätt, tycker jag. När det gäller införandet av lärarlegitimationen har vi dessutom sagt att vi tyckte att det räckte med att man hade en lärarexamen för att kunna få en lärarlegitimation.

När det gäller införandet är det helt uppenbart att det har varit en alldeles för kort tid man har räknat med. När vi hade Skolverket hos oss i februari månad hade man fått in 87 000 anmälningar om lärarlegitimationen. 2 000 hade man hunnit behandla. Det var rätt uppenbart att man inte kunde hålla tidsplanen. Därför tycker jag att det är väldigt bra att majoriteten i utskottet nu har kommit fram med ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma inte bara med en rapport om hur detta fortskrider utan också med en finansieringsplan. Det har nämligen varit uppenbara brister i dessa delar.

Med detta vill jag yrka på godkännande av utskottsmajoritetens anmälan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

10 § Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU22
Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. (prop. 2011/12:133).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

11 § Införande av ett pricksystem på fiskets område

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU20
Införande av ett pricksystem på fiskets område (prop. 2011/12:137).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Senare tillämpning av
vissa bestämmelser om
legitimation för lärare
och förskollärare*

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU27
Vägen till nära-nollenergibyggnader (skr. 2011/12:131).

Anf. 71 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 i civilutskottets betänkande *Vägen till nära-nollenergibyggnader*.

Vi socialdemokrater anser att en ökad energieffektivitet i bostadsbeståndet och vid nybyggnation måste vara en högt prioriterad fråga. Den är helt avgörande för att vi ska kunna nå de uppsatta klimatmålen. Bostadssektorn står i dag för en dryg tredjedel av Sveriges energianvändning. För att rejält minska bostadssektorns energianvändning måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva.

EU har som mål att effektivisera energianvändningen med 20 procent till 2020. Alla nya byggnader ska då vara så kallade nära-nollenergibyggnader. Vi stöder det uppsatta målet och anser att det redan nu är dags att vidta konkreta åtgärder för att det ska kunna uppnås.

Vid ett flertal tillfällen har vi hört att regeringen i EU-samarbetet har motarbetat målet och drivit en linje som innebär att det ska vara frivilligt för medlemsländerna. Regeringens allmänna inställning på energiområdet måste ses som bakåtskräpande. Jag vill påminna om att en förutsättning för att framgångsrikt ta sig an den övergripande klimatutmaningen är att energiutmaningen nu kan mötas med handling.

När de fossila bränslena fasas ut kommer en ökad konkurrens om energi. För Sverige, som har många elintensiva företag, är det oerhört viktigt att få fart på energieffektiviseringen för att säkra arbetstillfällena i våra viktiga näringsgrenar. Det är nu angeläget att påskynda en omställning inom svenskt näringsliv och svensk byggsektor, som också får stöd genom forskning och utveckling av hus med ingen eller mycket liten energianvändning. Svenska ventilationsföretag och byggföretag ligger långt framme i utvecklandet av ny teknik. Regeringens inställning hämmar emellertid arbetstillfällena och utveckling i dessa företag.

Jag kan konstatera att de bedömningar som regeringen och de borgerliga partierna i civilutskottet betraktar som en handlingsplan innebär att de svenska byggreglerna är bra som de är.

Inga nya åtgärder föreslås eller aviseras förutom ytterligare utredningar och vagt formulerade främjandeåtgärder. Detta konstaterar också den helt övervägande delen av byggbranschen och påpekar att man redan i dag rekommenderar en högsta energianvändning för icke elvärmda byggnader som ligger 15 kilowattimmar per kvadratmeter och år lägre än de högsta tillåtna nivåerna enligt Boverkets byggregler 2012. Många företag går dessutom längre än så när det gäller ambitionen att begränsa energianvändningen. Avsaknaden av en konkret handlingsplan gör emellertid marknaden splittrad och oförutsägbar och leder därigenom till ökade kostnader för energieffektiva byggnader.

Fru talman! Borgerligheten skriver i betänkandet att utskottet sammantaget anser att regeringen i handlingsplanen har gjort en lämplig avvägning när det gäller graden av konkretion avseende den kommande tillämpningen av begreppet nära-nollenergibyggnad. Överväganden och

förslag i frågan som förs fram i motionerna ger inte utskottet anledning till något annat ställningstagande. Borgerligheten konstaterar att varken det arbete som ligger till grund för handlingsplanen eller det remissutfall som redovisas i skrivelsen kan anses ge ett tillräckligt underlag för att redan nu fastställa förändrade kravnivåer. De hänvisar till att två expertmyndigheter på området, Boverket och Energimyndigheten, gör olika bedömningar i väsentliga frågor och att det finns en bred spridning från sektorsrepresentanterna i frågan om hur långtgående energikrav som det i dag finns grund för att ställa. Borgerligheten konstaterar i skrivelsen att företrädare för byggsektorn visserligen har fört fram uppfattningen att det är möjligt att nu skärpa kraven, men samtidigt intar fastighetsägarnas företrädare en mer försiktig eller avvisande hållning i frågan.

Det som däremot inte framkommer så tydligt i betänkandet är att de allra flesta remissinstanser tycker att regeringen ska föreslå en mer långtgående energieffektivisering i byggnader. Och det är inte vilka som helst som säger det, utan flera tekniska högskolor, Sveriges Kommuner och Landsting, Svensk Energi, Energimyndigheten, flera byggföretag med flera.

Vinnova, Energimyndigheten, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Västra Götalandsregionen såväl som ett stort antal branschorganisationer framhåller att höga ambitioner när det gäller energieffektiva byggnader har potential att skapa jobb, export och förbättrad konkurrenskraft för de svenska företagen i sektorn. Det är också positivt för innovationssystemet, medan en alltför konservativ hållning förhindrar dynamik och i värsta fall kan leda till sämre konkurrenskraft. Men detta har man alltså valt att inte lyssna på.

Lyssnar inte ni från regeringspartierna med stöd från Sverigedemokraterna på branschen? Varför vill ni inte lyssna? Hur vågar ni låta bli? Tror ni inte på svensk innovationskraft? När jag har lyssnat på branschen inför den här debatten säger de att branschen går före och regeringen kommer långt efter. Tycker ni att vi ska backa in i framtiden? Räcker det att lyssna till *en* bransch när man talar om att man ska lyssna in branschen, till exempel restaurangbranschen, och att sänka moms i den samma, fast man inte ens vet om det leder till fler jobb? Här konstateras bara att det leder till detta och att man har goda referenser till det.

Fru talman! Som tur är finns det klokare och modigare politiker lokalt i våra kommuner, till exempel i min egen kommun Lidköping, som styrs av S, V och MP. Men det finns också några borgerliga kommuner som jag skulle kunna lyfta fram. Min egen kommun var den första i landet som ställde krav på miljöcertifierade bostäder. Vi planerar nu för att börja bygga den nya Hamnstaden, som den kallas. Det handlar då om hållbar stadsutveckling.

Hur ser det ut med planeringen av att nå nära-nollenergibyggnader när det gäller statens fastigheter? Jag har förstått att det är dåligt ställt med det. Man behöver vara ett föredöme om man ska lyfta fram andra krav och ställa krav på andra. Den moderatledda regeringen är verkligen inget föredöme när det gäller att ställa om till ett hållbart samhälle.

För att ställa om till ett hållbart samhälle är det tveksamt om eluppvärmning alls ska tillåtas i nybyggda hus, och ett förbud mot direkt fossil uppvärmning bör införas vid nybyggnation. Åtgärder bör också vidtas så att fossil uppvärmning i befintlig bebyggelse fasas ut. På kort och medel-

lång sikt finns den största effektiviseringspotentialen i den befintliga bebyggelsen. Många äldre byggnader har en mycket dålig klimat- och energistatus. Det är därför viktigt att alla möjligheter till energieffektiviseringar tas till vara, särskilt i samband med större ombyggnads- och upprustningsåtgärder. Tydliga energikrav bör därför ställas även i samband med ombyggnad. En utredning om hur dessa krav ska utformas bör tillsättas med inriktning på att ombyggda hus i genomsnitt i landet inte ska förbruka mer än 90–100 kilowattimmar per kvadratmeter och år.

Flera remissinstanser redovisar synpunkter med innebörden att byggreglerna och kraven på nära-nollenergibyggnader måste definieras med väsentligt större hänsyn tagen också till primärenergiaspekten. Det finns en betydande risk att konsekvenserna av det som betraktas som köpt energi i byggreglerna blir en diskriminering av kollektiva uppvärmningsformer, till exempel fjärrvärme.

Vi anser att nära-nollenergibyggnader i princip inte ska behöva någon uppvärmning från en yttre energikälla. I de fall en sådan energitillförsel ändå är nödvändig är det viktigt med lösningar som inte försvårar en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme. Vi vill därför att det säkerställs att byggreglerna inte diskriminerar något värmeslag.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag framhålla att alla statliga insatser på området bör utgå från höga ambitioner när det gäller energieffektiva byggnaders potential att skapa jobb, export och förbättrad konkurrenskraft för de svenska företagen inom sektorn. Det ger ett positivt klimat för innovationerna, det är bra för miljön, det är med största sannolikhet mer lönsamt och energikostnaderna kan också bli lägre för de boende och för konsumenterna.

Anf. 72 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! I civilutskottets betänkande 27 *Vägen till nära-noll-energibyggnader* behandlas regeringens skrivelse med samma namn samt 13 motionsyrkanden. I betänkandet finns fyra reservationer som står mot varandra, vilket kan tolkas som en splittrad opposition.

Med tanke på att en samlad lärarkår och en lika samlad forskning helt dömer ut Jan Björklunds skolpolitik kan man undra hur det i övrigt står till med de grundläggande kunskaperna i regeringen. Särskilt med tanke på att Björklund så ofta tar matematiken som exempel på ett område som behöver förbättras vore det kanske lämpligt om regeringen själv tog en kurs i matte. För nog måste det vara brist på matematikkunnskap när regeringen väljer att beteckna 11 miljarder kronor, eller 1 200 miljoner euro, som ett obegränsat belopp? Vi hade en debatt om det tidigare i dag. Då gällde det skadeståndsansvaret för kärnkraft.

Även i den skrivelse som vi nu behandlar avslöjas regeringens bristande mattekunnskap. Nära noll är enligt regeringen ungefär 100. Visst – det ingår två nollor i talet 100, men det är inte så matte fungerar. Nära noll är snarare mindre än ett.

Vi har börjat vänja oss vid att regeringen har svårt med matematik, inte minst när det gäller arbetsmarknadsstatistik. Men, fru talman, det som gör mig mest bedrövad när jag läser regeringens skrivelse är inte bristerna på matteområdet utan att regeringen inte ens klarar av att skilja på primär och sekundär energi. EU-direktivet är tydligt när det gäller att normer för byggande ska utformas utifrån användningen av primärenergi.

Eftersom elektricitet per definition aldrig kan vara en primär energikälla blir det mesta i regeringens skrivelse rent nonsens.

I Miljöpartiets följdmotion liksom i vår reservation i betänkandet tar vi systematiskt upp ett antal frågor som vi anser att regeringen borde arbeta med för att skapa tydlighet i hur vägen till ett nära-nollenergibyggande skulle kunna se ut.

Med lite god vilja kan man tolka regeringens skrivelse så att regeringen anser att det är rimligt att ställa rimliga krav på att rimliga mål ska uppnås inom rimlig tid. Vi i Miljöpartiet menar att den extrema otydlighet som präglar skrivelsen snarare skadar än leder framåt.

Fru talman! Jag börjar med det mest självklara där regeringens representanter borde redovisa en ståndpunkt redan här i dag. Vad betyder långsiktiga spelregler för hur energikrav bör utformas? Vi vet att teknik är någonting som hela tiden förändras. Vi vet att nya lösningar ibland tycks komma som överraskningar för de flesta av oss, men i verkligheten har de ofta legat i byrålådan hos något företag och bara väntat på rätt tillfälle för introduktion. Hindret kan till exempel ha varit regler eller skatter.

Att regeringen inte vågar ge en tydlig signal om att regelverket måste förändras från att som i dag utgå från mängden köpt energi till att i stället ange byggnadens energiegenskaper som norm är ett stort misstag. Många remissinstanser pekar på detta, och ändå väntar regeringen. Vad är det regeringen väntar på? Väntar den på att vi ska bygga oss fast i ännu en generation dåligt isolerade bostäder uppvärmda med el för att på så vis kunna motivera behovet av en ny generation kärnkraft? Hur inkompetent får en regering vara? Jag medger, fru talman, att det kanske är en väldigt hård formulering, men jag tycker att den är befogad.

Erfarenheten är inte särskilt gammal, så regeringen borde känna till den. När vi byggde ut kärnkraften innebar det enorma överflödet på el som initialt blev resultatet att vi byggde en generation eluppvärmda bostäder med mycket usla energiegenskaper. Det var bra ekonomi när energin var nästan gratis. Att många nu väljer en värmepump i kombination med dåliga energiegenskaper är även det god ekonomi för den enskilde, men det är lika felaktigt som förra gången vi byggde oss fast i elvärme med en mycket enklare teknik.

El för uppvärmning är ett mycket ansvarslost slöseri med energikvalitet, så kallad exergi, men det är också rent felaktigt ur ett systemperspektiv och ur ett sårbarhetsperspektiv. Det försvårar också klimatarbetet. Det kommer alltid att inträffa några veckor, kanske inte varje år, när effektbehovet för uppvärmning med el tvingar oss till olika nödlösningar. De nödlösningar som finns heter för tillfället, och förmodligen för många år framåt, fossil energi. El för uppvärmning, även om det sker med smart teknik, betyder alltså att vi lägger krokben för arbetet med att nå målet för sänkta koldioxidutsläpp.

Fru talman! När vi bygger en bostad förväntar vi oss att den ska stå i hundra år eller mer. Att då ha regler som gör att många väljer att bygga det som för dagen råkar vara billigt i stället för att satsa på ett klimatskal med höga energiegenskaper är väldigt kortsiktigt, och i längden blir det dyrt för oss alla. Det är när man bygger nytt som det är enklast och billigast att tänka långsiktigt och bygga hållbart. Det blir betydligt dyrare att bygga om när elen i framtiden behövs till annat.

Sedan finns det en rättviseaspekt i detta som ingen verkar våga prata om. Varför ska alla som inte använder el till uppvärmning behöva dela på kostnaden för ett kraftigt överdimensionerat elnät och på så vis vara med och subventionera alla dem som gör fel? Att avveckla el för uppvärmning är det effektivaste sättet att bromsa upp de växande fasta avgifterna för elnätet som retar så många. Det behövs ett helt annat skatte- och avgiftssystem än det vi har i dag för att få en sundare prioritering av hur el används i vårt samhälle.

Byggregler som utgår från energiegenskaper i stället för från mängden köpt energi borde vara det första steget på den väg mot energismartare hus som regeringen förhoppningsvis vill börja gå.

Fru talman! Det var det första och mest grundläggande vi pekar på i vår motion. Jag förväntar mig att någon företrädare för allianspartierna tar upp detta i sitt anförande.

Jag menar att regeringen snarast måste tala om för byggföretag, fastighetsägare och fastighetsförvaltare att det kommer en ändring av grunden för byggreglerna där energiegenskaperna blir det som styr i stället för detta orimliga med köpt energi. Med ett sådant besked skulle vi genast släppa loss massor av kreativitet som bara väntar på att utvecklas.

Fru talman! I artikel 2 i det aktuella EU-direktivet står det att den energimängd som ändå krävs för byggnaden "bör i mycket hög grad tillföras i form av energi från förnybara energikällor, inklusive energi från förnybara energikällor som produceras på plats eller i närheten".

I direktivet finns det, som komplement till detta, en omfattande uppräkning av vad som anses vara förnybara energikällor. Där finns kärnkraft självfallet inte med. Om regeringen har läst direktivet borde även detta vara ett starkt argument för regeringen att dra slutsatsen att el för uppvärmning inte kan vara aktuellt i Sverige.

Punkt 5 i artikel 2 definierar tydligt begreppet primärenergi. Eftersom svensk kärnkraft enbart använder en enda procent av uranbränslets energiinnehåll, det vill säga av primärenergin, och omvandlingsfaktorn är lägre än 30 procent blir utbytet mindre än 0,3 procent av primärenergin i kärnkraften. Det betyder att primärenergifaktorn för el från kärnkraft borde vara drygt 330 gånger större än för el från solceller på en fastighet.

Att, som regeringen gör, hålla fast vid att det räcker med en uppdelning mellan eluppvärmda och icke eluppvärmda byggnader i byggnormerna för att primärenergifaktorn ska påverka byggnormen på ett rättvisande sätt tycker jag närmast är lite skrattretande när man tittar på fakta. Ska man lita till fysiken och matematiken borde den som använder sig av el från kärnkraft inte få använda mer än ½ kilowattimme per kvadratmeter och år för att värma upp sitt hus, om vi i övrigt behåller de normer vi har i dag, vilka regeringen verkar tycka är bra.

Miljöpartiets enkla önskemål på det här området är att regeringen använder sig av samma definitioner som direktivet gör. Det skulle göra den fortsatta debatten i ämnet mycket enklare.

Fru talman! År 2020 ligger faktiskt bara åtta år framåt i tiden. Klimatberedningen påpekade redan 2008, det vill säga för fyra år sedan, att rätt styrmedel för att byggsektorn ska dra sitt strå till stacken i klimatarbetet är avgörande. Beredningen motiverade sitt ställningstagande med att det vi bygger har vi med oss väldigt länge, och då är det mycket viktigt att bygga för framtiden redan nu.

En tredjedel av den tid som vi hade på oss när Klimatberedningen slog fast detta har redan gått, och väldigt lite har hänt. Miljöpartiet anser att det är nödvändigt att riksdagen kräver av regeringen att redan nu sända tydliga signaler till bostadsmarknadens aktörer om hur vägen framåt ser ut. Vi borde redan ha regler som innebär att det som byggs i dag byggs för framtiden.

Fru talman! Det byggs redan i dag bostäder som inte behöver någon extra energi för uppvärmning. Det byggs hus där den energi som används för matlagning, belysning, ventilation och datorer i kombination med den värme som de som vistas i huset lämnar ifrån sig räcker till för husets uppvärmning. Den som bor i ett sådant så kallat passivhus kan snarare ha problem med att vädra bort värmen när man har många vänner på besök. Den fastighetsägare som jag känner som har ett sådant hus valde att sätta in ett taktönster för att klara av de tillfällena på ett smidigt och enkelt sätt.

Trots att många remissinstanser, inte minst byggföretagen, pekat på att man redan bygger den typen av hus tvekar regeringen. Branschen skulle inte ha några problem med att regeringen pekar ut att det som i dag kallas för passivhusstandard i huvudsak är det som regeringen avser att göra till framtidens norm om några år.

Fru talman! Miljöpartiet kräver inte i följdmotionen att regeringen ska föreslå riksdagen att ta beslut om nya normer nu, men vi anser att vägen bör tydliggöras. Vi menar att branschen har rätt att kräva att redan nu få tydliga signaler om vart vi är på väg när tiden är så knapp.

Om företrädare för regeringen vågade säga något mer om hur man ser på regelverket i framtiden skulle det även underlätta för riksdagen att ta tuffa beslut 2015, som jag har förstått att regeringen har tänkt sig. Då hinner färre bygga fast sig i dåliga lösningar, vilket innebär att vi får färre bromsklossar i framtiden – alltså om signalerna om färdriktningen är tydliga redan i dag.

Sedan har vi, fru talman, problemet med de höga byggkostnaderna. Som framgår av remissvaren är en av orsakerna det orimliga gapet mellan regelverket och det som många beställare önskar sig. Det finns alltid de som vill lägga sig så lågt som möjligt i förhållande till normerna för att pressa kostnaderna i det korta perspektivet. Sedan har vi de som inser att det lönar sig på sikt att redan från början bygga det bästa möjliga.

Ju större spannet är mellan det som branschen kan göra och det som är tillåtet, desto fler varianter på energikrav efterfrågas ute i landet, och det fördyrar. Många kommuner som vill gå före utvecklar egna normer, vilket gör att byggherrarna ibland tvingas bygga på ett sätt på ena sidan kommungränsen och på ett annat på andra sidan kommungränsen.

Ett modernare regelverk som befinner sig närmare den framtidsytande och ambitiösa delen av marknaden skulle underlätta standardisering av själva byggprocessen och på det sättet bidra till lägre produktionskostnader. Det är branschen väldigt tydlig med i remissvaren, så man undrar vad regeringen väntar på.

Alla de här frågorna om energi och teknik är egentligen ganska enkla att lösa. Svårare är det att regeringen hela tiden villkorar sina signaler om kommande ambitioner när det gäller klimat- och miljöfrågor till något som man kallar fastighetsekonomiska bedömningar.

Det faktum att fastigheter är kraftigt övervärderade, bland annat på grund av den stora bristen på bostäder och den låga takten i nybyggnationen, gör att det kapital som ska förvaltas och som ska ligga med i kalkylerna faktiskt är ett överdrivet hinder.

Som vi påpekat i vår motion har Sternrapporten belyst frågan om kalkylräntan för klimatåtgärder och kommit fram till att det inte finns några bärande argument för att den måste kopplas till kalkylräntor för investeringar som görs utifrån rent marknadsmässiga bedömningar. Det finns därför två huvudinvändningar mot att låta en fastighetsekonomisk bedömning bromsa miljö- och klimatambitionerna.

Den första invändningen är att vi sedan länge har ett grundläggande problem med fastighetsmarknadens och fastighetskapitalets planhushållning av bostadssektorn där målet har varit och fortfarande är maximal värdestegring av fastigheter i stället för att tillfredsställa bostadsbehovet. Det har lett till kraftigt spekulativa fastighetsvärden som jag tror att ingen av er rimligen kan se som något positivt och något som ska styra politiken.

Den andra invändningen är helt enkelt att kalkylräntan för klimatåtgärder måste sättas på helt andra grunder än normalt. Att tillåta en normal, marknadsmässig kalkylränta för miljö- och klimatåtgärder på spekulativt uppdrivna fastighetsvärden innebär att politiken belönar fastighetskapitalets planhushållning, vilket jag menar att ingen kan ha intresse av.

Sammantaget ser vi i Miljöpartiet stora risker med att regeringen låter det kortsiktiga intresset fortsätta regera över det långsiktiga.

Det finns mycket mer att säga i den här frågan, och jag hoppas verkligen att regeringen tar till sig både vår motion och vår reservation i det fortsatta arbetet.

Slutligen vill jag säga några ord om den till synes splittrade oppositionen. Att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte har skrivit en gemensam reservation tror jag beror på att vi i Miljöpartiet har grävt så pass mycket djupare i den här frågan än de andra partierna. Förmodligen hade det varit möjligt att dela upp betänkandet i flera punkter, och då tror jag att vi säkert hade kunnat vara överens om det mesta. Att regeringen inte ens har förstått innebörden i direktivet och inte tagit till sig definitionerna och begreppen kräver naturligtvis en del arbete, och jag har full förståelse för att inte alla orkat sätta sig in i den biten. Det kan även vara så att oppositionspolitiker ibland tycker att det är lite väl pinsamt att påpeka sådana saker när det gäller en skrivelse från regeringen. Det kanske är det som är orsaken.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 73 KENT PERSSON (V):

Fru talman! Det är trevligt att debattera i ett annat utskott än vanligt och att debattera frågor som jag tycker är viktiga och som berör energianvändningen i byggnader. I övrigt är byggnader kanske inte mitt främsta område.

Skrivelsen som jag har tagit del av har jag också skrivit en motion om. Det har kommenterats i skrivelsen på ett bra sätt, även om jag inte delar utskottets majoritetsuppfattning. Jag ska också säga att när jag begär att regeringen ska återkomma med en proposition i det här ärendet förstår jag att det inte är görligt. Det går inte att få fram en proposition så

snabbt, men mitt krav ska ses mot bakgrund av att jag blir frustrerad när jag läser den här skrivelsen och ser hur man tolkar de direktiv som man har fått från EU.

Att man, som Jan Lindholm har sagt här, inte förstår skillnaden mellan vad primäre energi är och hur det fungerar i fastigheter när det är köpt energi och att man inte har ett systemtänkande när det gäller hur fastigheter bör energieffektiviseras i framtiden gör mig bekymrad.

När vi ser på fastigheternas energianvändning ser vi att de står för 40 procent av den totala energianvändningen. 40 procent! Ska vi då nå målet med 20 procents energiminuskning fram till 2020 och 50 procent fram till 2050 förstår envar att något måste göras när det gäller fastigheternas energiprestanda. Då kan vi inte vänta fram till 2015 som tydligen är ett heligt årtal för regeringen. Det är inte bara inom det här området vi ska vänta till 2015 utan även när det gäller om Kärnavfallsfonden ska höjas eller inte.

Det finns alltså en del att fundera över när regeringen på det här sättet inte tar till sig av en samlad kritik, om man bortser från Boverket som tycker att det är bra med byggreglerna för 2012, vilket regeringen lutar sig mot när det gäller definitionen av nära-nollbyggnationer 2012. 90, 110 eller 130 kilowattimmar per kvadratmeter och år är väldigt långt från nära noll, vill jag påstå.

Regeringen säger att man ska återkomma 2015 med det hela. I och med det uppfyller man inte direktivets krav som fastställer att den här planen ska innehålla konkreta mål vad gäller kilowattimmar per kvadratmeter och år.

Regeringen säger också att det å ena sidan inte finns tillräckligt underlag för att fastställa det. Å andra sidan säger man att det troligtvis gör det – det kan man utläsa av skrivelsen – och att det behövs mer av främjande åtgärder för att utvärdera de energisnåla hus och passivhus som redan i dag finns men att det behövs fler demonstrationsobjekt att studera.

Då är det intressant att ta del av Sveriges Tekniska Forskningsinstituts utredningar av passivhus som de undersökt under tio års tid. Man konstaterar att de har den energiprestanda som behövs och att de också håller samma nivå som när de byggdes. Det finns alltså underlag. Det finns, som tidigare sagts, städer och kommuner som har betydligt tuffare krav vid upphandling av nybyggnationer än vad byggreglerna 2012 medger. Stockholms stad är en. Även andra har nämnts. Man har gjort det för att det är samhällsekonomiskt riktigt.

Att utgå från byggreglerna för 2012 innebär helt enkelt att man bygger sig fast i en teknik som gör att det blir väsentligt mycket dyrare att ställa om och renovera i framtiden. Man binder alltså kommande fastighetsägare till en teknik som redan nu är omodern. Vinnova och Energimyndigheten slår också fast i skrivelsen och i sitt remissyttrande att det går att vara tuffare och ställa tuffare krav och att vi bör göra det. Det skulle vara en konkurrensfördel för svensk byggmaterialindustri och skulle kunna leda till att de i framtiden blir konkurrenskraftigare gentemot omvärlden. Varför inte lyssna på en massiv kritik utan vänta till 2015?

Att vänta och se är tydligen någonting som regeringen har som mantra när det gäller energipolitik. Men hur ska vi nå målen? Regeringen

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Vägen till nära-noll-
energibygnader*

skriver själv i budgetpropositionen för 2012: "Ett effektivt utnyttjande av resurser, inklusive energi, utgör grunden för ekonomisk tillväxt och en hållbar utveckling. Att effektivisera användningen av energi är ett medel för att minska utsläppen av växthusgaser. Det bidrar även till ökad konkurrenskraft för svenskt näringsliv och en tryggare energiförsörjning."

När ska regeringen egentligen leva upp till de vackra orden? En samlad svensk byggmaterialindustri vill och kräver att ni fastställer mål och inriktning för deras politik. Det är lite High Chaparral när kommuner runt om i Sverige anger egna byggregler som norm för nybyggnationer. Det går inte. Det är viktigt att det finns en klar och tydlig inriktning för politiken som är långsiktig, hållbar och förutsägbar för svensk byggmaterialindustri. Det skulle också gagna energieffektiviseringen. Vi behöver både spara och effektivisera energianvändningen. Vi ska inte använda el för att värma upp våra fastigheter. Den elen behöver vår elintensiva industri ha.

Med det yrkar jag bifall till reservation 4.

Anf. 74 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! I den skrivelse som vi debatterar redovisar regeringen en handlingsplan för nära-nollenergibyggnader. I handlingsplanen redovisas regeringens bedömningar av hur antalet nära-nollenergibyggnader ska kunna öka i Sverige.

Handlingsplanen bör ses som det första steget på vägen till nära-nollenergibyggnader i enlighet med direktivet om byggnaders energiprestanda. Jag anser i likhet med regeringen att en svensk tillämpning av begreppet nära-nollenergibyggnad måste innebära skärpta krav på energihushållning jämfört med de krav som gäller enligt dagens byggregler.

Däremot är det viktigt att framhålla att det i dag inte finns tillräckligt underlag för att ange en kvantifierad riktlinje för hur långtgående skärpning som skulle kunna bli aktuell. En sådan riktlinje eller miniminivå enligt Boverkets byggregler måste ha sin grund i ett gediget underlag baserat på bland annat utvärdering av befintliga lågenergibyggnader, vissa demonstrationsprojekt av nya energieffektiva byggnader, ekonomiska analyser och en hel del annat.

Det är inte komplicerat att bygga energieffektivt, men det är komplicerat att finna exakt rätt miniminivå och att beakta alla andra saker som har betydelse i sammanhanget. Om det inte vore så vore det som att räkna på kostnaden för en fruktkorg och bara välja ut en sorts frukt, bara räkna vad päronen kostar men glömma bort allt annat som finns där i helheten.

Fram till den så kallade kontrollstationen 2015 ska det ske en del arbete. År 2015 ska ses som ett etappmål inför de krav som ska gälla från 2021.

Jag passar redan nu på att i enlighet med förslaget i civilutskottets betänkande yrka på att riksdagen avslår reservationerna och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Fru talman! Jag ska nu gå över till att bemöta de olika motionsförslagen. När det gäller Vänsterpartiets förslag om att regeringen omgående ska återkomma till riksdagen med en proposition behöver jag inte säga så mycket mer, eftersom Kent Persson nu har insett att det inte är görligt att lämna en proposition på det sätt som föreslogs från början.

Det finns fyra övergripande frågeställningar i motionerna. Den första frågeställningen gäller med vilken grad av konkretion som det i dag är möjligt att ange de krav som ska gälla för nära-nollenergibyggnader vid olika tidpunkter och om det är möjligt att redan i dag ställa upp en kvantitativ riktlinje för hur direktivet om nära-nollenergi ska tillämpas i Sverige efter 2020. Den andra frågeställningen handlar om regeringens bedömning att endast skärpningar som är miljömässigt, fastighetsekonomiskt och samhällsekonomiskt motiverade ska genomföras.

Den tredje frågeställning som motionärerna tar upp är regeringens ställningstagande när det gäller primärenergiaspekterna och kraven på användning av förnybara energikällor. Den fjärde frågeställningen handlar om förslag som tar sikte på att energikraven i byggreglerna i olika avseenden ska vara teknikneutrala och inte missgynna vissa former av energidistribution.

Jag ska bemöta en del av det som sägs i motionerna.

Man kan till att börja med säga att det i dag saknas tillräckligt underlag och egentligen också kunskap för att ange en kvantitativ riktlinje för hur långtgående skärpning som skulle kunna bli aktuell. I de fyra motionerna görs det olika bedömningar när det gäller möjligheten att redan i dag fastställa vilka krav som ska gälla från 2021. Vad som är helt uppenbart är att Sverigedemokraternas motion avviker från de andra genom att man inte tycker att det ska göras någonting.

I övrigt kan man säga att regeringen anger att det ska ske skärpningar i kraven på energihushållning i förhållande till de krav som ställs upp i dagens byggregler. Kritiken handlar om att man inte konkretiserar vilka kravnivåer som ska kunna gälla vid olika tidpunkter. Då är det viktigt att notera att det inte heller i motionerna förs fram några konkreta förslag om vilka krav som bör gälla under de närmaste åren, inte heller på längre sikt. Det är bara synpunkter rent allmänt men ingen konkretion i någon av motionerna.

Som Carina Ohlsson påpekade gör de två expertmyndigheterna på området, Boverket och Energimyndigheten, olika bedömningar i väsentliga frågor. Det blir nog så om man har olika utgångspunkter för sitt arbete därför att man har helt olika ansvarsområden. Jag tror nog att de olika myndigheterna i första hand beaktar de utgångspunkter som finns för det som är myndighetens uppgift.

Boverkets byggregler, som de heter, sätter inte några som helst gränser för vad byggherrar kan beställa. Som byggherre kan du beställa byggnader med vilka energikrav som helst. Men det tycks finnas en uppfattning, som i varje fall framgår tydligt av vad Kent Persson säger, att det skulle finnas något utrymme för kommuner i Sverige att skapa egna regler som de kan tillämpa vid myndighetsutövning. Det är fel. Kanske kan man uppfatta att även Carina Ohlsson är lite på väg åt det hållet, men jag tror faktiskt att hon vet att det inte är möjligt. Däremot kan kommunerna ställa dessa krav när de till exempel beställer kommunala byggnader eller i andra sammanhang där man är part i ett avtal. Det tycker jag personligen är positivt, för det befrämjar utvecklingen på detta område, vilket behövs.

När det gäller handlingsplanen är det en lämplig avvägning av graden av konkretion i den stund vi står i dag för den kommande tillämpningen av begreppet nära-nollenergibyggnad. Sedan är frågan vad som är fastig-

hetsekoniskt och samhällsekoniskt effektivt. I det perspektivet kan man konstatera att om man bara skulle utgå från vad som i dag är tekniskt möjligt att uppnå när det gäller energieffektivitet är det helt klart att kraven på energieffektivitet skulle kunna skärpas avsevärt. Men det är andra faktorer som spelar in.

För egen del kan jag tro att man inte har tittat på tillräckligt många demonstrationsexempel och goda lösningar och kunnat granska den ekonomi som är resultatet av en del investeringar. Det finns möjligheter att räkna hem detta, kanske på ett bättre sätt än vad många har trott.

Ett miljöanpassat byggande ska utgå från de övergripande klimatmålen, behovet av energibesparing och effektivt resursutnyttjande men inte på bekostnad av en god inomhusmiljö. När det gäller att isolera hus kan man ställa sig frågan om man behöver isolera huset väldigt mycket om man till exempel har en egen tillförsel av energi från solen, det vill säga solenergi. Det är en fråga var man väljer att lägga kostnaden. Man måste kanske ha en anläggning som är dimensionerad för att producera mer energi om man minskar på isoleringen i väggarna medan det blir tvärtom om man har en anläggning som inte kan prestera så mycket energi. Då får man isolera mer i huset.

De svenska byggreglerna föreskriver inte vilka energikällor eller uppvärmningsformer som ska användas i den enskilda byggnaden. Avsikten med det är just att medge flexibilitet i valet av tekniska lösningar och att säkerställa att inte byggreglerna i sig hämmar teknisk utveckling i byggandet. Jag tycker inte att det är lämpligt att man som politiker ska ha en uppfattning om vilket energislag man ska välja annat än att man ska vara öppen för att åstadkomma förutsättningar för den bästa samhällsutvecklingen.

Det skulle kunna finnas en utvecklingspotential i avsikt att både redovisa och beakta primärenergiaspekterna på ett ännu tydligare sätt än vad som görs i dag och också beakta förnybara energikällor på ett mer konsekvent sätt. Om en analys skulle påvisa möjligheter att förbättra byggreglernas teknikneutralitet på ett sätt som inte ger andra nackdelar kan den typen av förändringar bli aktuella.

Dessa frågor kan analyseras under åren fram till kontrollstationen 2015.

Anf. 75 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till Anti Avsan. Han säger att man inte riktigt vet om det är en hållbar utveckling om man ser till både de ekonomiska och de miljömässiga kraven.

Det finns till och med det som visar att det direkt är lönsamt eftersom värdet på fastigheterna har stigit när man har tagit fram dessa certifieringsmetoder. Man kan ställa frågor om det till branschen och dem som man hittills inte har lyssnat på. Det kanske är så att man inte vill lyssna på det. Det finns bevis. Ni kan säkert gå till er egen borgerligt styrda kommun Stockholm och ta fram siffror på det.

Jag kan också förstå, precis som Kent Persson har sagt här tidigare, att man i dag inte kan lägga fram en proposition. Men det känns väldigt långt fram till 2015. Branschen har mycket skarpare förslag redan nu än vad man antagligen kommer att ha från regeringen fram till 2015. Man

säger att regeringen då kommer att gå långt efter vad branschen redan har nått fram till.

Jag antar att vi båda två vet att man måste ha mål som man siktar mot. De ska naturligtvis inte vara ouppnåbara. Men de ska vara sådana att innovatörer och innovationer har en möjlighet att vinna gehör. Det får inte vara så att det inte finns någonting som man väntar att man ska nå upp till. Jag skulle gärna vilja höra Antis kommentarer på den synpunkten.

Anf. 76 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis väldigt många aspekter som är aktuella när man diskuterar dessa frågor. Byggindustrin, byggmaterialindustrin och många andra aktörer på byggmarknaden är ganska långt framme.

När man tidigare har skärpt kraven i Boverkets byggregler har det varit en ganska stark opinion mot att man gör det. Det har många gånger sagts: Detta är inte möjligt, och det går inte. Det hör vi inte nu. Man säger att man skulle kunna skärpa byggreglerna något ytterligare. Då ska man komma ihåg, precis som jag har betonat tidigare, att man ska se Boverkets byggregler som en miniminivå.

Om branschen går före och visar att man kan ligga på betydligt bättre nivåer generellt i alla klimatzoner får man förhålla sig till det. Det finns ingen anledning att ha för lågt ställda krav. Det är positivt att man är före från branschens sida i väldigt stor omfattning. Jag tycker nog också att det finns skäl att svara upp mot de propåer som finns, fast inte just nu. Det erfordras trots allt ytterligare analys.

Den praktiska miniminivån ligger kanske i många fall högre därför att man har en sådan ambition även hos stora byggföretag. Här kan man också lägga till annat. Jag skulle kunna nämna många enskilda exempel där man kan göra investeringar också i befintliga bestånd genom att utföra energibesparande åtgärder till exempel i samband med stambyten.

Det ger resultat där man får en payoff-tid, det vill säga att investeringen betalar sig, på kanske fem sex år. Det finns många sådana exempel där man kan sänka energianvändningen högst väsentligt. Det finns en stor kreativitet i branschen när det gäller dessa frågor.

Anf. 77 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstår inte hur regeringspartierna vågar vänta och tänka: Vi får låta företagen gå före. Vi kan hålla oss inte ett steg utan många steg bakom. Samtidigt säger branschen att en alltför konservativ hållning förhindrar dynamik och kan i värsta fall leda till sämre konkurrenskraft. Det är vad många från branschen säger i sina remissyttranden. Det är inte vilka som helst som säger det. Också Sveriges Kommuner och Landsting tycker att regeringen borde vara mer proaktiv på detta område.

Vi menar inte att man ska ha mål som inte går att uppnå, men man ska i varje fall ha mål som tar bort dem som är sämst. De som verkligen är ledande ska med lite större ansträngning kunna nå dem och gå förbi dem.

Jag menar inte att regeringen måste vara före alla. Det är också ett samspel. Man förlorar definitivt den möjligheten här när man inte lyssnar

på branscherna i en tid där vi har hög arbetslöshet och behöver mer av innovativa företag.

De säger det själva. De får till och med riskkapital från andra länder. Man säger att dessa företag verkligen är innovativa på området. Det skulle kunna ge än högre utvecklingspotential så att vi skulle få mer bostäder som är hållbart utvecklade och hela stadsdelar och städer. Här håller regeringen emot genom att säga: Vi väntar till 2015 för att se om det som man satsar på har gett någonting.

Jag måste tillägga att jag vet att man inte får sätta regler för varje kommun. Det görs när man tar fram en stadsdel, ett hus eller skriver avtal mellan olika parter. Här ser vi att man gör det i allt högre grad. Man kan inte vänta och se när regeringen inte kommer med förslag.

Anf. 78 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Det är många kommuner som har höga ambitioner på klimat- och energiområdet. Som jag nämnde tidigare tycker jag att det är positivt, under förutsättning att man beaktar de regler som faktiskt gäller.

När det gäller den kritik som framförs från byggbranschens sida kan jag säga att jag inte tror att byggbranschen – inte minst efter regeringens skrivelse – utgår från att det inte blir några förändringar, utan jag är säker på att man utgår från att det kommer att bli skärpningar.

Vad man inte kan veta säkert är på vilken nivå minimikraven kommer att hamna. Jag vet till exempel att man i Tyskland har industriell produktion av plusenergihus, och det är väl mycket möjligt att man skulle kunna hamna väldigt långt. Men det fordras också en del nytt tänkande. När vi tänker i energifrågor är vi ofta ganska inlåsta i det tänkande som vi har i dag.

Ta till exempel solen, som är en förutsättning för att det ska finnas liv på jorden över huvud taget! Det är en outtömlig energikälla som finns tillgänglig hela tiden. Med dagens teknik på det här området kan man utnyttja solenergi med väldigt hög effekt även vintertid. Det är till och med så att det många gånger ger bättre effekt vintertid, av olika skäl som jag inte hinner gå in på närmare här.

Det finns andra saker som har utvecklats mycket på senare år. Man ser nya former av energiladdning till exempel i samband med bergvärmeanläggningar.

Det leder till att man måste titta på alla de goda exempel som inte har fått så stor spridning. Det är möjligt att man kan hamna på mycket bättre nivåer än vad man har gjort hittills. Det gäller att beakta allt ur ett helhetsperspektiv. Skulle man kunna utnyttja solenergin fullt ut kanske det inte spelar någon roll att man har hög energianvändning, eftersom solen finns där och är klimatneutral.

Frågorna är komplicerade och komplexa, vad man än tycker.

Anf. 79 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga fyra reservationer. Sedan kan jag också instämma i Anti Avsans anförande. Vi tycker väldigt lika i den här frågan.

Vi kan konstatera – det har också många påpekat – att energieffektivisering är absolut nödvändigt inom alla sektorer för att vi ska kunna nå

inte minst klimatmålen och minska klimatpåverkan. När det gäller byggnader är det helt uppenbart att det finns en stor potential.

Det är inte bara klimatet som är vinnare utan även enskilda fastighetsägare och enskilda personer har naturligtvis vinster att göra genom att få minskade energikostnader. Ingenting talar ju för att vi ska få sänkta energikostnader, utan vi kommer snarare tvärtom att få höjda energikostnader. Jag tror inte att någon räknar med något annat.

Utgångspunkten för debatten är regeringens skrivelse *Vägen till nära-nollenergibyggnader*, som i sin tur bygger på EU:s direktiv om energiprestanda. Det handlar i korthet om att nyproduktionen senast den 31 december 2020 ska vara nära-nollenergibyggnader. När det gäller offentliga byggnader ska det vara två år tidigare, den 31 december 2018.

Fru talman! Precis som titeln på både skrivelsen och betänkandet anger handlar det om vägen mot detta mål. Det framhålls tydligt att detta är det första steget.

En viktig del i denna svenska strategi är att successivt skärpa kraven på energihushållning. När man kommer fram till 2021 ska vi ha rättsligt bindande regler för nya byggnader som ska bygga på ett bra och säkert underlag. Precis som har framkommit i diskussionen finns det många faktorer som vi fortfarande har bristande kunskaper kring.

Det är viktigt att skärpningarna som görs jämfört med dagens krav ska vara miljömässigt, fastighetsekonomiskt och samhällsekonomiskt motiverade. Det är kanske huvuddiskussionen. Mycket är tekniskt möjligt, men åtgärderna måste också vara motiverade utifrån dessa hänsyn.

De främjandeåtgärder som finns med i direktivet och i skrivelsen från regeringen finns för att underlätta genomförandet av kravet på införandet av nära-nollenergibyggnader. Det handlar om ytterligare demonstrationsobjekt. Från regeringen framhålls det framför allt att vi behöver större geografisk spridning för att se hur olika typer av byggnader fungerar i olika klimat. Det kommer att vara till hjälp när vi kommer fram till hur den slutliga definitionen för nära-nollenergibyggnader ska utformas.

Centralt i direktivet är att det ska finnas ett etappmål till år 2015, så att man ska kunna redovisa vägen mot slutmålet 2020 respektive 2018. I skrivelsen från regeringen lyfts det fram en kontrollstation 2015. Då bör ett tillräckligt stort antal insatser ha utvärderats, och vi bör ha fått ett bra kunskapsunderlag om verkliga miljövinster och kostnader för energieffektivt byggande.

Det handlar också om spridande av kunskap till olika aktörer. Av debatten kan man nästan få intrycket att vi nu sätter väckarklockan på ringning år 2015 och så vaknar vi och är vid den punkt där vi befinner oss i dag. Det är naturligtvis ett ständigt arbete fram till 2015. Det tror jag nog att alla inser, men man kan ändå få intrycket att vi ska sitta still till 2015.

I direktivet sägs det också att det ska vara förnybar energi. Vi kan konstatera att Sverige har en hög grad av förnybar energi. När det gäller byggnader nämns det att siffran förnybar energi ligger på 62 procent, så där ligger vi väldigt bra till.

I Sverige har vi generella styrmedel gentemot tillförsel av förnybar energi. Vi har certifikatsystemet, vi har även energideklarationssystemet, där vi gör en analys vid nybyggnation, och vi ser på alternativ uppvärmning och liknande. Där kommer naturligtvis detta med förnybar energi in i bilden.

Fru talman! Så några ord om följdmotioner och reservationer.

Sverigedemokraternas yrkande om ett tillkännagivande till regeringen om att det inte är försvarbart med ytterligare skärpningar på energihushållning tycker jag nästan att man kan lämna därhän. Den kan man nästan avstå från att kommentera över huvud taget, för naturligtvis krävs det ytterligare skärpningar. Vi andra är säkert väldigt eniga om att det krävs skärpta krav.

Ser man på övriga motioner och reservationer tycker jag att de till stor del delar Folkpartiets och regeringens uppfattning att den svenska handlingsplanen innebär skärpta krav på energihushållning jämfört med dagens byggregler.

Det som skiljer är väl bedömningen av om det behövs mer underlag eller inte, om man har de färdiga lösningarna. Det finns många lösningar i motionerna och även i reservationerna som kanske kan vara aktuella i det framtida arbetet. Det vill jag definitivt inte utesluta.

Sedan tycker jag definitivt inte att vi ska underskatta de krav som konsumenter och byggherrar, både enskilda och offentliga, ställer på sin byggnad när man beställer den, att den ska vara energieffektiv, och den utvecklingskraft som finns i detta när det gäller att utveckla olika tekniker. Därför kommer högst sannolikt nyuppförda byggnader att ha betydligt bättre värden än de minimikrav som anges i byggreglerna.

Om man ser det generellt ska skärpta energikrav utformas utifrån ett brett underlag. Då gäller det att man har erfarenheter från befintliga lågenergibyggnader och demonstrationsobjekt.

Det pratades förut om frukter i en fruktkorg. Det gäller att se att det finns ett behov av energibesparing, effektivt resursutnyttjande och inte minst god inomhusmiljö, som också måste finnas med i bilden, så att man inte förlorar på den ena kanten vad man vinner på den andra.

Som jag sade i början handlar detta om ett första steg i en process med en kontrollstation 2015. Jag vill återigen trycka på att det är en process som ska tydliggöra de krav som ska gälla 2021.

Precis som vi säger i utskottet kommer många av de frågeställningar som tas upp i motionerna sannolikt att uppmärksammas och kunna tillföras diskussionen fram till 2015.

Anf. 80 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, Lars Tysklind, för ditt anförande! Jag har en del funderingar. Det är i alla fall ett par saker som jag ska ta upp.

Först har jag bara ett konstaterande. Jag tycker nog att det är dags att du ställer väckarklockan, eftersom du inte har tagit fram den än. Annars lär det här inte bli klart till 2015.

När det gäller främjandeåtgärder, utvärdering av demonstrationsanläggningar och så vidare tar det sin tid. Det tar tid att bygga dem, utvärdera dem och få tillstånd till dem. Jag funderar lite grann. När tror Lars Tysklind att de här utvärderingarna kan vara klara? När kan demonstrationsanläggningarna, som du hänvisar till och som ska byggas, stå färdiga att utvärderas?

Det här ska ju vara klart till 2015. Då ska en handlingsplan vara fastställd om hur vi ska uppnå målet 2018 och 2020.

Jag är väldigt intresserad. Jag tror att både 2015 och 2018 har passerat innan regeringen är klar med det här och vi har några som helst utvärderingar att ta ställning till.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Vägen till nära-noll-
energibyggnader*

Anf. 81 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det är precis det jag försökte säga från talarstolen, att det gäller att hålla sig vaken om det här ska bli gjort. Det kommer naturligtvis att vara en process.

När det gäller utvärdering av pågående projekt tror jag egentligen att det här är ett arbete som inte kommer att ta slut 2015. År 2015 har vi en viss kunskap utifrån det som har byggts och de projekt som har hunnit utvärderas fram till dess. Utifrån den kunskapen får man ta nästa steg. Om vi nu pratar om att detta var det första steget tar man nästa steg utifrån den nya kunskapen.

Jag tror aldrig att det här utvärderingsarbetet blir färdigt, utan det kommer hela tiden att komma nya typer av lösningar.

Jag vet att det diskuteras kring det här med passivhusstandard. Om man nu pratar om branschen, som det är populärt att hänvisa till, kan jag säga att det finns de inom branschen som säger att passivhus är en typ av teknik, men det finns även andra typer av teknik. Man kallar det för låge-nergibygggnader och så vidare, som bygger på någonting annat.

Det här med utvärderingar är alltså någonting som vi hela tiden måste jobba intensivt med.

Anf. 82 KENT PERSSON (V) replik:

Fru talman! Problemet i det här är att ni, Lars Tysklind, innan ni tänker lägga fram några förslag som anger riktlinjer för byggmaterialindustrin och byggindustrin, ska uppföra nya demonstrationsanläggningar, även i de övriga klimatzonerna. Det är resultaten från de demonstrationsanläggningarna som ska ligga till grund för regeringens beslut om nya byggregler som ska gälla 2018 och 2020.

Det är det som är problemet med det här. Ni kommer inte att klara av att hålla tidsaspekterna när ni drar ut på det här. Det finns redan i dag, som har sagts tidigare, byggprojekt där man har ställt betydligt tuffare krav på byggregler än dagens norm, och de har byggt på samhällsekonomiska kalkyler som är hållbara.

Statens provningsanstalt har dessutom gjort egna utvärderingar av passivhus och konstaterar att de håller måtten. Det är alltså utvärderingar av passivhus som har stått i tio år. När det gäller de demonstrationsobjekt som regeringen talar om i sin skrivelse handlar det inte om tio år. Då har vi passerat 2021. Det här känns lite krystat, måste jag säga.

Anf. 83 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag tror absolut att man kommer att klara den här processen. Det är precis som Kent Persson säger. Det finns stor erfarenhet av passivhus, både flerfamiljshus och enskilda villor, på många orter i Sverige. De flesta av dem som har uppförts – bland annat känner jag väl till passivhusen på Älvstranden i Göteborg – har uppförts med företagsekonomisk lönsamhet. Det är ingen tvekan om att det just där och med den tekniken var bra. Sedan är frågan om man ska göra det till en generell regel.

Det kommer väl inte att gå till så att regeringen bygger demonstrationsobjekt här och var, utan man samlar naturligtvis ihop kunskapen. Det byggs och kommer att byggas också på privata initiativ den typen av hus lite varstans i Sverige. Man kan därför få kunskap. Jag tror inte att kunskapen bara kommer att finnas i Göteborg, i Alingsås och i Lidköping – jag vet att det finns någon villa där. Den kommer naturligtvis att dyka upp i hela Sverige.

Det gäller att samla in kunskapen. Det är ju inget, så att säga, isolerat mönster och demonstrationsobjekt. Det är många beställare som kommer att beställa den typen av hus, som man kan få erfarenhet av.

Anf. 84 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag vill ge alliansföreträdarna här rätt i att det i den här skrivelsen visst finns signaler om vilken riktning, så att säga, arbetet ska ha. Det kommer att vara skarpare krav framöver. Så långt tycker jag väl inte att det finns någon anledning att kritisera, utan det är vägen dit som man skulle vilja se lite mer av.

Jag har varit försiktig i mitt anförande, i motionen och i reservationen för att inte låsa mig vid någonting, för vi vet att det kan hända mycket när det gäller teknikutveckling.

Det man kan undra är: Hur mycket bättre kan ett beslut bli 2015 än i dag? Ni kan titta på de remissvar ni har fått. De tillför faktiskt oerhört mycket till det arbete regeringen skickade ut. Ändå har man inte lyssnat. Hur mycket mer kunskap tror ni att branschen kommer att kunna redovisa till 2015 än det man redan har redovisat? Är ni beredda att ta någon hänsyn till det då? Jag tycker att man är väldigt tydlig med vad man vill ha. Det är den ena frågan.

Den andra frågan gäller det som Lars Tysklind nämnde. Vi har redan 62 procent förnybar energi när det gäller bostadsuppvärmning. Vad är ni beredda att göra för att komma längre? Jag tog upp resonemanget om primärenergi, som är helt avgörande, eftersom kärnkraft inte är en primär energikälla.

Är ni beredda att skilja på el och el? Det finns faktiskt el som är primärenergi, solceller på taket på ett hus. Ska det inte vara någon skillnad i framtiden mellan en fastighetsägare som gör den investeringen och den som väljer att köpa fulel, som är koldioxidbaserad och som till exempel kommer från kärnkraften?

Anf. 85 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag tar det sista först. När det gäller egenproducerad el på taket är vi lite inne på det resonemang som Anti Avsan hade. Producenterar man energi från solen själv blir kanske isolering och sådant inte det primära. Det primära är då inte hur mycket energi det är, utan då finns det på något vis oändligt med energi.

Vi hade en diskussion kring köpt energi och inte köpt energi. Det här är då egen energi som man tillför. Jag tror att det här med att börja dela upp el är en väldigt komplicerad process.

Man kan välja att läsa remissvaren på olika sätt, men när jag läser dem tycker jag att de är lite spretiga. Det är väl just det som talar för att man faktiskt ska ha en liten process kring detta och samla den kunskapen.

Det är mycket som handlar om vad som är tekniskt möjligt. Det är inte tu tal om att det går att skärpa kraven betydligt när man pratar om vad som är tekniskt möjligt. Men för man in de andra faktorerna, vad som är fastighetsekonomiskt, samhällsekonomiskt och miljömässigt försvarbart, blir frågan betydligt mer komplicerad. Och det är mycket kring det man måste jobba. För det är klart att det, precis som Kent Persson också har varit inne på, finns tekniska lösningar som gör att man kan komma väldigt lågt.

Anf. 86 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att ni på allianssidan lite grann har missförstått det här med egenproducerad energi från solen. Oavsett om det handlar om el eller värme är det inte så att det är oändligt, utan tomten har en ytbegränsning.

Jag har faktiskt själv jobbat med just energi och framför allt solenergi i tolv år på en forskningsinstitution. Jag vet att man, när man använder sig av den energin, är oändligt mycket mer aktsam om varje kilowattimme än när man använder sig av pellets eller fjärrvärme eller någonting sådant. Varje kilowattimme är nämligen så oerhört mycket mer värdefull att ta hand om. Det är där som utvecklingen i fråga om hur man kan åstadkomma mest nytta av varje kilowattimme är allra främst. Jag tror därför att ni har missförstått det där lite grann.

I framtiden kan man förhoppningsvis få ett regelverk som liknar andra länders så att den som har sina solceller på taket eller en solfångare kan sälja till grannarna. Till exempel i Göteborg finns det en fastighet där man sedan åtminstone 20 år tillbaka säljer värme till sina grannar. Så visst kan man sälja, och direktivet omfattar ju inte bara produktion för eget bruk utan även nära byggnaden så att man kan ha energi från grannhuset.

Jag tycker därför att jag inte fick något svar. Jag tycker att ni ska ta till er detta. Alltså, ska vi komma vidare när det gäller att öka andelen förnybart kan vi inte komma ifrån att vi måste titta på förnybar och icke förnybar el, vare sig den är egenproducerad eller producerad i kooperativa former, i bolagsformer eller i kommunal form. Den frågan får ni inte släppa, och just kärnkraften en viktig och besvärlig del av det hela.

Anf. 87 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Kärnkraft eller inte kärnkraft har vi diskuterat här tidigare, och det kan vi kanske lämna därhän i den här diskussionen.

Jag tänkte på den fråga som jag inte besvarade förut, det vill säga varför vi tror att vi får ett bättre beslut 2015 än nu. Det bygger på att alla beslut genom att vi successivt tillskansar oss kunskap blir bättre. I och med att man har tidssatta kontrollstationer gäller det beslut som man fattar dit. Sedan fattar man nya beslut utifrån de kunskaper man skaffar sig under tiden, med en tydlig inriktning. Det är precis därför som det är bra med den typen av kontrollstationer så att man kan fatta nya bra beslut.

Anf. 88 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det finns talare här som har uttryckt att det är pinsamt att regeringen inte har med den ena eller den andra aspekten i sin skrivelse.

Det är precis som det som gäller här i talarstolen – det gäller att begränsa sig till det tidsmässiga utrymme som har angetts och vad som är motiverat utifrån vad det är man vill att folk ska förstå och handla efter.

Vi har också fått lektioner i fysikens teorier och naturvetenskap när det gäller hur vi beskriver energi och exergi, hur energin inte kan förbrukas utan hela tiden omvandlas och tar sig nya former och därmed får större och mindre miljöpåverkan.

Oavsett vilket tycker jag väl att alla talare här i kammaren hittills har varit inne på den här aspekten, och det visar ju att det i denna församling finns en stor förståelse i alla fall för hur detta med energi och primär-energi fungerar, även om en del på goda grunder kan mer än andra.

Det finns en hel del teori, och det finns en hel del regler och normer, men det finns i det här sammanhanget också ett stort utrymme för praktiker. En sådan praktiker vill jag gärna nämna här i kammaren. Han heter Ivar Franzén och var centerpartistisk föregångare till mig på Hallandsbänken. Han var lantmästare från Kungsbacka och energipolitisk talesperson mitt under den brinnande kärnkraftsdebatten. Dessutom var han under lång tid ordförande i det allmännyttiga bostadsföretag som var bland de första i landet att satsa på solenergi, jordvärme och värmepumpsteknik, biobränslen och sedermera också passivhus. Eksta Bostads AB heter det företaget, om man nu får lov att göra reklam i kammaren.

Ivar uttryckte detta på ett annat sätt. Han sade: ”Den bästa kilowattimman är den sparade kilowattimman”. Han menade att det var den energi som aldrig behövde produceras eller omvandlas som var den man skulle sträva efter. När vi som var lite gröna och radikala sade ”bruka utan att förbruka” sade han i stället ”bruka bättre”. Ivar var tillväxtorienterad till skillnad från oss unga gröna och lite halvroda fundamentalister som inte förstod att det behövs en viss ekonomisk utveckling för att säkra välfärden.

”Bruka bättre” betyder inte att man ska sluta förbruka någonting utan att man ska göra det på ett så effektivt sätt som möjligt utan att ta bort den viktigaste drivkraften, nämligen den hållbara ekonomin, det vill säga intresset av att med lönsamhet och en viss återbäring göra investeringar och förvalta någonting.

Genom att med lönsamhet och en stor grad av frihet kunna utveckla sitt företag och tjäna pengar och genom att vara sparsam och göra smarta investeringar som betalar sig i längden får vi också de bostäder som vi önskar oss. De bostäder vi bygger i dag ska byggas på ett sådant sätt att de ska kunna förvaltas under väldigt lång tid och inte kräva stora investeringar för att bli ännu effektivare och bättre i framtiden.

Jag tror, fru talman, att det här med ekonomiska drivkrafter trots allt är den främsta orsaken till att vi redan i dag har väldigt många goda exempel på energieffektiva byggnader här i landet. Det beror inte på Boverkets byggregler, om nu någon trodde det. Det beror inte heller på subventioner som är teknikstyrande eller alla de förslag på lagstiftningar som vi får från olika håll när vi diskuterar planering och byggande här i kammaren.

Fru talman! Vi diskuterar regeringens skrivelse av den 29 mars som redovisar den handlingsplan för nära-nollenergibyggnader som tagits fram i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda. Allmänt måste man tycka att det är en god ambit-

ion av EU att ställa krav på medlemsstaterna att senast vid ingången av 2021 se till alla våra byggnader är nära-nollenergibyggnader och att alla nya offentliga byggnader ska vara det redan 2018.

Ekstas passivhus på Karl Johans väg i Frillesås mellan Varberg och Kungsbacka var inflyttningsklara vintern 2006. Dessförinnan var det husen i Lindås söder om Göteborg som i alla fall utifrån ett västsvenskt perspektiv var de nationellt mest kända exemplen på energieffektiva byggnader. Begreppet passivhus blev någon form av standard, även om det inte helt ger rättvisa åt de många olika former som finns för hur man kan bygga så att en byggnad får bästa möjliga energiprestanda ur ett helhetsperspektiv.

Många anser sig vara överens om vad som behövs för att åstadkomma energieffektivisering, men den verklighet vi ser när vi skrapar lite på ytan har många variationer och det finns många inbyggda motsättningar även fortsatt.

Fru talman! Centerpartiet tycker att det är bra att vi här i riksdagen är tydliga med att vi vill se en skärpning av kraven jämfört med vad vi har i dag. Den handlingsplan som nu redovisas är en god början. Jag skrev tillsammans med två kolleger från Centerpartiet en debattartikel i nummer 11 av tidningen Byggindustrin och instämde i mycket av den kritik som kommer från remissinstanserna, och det gläder oss speciellt att det här är någonting man har tagit intryck av och gått vidare med.

Regeringen och riksdagen har på det övergripande planet satt det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Där har man slagit fast att ”den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler minskar. Minskningen bör vara 20 procent till år 2020 och 50 procent till år 2050 i förhållande till användningen 1995. Till år 2020 ska beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt”.

Det vi ser i dagens byggregler är att det finns exempel på att det kan styra mot ett användande av eldrivna luftvärmepumpar på bekostnad av exempelvis biobränslebaserad fjärrvärme. Att enbart mäta mängden tillförd eller köpt energi för att bedöma en byggnads energiprestanda kan styra fel, och det är viktigt när vi nu fortsätter arbetet med att specificera de krav som ska ställas från och med 2021 att det är de övergripande miljömålen, att minska vårt beroende av fossil energi och även minska energiåtgången totalt sett, som ska vara styrande.

Teknikneutralitet är något vi ofta hyllar, och i den bostadspolitiska debatten har de kommunala särkraven många gånger pekats ut som en orsak till att bygg- och boendekostnaderna kommer att öka och att ett industriellt koncepttänk från byggindustrins sida motverkas på grund av detta. Men i den debatten skulle jag nog vilja påstå att det i stället är de ytterst generösa byggreglerna som bidragit till att åtminstone på energisidan ge utrymme för den här vildvuxna floran av särkrav.

När regeringen nu skriver att energikraven ska skärpas och att det ska ske mot bakgrund av vad som är miljömässigt, samhällsekonomiskt och fastighetsekonomiskt motiverat innebär det att det är de nationella målen om energieffektivisering som i första hand ska vara vägledande. De ska ge utrymme för dem som har höga ambitioner att kunna gå före samtidigt som kraven ska vara utformade så att de minskar behovet att profilera sig

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Vägen till nära-noll-
energibyggnader*

kommunalt med olika särkrav, eftersom de nationella kraven kommer att vara tillräckligt ambitiösa.

Fru talman! Det brukar i debatten också hänvisas till fordonsindustrin. Jag kan meddela församlingen att i den har jag arbetat i ungefär 25 år. För ungefär så länge sedan bestämde delstaten Kalifornien, visserligen världens sjunde största ekonomi, sig för att införa särkrav på de bilar som skulle få lov att säljas där. De särkraven blev någonting som alla biltillverkare fick lov att anpassa sig till.

Med det vill jag ha sagt att det inte är något fel på särkrav om de driver utvecklingen i rätt riktning. Jag vill därför passa på tillfället och ge en särskild eloge till alla de byggföretag, fastighetsägare och branschorganisationer som är ledande och går före när det gäller att genomföra energikrav i praktiken. Era bidrag till de skarpa krav på nära-nollenergibyggnader som kommer att ställas när era projekt, historiska, pågående och ännu inte påbörjade, ska utvärderas 2015 är oerhört värdefulla. Måhända kommer de att leda till att vi omvärderar synen på hur nuvarande byggregler utformas så att vi ser på byggnadens faktiska energiprestanda och hur den så kallade primärenergien omvandlas innan den tillförs huset.

Jag utgår också från att minimikraven, så som de kommer att ställas på ett eller annat sätt, också kommer att skärpas radikalt. Det kommer att krävas en bättre helhetssyn och en stor detaljkunskap än vi får om vi bara sätter en siffra. Många har varit inne på att det inte är realistiskt att skriva en proposition i dag och säga en siffra som begränsar mängden tillförd energi i byggnader. Vi måste också ta hänsyn till hur den produceras och i vilken form den tillförs byggnaden.

Fru talman! Med de orden kan jag konstatera att regeringen i sin nya skrivelse har tagit intryck av de remissinstanser som har svarat. Sverige kommer 2021 att ha en definition som skärper kravet och samtidigt tar hänsyn till de övergripande miljömålen och som dessutom är väl grundad både i de erfarenheter som vi har skaffat oss hittills och de som vi kommer att skaffa oss under de närmaste åren.

Därmed, fru talman, yrkar jag avslag på samtliga fyra reservationer och bifall till utskottets förslag.

Anf. 89 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Ola Johansson började med någonting som jag uppfattade som en liten kommentar till mitt anförande. Jag höll ju en form av liten lektion på fysikens och matematikens område, men jag kunde konstatera att representanter här, dina kolleger från Moderaterna och Folkpartiet, inte har förstått det här ändå. Nu sade du ingenting om saken, Ola, men jag kan konstatera att ni uppenbarligen inte förstår skillnaden mellan primär energi och sekundär energi, eftersom jag till exempel fick kommentaren i förra replikskiftet att kärnkraften kan vi tills vidare lämna åt sidan.

Det är faktiskt så att el per definition aldrig kan vara primär energi. Inte ens om vi med någon sorts induktionsteknik skulle kunna ta vara på ett åsknedslag handlar det om primär energi. El är alltid omvandlad energi.

Om ni inte förstår det är det naturligt att ni inte ger mig någon respons på mitt krav att man förutom att man måste skilja på el och övrig energitillförsel till en fastighet också måste skilja på el och el. Det är

faktiskt oerhört mycket större skillnad mellan olika energislag ur primärfaktorsynpunkt än det är mellan övriga energislag och till exempel el från vattenkraft. Skillnaden internt mellan olika primärkällor för elproduktion är mycket större.

Kommer det här inte in i diskussionen om el i regeringens arbete kommer förslaget inte att kunna styra mot en klimat- och miljöeffektivare energianvändning i bostadssektorn.

Anf. 90 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är andra gången i dag som jag diskuterar kärnkraft med Jan Lindholm. Förra gången gällde det skadeståndsansvar och sådana frågor. Det är tydligt att Jan Lindholm eftersöker en kärnkraftsdebatt även i den här frågan. Jag vet inte om detta är rätt tillfälle att ta den diskussionen. Vi kan diskutera det i många andra sammanhang.

När jag talar om primärenergi, tillförd energi, är det utifrån den kritik som har riktats från fjärrvärmeproducenterna som ser en risk att den bioeldade fjärrvärmen kommer att missgynnas av att vi ställer energikrav som endast mäter och värderar den tillförda energin i form av elektricitet. Det vore i så fall en olycklig utveckling. Jag skulle hellre se ett sätt där vi bedömer de U-värden och energiprestanda som faktiskt finns i huset, alldeles oberoende av varifrån energitillförseln kommer.

En annan fråga är hur vi ska värdera värmepumpar som är installerade i respektive hus och är eldrivna i förhållande till värmepumpar i gemensamma anläggningar som får sin energi från andra, förnybara energikällor.

Det är intressant att lyssna till hur vi diskuterar verkningsgraden av kärnkraften. Jag kan hålla med om att det är en väldigt effektiv vattenkokare som bland annat värmer upp Kattegatt från Ringhalshållet, men det finns också ganska mycket vind som passerar vindkraftens vingar och rätt mycket vatten som passerar förbi turbinanläggningarna också.

Anf. 91 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag eftersöker en diskussion om det som det här EU-direktivet handlar om. I det här direktivet uttalar man sig mycket tydligt om primärenergifaktorer, man uttalar sig mycket tydligt om att den energi som ändå behövs när vi har nått ett nära-nollenergibyggande ska vara förnybar. Det är de sakerna jag diskuterar. Då blir naturligtvis konsekvenserna att vi frågar hur vi hanterar olika energislag. Jag tycker att det är lite märkligt att ni inte törs se att olika primärkällor för el faktiskt bör hanteras olika.

I mitt anförande har jag mycket tydligt lyft fram att vi från Miljöpartiets sida naturligtvis ser att det är oerhört väsentligt att vi förändrar regelverket så att vi får regler som syftar till att få bra klimatskal. Det är ju på det sättet som vi kan ha en hyfsat teknikneutral möjlighet för framtida generationer att välja det som för dem är effektivast, enklast och bäst när det gäller att tillföra den energi som eventuellt behövs i framtida hus. Där är vi inte alls oense på något som helst sätt. Vi har precis samma uppfattning om att klimatskalet måste vara normen.

Sedan är frågan hur långt man ska gå. Jag har inte sagt att passivhus ska vara norm utan jag har sagt att passivhusliknande teknik skulle kunna ligga till grund för framtida normer. Det finns säkert andra överväganden

som kan göra att man vill lägga sig på någon annan nivå. Men det är ju saker som ligger på framtiden. Ni verkar inte i det arbetet vilja ta med och inte våga se att primärkällan till el faktiskt varierar oerhört. Om man, som jag visade i mitt exempel, värmer sitt hus med el från kärnkraft borde man bara få använda 0,5 kilowattimmar per kvadratmeter och år, om det ska vara likställt med andra källor till el för uppvärmning.

Anf. 92 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag har fortfarande svårt att se hur den övergripande energipolitiken, det vill säga hur vi producerar den elenergi som vi i minsta möjliga utsträckning vill tillföra våra hus, är kopplad till hur vi definierar en nära-nollenergibyggnad. När vi talar om en nära-nollenergi-byggnad och dess energiprestanda handlar det trots allt i huvudsak om hur klimatskalet ser ut och till någon del också om vilken mängd energi som tillförs, men inte så mycket om på vilket sätt. Jag delar därför inte Jan Lindholms uppfattning att det här tillhör det vi har att diskutera här i dag.

När jag ändå har fått möjlighet att avsluta replikskiftet vill jag passa på att säga att det finns många andra faktorer som talar för det här. Vi har den timvisa mätningen till exempel, som gör att du som konsument har mycket större möjlighet att påverka när på dygnet du förbrukar den hushållsel som tillförs. Det kanske inte har så mycket med uppvärmning att göra men med andra faktorer som exempelvis när du tvättar, när du lagar mat och sådana saker.

Vi har frågan om nettodebitering. Ett förslag håller på att arbetas fram. Det innebär att du som småskalig energiproducent med din villa kan med hjälp av exempelvis solceller eller på annat sätt räkna av din egen förbrukning mot den el som produceras.

Anti Avsan har lagt fram ett antal förslag. Han har talat om bergvärme, solenergi och möjligheterna att utveckla de smarta elnäten så att du kan lagra energi som du producerar i ditt hus i din bil när den står på laddning kopplad till ditt hus.

Det finns oerhört mycket som kan utvecklas i framtiden som vi kommer att se bara början av de närmaste tre fyra åren. Som tur är har vi kontrollstationen 2015 när vi förhoppningsvis vet mer om hur de olika sakerna "lirar ihop" innan vi kan komma med klara definitioner av nära-nollenergihus.

Anf. 93 OTTO VON ARNOLD (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka avslag på samtliga reservationer, speciellt den från SD. Vi har kommit fram till att den inte har så mycket i kammaren att göra.

Däremot är det intressant att se att vi har uppnått konsensus, och vi kan glädja oss åt att de idéer som har kommit från oppositionen väl ligger i linje med regeringens ambitioner i skrivelsen.

Klimatförändringarna är en av våra största utmaningar, och de är högt prioriterade frågor. För att klara klimatutmaningarna och främja den hållbara utvecklingen krävs en ambitiös och sammanhållen klimat- och energipolitik, internationellt, inom Sverige och inom EU. Självklart ska bostads- och byggsektorn dra sitt strå till stacken i arbetet för en bättre miljö. Mycket positivt har hänt. Bostäderna står i dag för minst 30 pro-

cent av den totala energianvändningen i Sverige men bara 7 procent när det gäller utsläppen av koldioxid, tack vare att vi har gjort en utfasning av mycket av de fossila bränslena och ersatt dem med förnybart redan i dag.

Den 1 januari 2012 skärptes Boverkets energikrav till några av de tuffaste i Europa. Det är andra gången de skärps, och de kommer med största sannolikhet att skärpas ytterligare inom ett antal år när de blir kostnadseffektiva. Hela direktivet andas någon form av skärpning. Det finns god teknik, men den ska samlas ihop.

Samtidigt föreligger kanske ett missförstånd om Boverkets energikrav. Reglerna utgör en gräns som måste nås, inte en norm som ska eftersträvas. När energikraven följs upp är det fråga om de uppmätta värdena, inte en teoretiskt beräknad siffra. Det är något som förekommer i många av våra grannländer.

Alla företag kan således klara målen. Det betyder inte att det är fel på målen. Det är kanske till och med så att de är bättre eftersom det finns en säkerhetsmarginal inbyggda i dem. Förutsättningarna finns i reglerna.

Det är inte fel att skärpa kraven ytterligare när de anses få pluseffekter för den sammantagna samhällsekonomin. Det är i dagsläget avsevärt viktigare att skärpa kraven, men att bara sätta upp fingret i luften och känna efter kan bli kostsamt om det inte finns en långsiktig plan. Det är därför viktigt att det finns en kostnadseffektivitet. Det kan i dag vara svårt att säga vad kostnaden blir för de mål som sätts upp för 2020.

Att driva utvecklingen i en viss önskvärd riktning med hjälp av samhällsekonomiska styrmedel är att föredra framför rent tekniska regler. Att bara lyssna till branschen kan bli både dyrt och dåligt. Tyvärr finns ett antal exempel på det i byggbranschen, enstegsfasader etcetera. Att satsa på forskning och demonstrationsprojekt, att söka och lära med en ordentlig utvärdering som utgår från klimatmålen, behov av energibesparing, effektivt resursnyttjande och god innemiljö är vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

13 § Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU5
Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag (skr. 2010/11:163).

Anf. 94 EVA BENGTSON SKOGSBERG (M):

Fru talman! Detta betänkande om insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag har dragit ut på tiden och bordlagts ett par gånger. Men det har varit bra eftersom vi nu har nått fram till ett bra beslut. Det är ett beslut som det dessutom finns fullständig politisk enighet om.

Redan våren 2006 fick den dåvarande socialdemokratiska regeringen ett tillkännagivande från riksdagen med innebörden att utreda förutsättningarna för ett ändrat regelverk så att fiskvandringsvägar kan anläggas vid alla reglerade vattendrag.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Vägen till nära-noll-
energibyggnader*

*Insatser för vandrande
fisk i sjöar och
vattendrag*

Miljöprocessutredningen fick därefter tilläggsdirektiv i december 2007 och avlämnade ett delbetänkande i maj 2009. Utredningen ansåg att frågan om fiskvandringar är för komplicerad för att hanteras i en föreskrift. Utredningen ansåg att verksamhetsutövarna bör ta fram och redovisa relevanta uppgifter så att behovet av fiskvandringar och effekterna av dessa kan bedömas av myndigheterna. De som är skyldiga att lämna miljörapport för vattenverksamhet enligt utredningens förslag bör åläggas att redovisa uppgifter om fiskvandringar till tillsynsmyndigheten.

I juni 2011 presenterade miljö- och jordbruksutskottet rapporten *Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft – En uppföljning*. I höstas höll samma utskott en offentlig utfrågning om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft.

Med anledning av riksdagens tillkännagivande våren 2011 redovisade regeringen i skrivelsen *Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag* de insatser och särskilda satsningar som gjorts de senaste åren, särskilt skapande av vandringsvägar för fisk. Regeringen ger dessutom i skrivelsen sin syn på det framtida arbetet där själva tillsynen av vattenverksamheten bör ges högsta prioritet.

Länsstyrelsernas tillsyn av vattenverksamheten bör den närmaste tiden ha fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering. Att samla berörda intressenter till en dialog bör enligt skrivelsen ligga i Havs- och vattenmyndighetens uppdrag. Detta har skett. År 2012 fick myndigheten detta uppdrag i regleringsbrev, och det ska redovisas till Miljödepartementet i höst, senast den 31 oktober. Länsstyrelserna har också i regleringsbrev fått uppdrag enligt skrivelsen, och detta ska redovisas till samma departement i början av nästa år, senast den 1 februari.

I april beslutade regeringen att reglerna om vattenverksamhet i miljöbalken ska ses över av en särskild utredare. Utredaren ska föreslå hur tillståndsprövningen av vattenverksamheten kan ändras så att hela verksamheten prövas när ändringar görs på samma sätt som gäller för miljöfarlig verksamhet i dag.

Så sent som den 31 maj beslutade regeringen om tilläggsdirektiv som även ger utredaren i uppdrag att analysera tillämpningen av 4 kap. 6 § miljöbalken för att bedöma om bakomliggande syfte med bestämmelsen uppnåtts och i annat fall föreslå ändringar som är nödvändiga för att få ett fungerande skydd mot utbyggnad och ändrad vattenföring. Slutligen ska utredaren särskilt belysa om det är ändamålsenligt att upphäva 4 kap. 6 § tredje stycket i miljöbalken och eventuella konsekvenser. Uppdraget enligt tilläggsdirektivet ska redovisas före årets utgång, och resten av uppdraget ska redovisas senast halvårsskiftet 2013.

Det finns flera motionsyrkanden till skrivelsen som går ut på att regelverket behöver ses över i olika avseenden. Eftersom utredningsdirektiven omfattar de frågor som tas upp i motionerna anser hela utskottet att det därmed inte finns anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen.

När det gäller ett motionsyrkande om undantagsbestämmelsen i 4 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken anser utskottet att yrkandet får anses helt tillgodosett genom det beslutade tilläggsdirektivet.

Fru talman! Jag är – och jag utgår från att hela utskottet delar denna syn – mycket nöjd med arbetet som gjorts hittills, och jag ser fram emot

resultatet av utredningen. Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2011/12:132
18 juni

Anf. 95 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Civilutskottets betänkande 5 är ett enigt betänkande, som vi har hört, så någon riktig debatt i vanlig mening är kanske inte nödvändig. Men jag vill ändå säga några ord om innehållet.

Frågan om konflikten mellan vandrande fiskars behov av framkomlighet i våra sjöar och vattendrag och intresset av att bygga ut dessa vattendrag för vattenkraft har en lång historia. Jag tror att man kan påstå att frågan har varit en mer eller mindre het och ständigt aktuell fråga i politiken under de senaste 50–60 åren.

Det hör ju till den mänskliga naturen att det kliar i fingrarna och att det är svårt att hålla sig borta när man ser en potentiell möjlighet att skapa något, särskilt om det man skapar kan ge vinst. Det är den klåfingrigheten som ligger bakom resan från grottåldern till stadsjeepen. När det gäller vattendrag finns det nog inte så många fallhöjder som människan har kunnat avstå från att i någon form exploatera.

Men på senare år har vi börjat inse att det även finns andra värden än elektricitet i ett strömmande vatten. Vi har börjat förstå betydelsen av fritt strömmande vatten för fiskars fortplantning liksom för den biologiska mångfald som kan finnas både i och kring oreglerat vatten.

Vi har också börjat förstå vårt eget behov av orörd natur som komplement till stadslivet för att behålla vår hälsa. Kombinationen av att ha möjlighet att fiska i strömmande vatten i en orörd omgivande natur har under de senaste årtiondena blivit något av de största turistattraktioner som finns för allt fler.

Frågan kan i dag ställas om det inte är så att till och med de rent kommersiella värdena av ett fritt strömmande vatten överstiger värdet av det reglerade vattnet. Därför handlar det verkligen om sanna konflikter med många dimensioner. Det skulle ju vara svårt att klara sig i det moderna samhället utan den el som tillverkas av det vatten som vi reglerar. Kampen har därför stundtals genom åren varit ganska hård mellan exploaterare och så kallade älvräddare.

Det betänkande som vi nu behandlar har egentligen sin start i ett beslut som riksdagen tog våren 2006. Då uppmanades regeringen att utreda förutsättningarna för att ändra på gällande regler så att de som äger dammar och kraftverk ska åläggas att bygga omlöp eller vandringsvägar för fisk. Då handlade det i första hand om lax, och EU har fortsatt att kritisera Sverige ganska mycket för att vi inte tar de hänsyn som vi borde ta till just laxens behov. Sedan dess har även ålens problem kommit upp till ytan och lyfts fram.

Sedan kom det ett val, och därefter tog det den nya regeringen ett drygt år att tillsätta en utredning. Efter ett och ett halvt års utredande kom då ett betänkande från utredningen som det visade sig att regeringen hade svårt att skriva en proposition på. De ansåg att det fanns så pass många frågor kvar som var svåra att hantera. Man kan väl tycka att regeringen där gav upp lite grann.

Efter fem års väntan på ett initiativ tyckte utskottet att det var dags att lyfta upp frågan igen. Utskottet formulerade sig då så att man förväntade

*Insatser för vandrande
fisk i sjöar och
vattendrag*

sig en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av det beslut som togs 2006.

Nu behandlar vi alltså den skrivelse som regeringen levererade till riksdagen i höstas.

Förutom skrivelsen behandlar vi 15 motionsyrkanden varav 8 yrkanden är följdmotioner på skrivelsen.

Jag tror inte det är så vanligt att så många följdmotioner inte i sin tur mynnar ut i några reservationer. Det vet jag inte – det är bara vad jag tror; det ligger ingen vetenskap bakom. Men i det här fallet tycker jag att det finns bra förklaringar. Enligt utskottets ursprungliga planering skulle vi ha börjat behandla detta ärende redan den 25 oktober, men bland annat på grund av att regeringen bytte ut den ansvarige ministern och att den nya ministern ville ta frågan under viss omprövning valde utskottet att avvakta vad regeringen tänkte göra.

Det som har skett är, som vi har hört, att regeringen den 4 april tillsatte en utredning om vattenverksamhet som tillmötesgår många av de krav som finns i motionerna. Den 31 maj beslutade regeringen att ge samma utredning ett tilläggsdirektiv om att med extra prioritet särskilt titta på tredje stycket i 6 § 4 kap. i miljöbalken som är den formulering som ger en viss möjlighet till undantag från det skydd som paragrafen i övrigt föreskriver.

I och med detta är vi alla överens, som vi även hörde Eva Bengtson Skogsberg säga. Vi tror att frågan om skyddet för våra orörda älvar och skyddade älvsträckor förhoppningsvis ska få en tryggare tillvaro än den har haft hittills. Vi är alltså tämligen överens om att vandrande fisk i sjöar och vattendrag rimligen bör få bättre villkor när de förslag som utredningen förhoppningsvis kommer med redan till hösten genomförs.

Som motionär kan jag ändå känna en viss besvikelse över att motionerna inte har tillstyrkts. För utomstående som lyssnar kanske formerna här i riksdagen är lite märkliga. När regeringen agerar innan vi fattar beslut här slipper man få ett tillkännagivande, och det är ett sätt att skynda på processen.

I sak är jag naturligtvis mycket nöjd med att utskottet i sitt ställningstagande så tydligt lyfter fram Kammarkollegiets beskrivning av frågan, från det yttrande som de har lämnat till utskottet. Min förhoppning är att det ska fungera som en tydlig signal till utredningen att det inte är lämpligt med en lagstiftning som innebär så mycket arbete för både myndigheter och domstolar kring tvister som egentligen uppfattas som helt onödiga.

Det finns, enligt min mening, inte längre några bärande motiv till att det skydd som meddelas i miljöbalkens 4 kap. 6 § ska behöva kompletteras med den osäkerhet som tredje stycket har inneburit. När detta skydd inte längre är tvistigt utan är säkerställt sparar domstolarna massor med tid och pengar, som kan användas till mycket vettigare saker. Förhoppningsvis ska även då den turismindustri som inte vågat satsa, på grund av den osäkerhet som vattenexploatörerna hela tiden har skapat genom sin aktivitet, börja satsa så att vi får i gång en näring som vågar satsa, en näring som bygger på vård av naturen, som bygger på den biologiska mångfalden, det strömmande vattnet och en i övrigt ren och hälsosam miljö.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, fru talman.

Nu fattas det bara att regeringen snarast sätter i gång byggandet av dubbelspåret mellan Falun och Borlänge för att vi ska få en riktigt trevlig sommar.

Anf. 96 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag tycker att Jan Lindholm ska känna sig tämligen nöjd med att det står så här: "Genom tilläggsdirektiven får motionsyrkandet anses helt tillgodosett." Närmare bifall än så kommer man inte, Jan.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Det är roligt att vi har ett enigt betänkande. Det har varit en relativt lång men ändå väldigt konstruktiv process fram till denna punkt. Det kanske inte är så konstigt att det är en process kring detta, för det är en komplex frågeställning.

Vattenkraften står för en stor del av vår elproduktion – det är nästan hälften. Det finns naturligtvis mycket positivt med vattenkraften. Den är förnybar, är lagringsbar och ger obetydlig klimatpåverkan. Den är också lämplig som reglerkraft i och med att den är lagringsbar, jämfört med andra förnybara energikällor, som vindkraft och vågkraft.

Men det är inte det vi diskuterar, utan det är den stora baksidan av vattenkraften, när det kan bli påverkan på den fysiska miljön som radikalt kan förändra ekosystemen. Den stora problematiken är att de flesta av våra 2 000 vattenkraftverk i detta land, varav 200 anses som stora, har tillstånd som härrör sig från tiden före miljöbalken, alltså före 1999, enligt bland annat 1918 års vattenlag och 1983 års vattenlag, som egentligen är ganska lika i sin uppbyggnad.

Man skulle kunna tro att det hände mycket mellan 1918 och 1983, men det gjorde det inte.

Bakgrunden är det tillkännagivande som initierades i bostadsutskottet 2006 och som riksdagen sedan tillkännagav regeringen. För mig personligen känns det lite grann som att cirkeln är sluten eftersom jag satt i bostadsutskottet på den tid då tillkännagivandet togs fram.

Fru talman! Det är precis som har sagts här: Miljöprocessutredningen har tittat på frågan och lämnade i maj vissa förslag om ändringar i miljöbalken. Men regeringen valde att inte gå vidare, för man såg inte att förslagen uppnådde syftet – att få en övergripande lagstiftning. En ändring uppnådde inte det syfte som man vill komma till. Det föranledde riksdagen att komma med ett nytt tillkännagivande 2011. Det rådde en viss otålighet, får man väl kalla det, över att frågan drog ut på tiden.

Jag vill framhålla ett viktigt arbete som inte gjordes av civilutskottet men av miljö- och jordbruksutskottet och som visar hur viktigt det är med uppföljningsarbete i riksdagen för att skaffa sig kunskap och få en samlad bild av vad som händer. Det handlar om statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten. Den bedömning som gjordes där baserades både på en skrift och på en utfrågning man hade i ämnet.

Bedömningen var att det behövs fortsatta och förstärkta insatser från verksamhetsutövaren för att bevara och återskapa den biologiska mångfalden i vattendragen. Här finns många exempel där verksamhetsutövare har gjort stora insatser för att få fram bra vandringsvägar för fisk och så vidare. Vi har ett exempel som har använts ganska mycket, nämligen Stornorrfors i Umeälven. Denna stora trappa öppnade hela Vindelälven

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Insatser för vandrande
fisk i sjöar och
vattendrag*

för lax. Det är ett exempel där det har gått bra utan att vi har ändrat lagstiftningen.

Den skrivelse som vi behandlar i dag kom från regeringen i augusti 2011. Sedan dess har den hållits flytande och varit uppe i civilutskottet med jämna mellanrum. I skrivelsen är regeringen tydlig med att det fortfarande är regeringens uppfattning att vattenverksamhet ska bedrivas enligt tillstånd som prövas enligt miljöbalkens hänsynsregel och att det hela lever upp till EU-rättens krav. Det är främst ramdirektivet för vatten som vi talar om.

Skrivelsen avslutas med två konkreta förslag. De verksamheter som föreslås där pågår genom regleringsbrev för 2012. Dels är det länsstyrelserna som har fått resurser för ökad tillsyn, dels är det Havs- och vattenmyndigheten som har ett dialoguppdrag med intressenter för att man ska få ökad samsyn på vattenkraften. Vi kan hoppas att den dialog som Havs- och vattenmyndigheten har krattat manegen lite grann för det fortsatta arbetet och att man ändå har talat och samprat sig om frågan.

Fru talman! Ännu viktigare i sammanhanget är den utredning som tillsattes i april, där man skulle se över reglerna för vattenverksamheten i miljöbalken kopplat till de grundläggande principerna där förorenaren betalar och bästa möjliga teknik ska användas. Då kommer vi in på ett modernt tänkande, och vi får se var det slutar någonstans. Men det är en mycket god ansats i sammanhanget.

Tilläggsdirektivet, där utredaren ska titta på 4 kap. 6 § i miljöbalken, kom i slutet på maj. Det handlar om våra nationalälvar och ytterligare namngivna älvsträckor och vattendrag.

Från Folkpartiets sida välkomnar vi verkligen åtgärderna. Det har varit en av Folkpartiets hjärtefrågor genom åren att slå vakt om våra nationalälvar och skydda de vattendrag som finns namngivna i miljöbalken. Dessutom ställer EU:s ramdirektiv tydliga krav på god ekologisk status för sjöar och vattendrag till 2015. I denna typ av modifierade vattendrag talar vi om god ekologisk potential. Utan tvivel har Sverige en låxa att göra här. Precis som någon nämnde här har Sverige fått viss kritik för att vi inte har gjort tillräckligt.

Avslutningsvis kan jag hålla med Jan Lindholm om att man definitivt inte ska underskatta de kommersiella värdena av strömmande vatten och fungerande fiskevatten.

Anf. 97 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Regeringen beslutade den 4 april att tillsätta en särskild utredare som skulle se över reglerna om vattenverksamheten i miljöbalken och lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. I ett tilläggsdirektiv den 31 maj har även inkluderats 4 kap. 6 § och det tredje stycket i miljöbalken för ytterligare belysa huruvida skyddet för nationalälvarna är tillräckligt starkt.

Fru talman! Vattenkraften och dess utveckling är starkt förknippad med vår industrialisering och har i snart hundra år bidragit till Sveriges utveckling som industrination. Dessförinnan drevs smedjornas hammare, kvarnarnas hjul och sågverkens sågklingor direkt av vattenhjul i bäckar och åar med rinnande och ibland uppdämda vatten utan att gå omvägen via elmarknaden. I dag står vattenkraften för nästan halva den totala elproduktionen i Sverige, medan den i grannlandet Norge står för i prin-

cip all elproduktion, skulle man kunna säga. Den är vår viktigaste förnybara energikälla – och det oavsett vilken energipolitik som vi kommer att ha i framtiden, ifall nu den skulle ifrågasättas. Detta gäller oavsett om det är norska, svenska eller finska anläggningar som producerar elen eftersom vi har en gemensam marknad.

Fru talman! Jag hör till de ledamöter som anser att andelen förnybar energi måste öka. Jag ser gärna att vi gör ännu bättre bruk av redan befintliga vattenkraftsanläggningar – både större och mindre och sådana som med små investeringar kan tas i drift med en liten miljöpåverkan. Jag har motionerat i ärendet. Självfallet ska detta ske med hänsyn till fisken och dess vandringsvägar.

Vattenreglering och utdikning har i massvis med år torrlagt områden som i dag utgör vår bästa åker- och betesmark. I dag ser vi ett behov av att återställa en del av dessa våtmarker och sumpskogar. Det är paradoxalt nog något som uppmuntras och stöds lika entusiastiskt som en gång utdikningen stöddes under den första halvan av det förra seklet och slutet på 1800-talet.

Ny teknik i industrin, tak över huvudet i välbyggda trähus och nya bruksmetoder i jordbruket har vi fått tack vare att vi har lärt oss att leda och kontrollera vattendragen i hela vårt land. Men på den tiden fanns inte medvetenheten om hur den biologiska mångfalden kunde påverkas. De flesta regleringar skedde kanske inte heller med hänsyn till de människor och de bygder som tvingades släppa till marken och vattnet.

Även om priset har varit högt för människor, för flora och för fauna är den påverkan som vi ser i dag en del av det som vi stolt brukar kalla för vårt kulturlandskap – det öppna landskap som vi trivs bäst i, för att fritt tolka Ulf Lundell.

Med detta, fru talman, vill jag ha sagt att regeringen har tillsatt en ambitiös utredning där utredaren inte bara ska föreslå en tillståndsprövning som ska ta hänsyn till rätt som sträcker sig långt bak i tiden. Den ska också föreslå hur sådana anläggningar ska se ut som stöds på en vattenlag från 1918 och som troligen stiftades i syfte att möjliggöra en stor utbyggnad av vattenbaserad elproduktion, bland annat i de nationalälvar som vi på senare år har stiftat nya lagar för att skydda.

Detta görs mot bakgrund av att vi alltjämt och framgent kommer att vara beroende av vattenkraften. Samtidigt inser vi att den varken förr eller senare kommer att kunna utnyttjas utan att vi får en miljöpåverkan. För Centerpartiet är det viktigt att möjligheten för fisken att vandra säkerställs med trappor och vandringsvägar och att ansvaret för att bekosta sådana anordningar åligger kraftföretagen, enligt principen att förorenaren är den som ska betala. Det känns dock lite märkligt för mig att tala om förorenare när vi talar om vår viktigaste förnybara energikälla, som har bidragit till att klimatutsläppen ifrån svensk elproduktion är låga tack vare att vi inte har haft något avgörande behov av el vare sig från kol eller från olja. Vi har i stället kunnat utveckla billig och icke fossilberoende kraftproduktion – visserligen med tillskott från vår kanske mest ineffektiva vattenkokare, nämligen kärnkraften. Målet är att öka den förnybara elproduktionen med 25 terawattimmar till 2020 jämfört med 2002 års nivå. Det kommer att ske med hjälp av en fortsatt vindkraftsutbyggnad och med vattenkraften kvar som reglerkraft.

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Insatser för vandrande
fisk i sjöar och
vattendrag*

Fru talman! Jag tror att den stora utmaningen för utredaren ligger i det som jag tidigare nämnde, nämligen frågan om dikning och dränering. För det första är dessa företag en så naturlig del av vårt landskap och våra liv att vi inte tänker på att de har en miljöpåverkan i dag och i framtiden när det är dags att göra om täckdikningen eller rensa kanalerna för att öka flödet.

För det andra utgör varje försök att röra dessa kanaler och de öppna och täckta diken en risk att försvåra livsförutsättningarna för de djur, fåglar och fiskar som lever av de förutsättningar som dikningsföretagen har givit.

I Sverige finns 900 000 kilometer diken, och av dem finns 10 procent i odlingslandskapet. Det finns omkring 30 000 markavvattningsföretag i jordbruksområdena. Diken och kanaler är en del av vår infrastruktur för att avvattna åkermark, men de är också till för att möjliggöra vägar, järnväg och bebyggelse och hårdgjorda ytor av olika slag.

Kommer det att krävas nya tillstånd? Hur kommer man i kontakt med representanter för de ursprungliga dikningsföretagen när de nuvarande fastighetsägarna kanske inte ens känner till att de är medlemmar och att de har ett ansvar att hålla diket öppet? Att de försöker hålla diket öppet kommer i sin tur att påverka livsvillkoren för yngel, flodpärlmusslor och andra djur som är beroende av orörda bottnar och av att hydrologin även i diken förblir oförändrad.

Det är sådant man kan reflektera över vid sidan av den stora huvudfrågan i den här diskussionen, nämligen hur vi ska kunna säkerställa vandringsvägar för fisk och uppfylla såväl mål för den biologiska mångfalden som ambitiösa klimatmål och en fortsatt hållbar energiproduktion i Sverige.

Fru talman! Låt mig avsluta med att säga att vi i Centerpartiet är nöjda med den beslutsamhet som präglat miljöministern när det gäller att en gång för alla ta ett samlat grepp på vattenverksamhet och reda ut de intressekonflikter som kan finnas mellan fortsatt drift av vattenkraftsproduktion och mål för vattenkvalitet och biologisk mångfald i landskapet.

Jag yrkar således bifall till förslaget i betänkandet och därmed avslag på både följdmotionerna och de övriga motioner som finns med från den allmänna motionstiden.

Jag vill i likhet med Jan Lindholm tacka fru talmannen, utskottets ledamöter och civilutskottets kansli för det halvår som har gått och önska er en trevlig sommar.

Anf. 98 OTTO VON ARNOLD (KD):

Fru talman! Resurshushållningen med mark och vatten ska gå hand i hand med biologisk mångfald. Det är en konklusion vi kan dra i dag. Det är någonting som vi har kommit överens om här i kammaren efter mycket om och men. Man kan ju förstå att detta är en svår nöt att knäcka för ett land som är så beroende av sin vattenkraft, av att bygga upp en förnybar energi och avstå från att använda fossila bränslen.

Jag skulle vilja påstå att detta är en milstolpe. Efter ett par tillkännagivanden har vi kommit en bra bit på väg mot att leva i en bättre harmoni med naturen och omgivningen.

Regeringen har varit proaktiv genom att låta Havs- och vattenmyndigheten sätta i gång ett dialogarbete. Dessutom har man gett mer pengar

till länsstyrelserna för att de ska kunna öka sin tillsyn. Man tillsätter en speciell utredare som ska titta på lagstiftningen och detta att förorenaren betalar samt att man ska använda den bästa tekniken. Det här ger förhoppningsvis möjligheter att förändra de tillstånd som har funnits enligt 1918 och 1983 års vattenlagar. Samtidigt har den, som också nämnts här, tillägget att titta på miljöbalken så att vi kan få en bättre tillämpning.

Fru talman! Det är glädjande. Det visar samtidigt att riksdagen har en viktig roll att spela i det parlamentariska spelet och i maktutövningen i Sverige.

Jag vill tacka för den här terminen. Jag vill tacka mina utskottskamrater och önska dem en skön och behaglig sommar. Det är välförtjänt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)

Prot. 2011/12:132
18 juni

*Insatser för vandrande
fisk i sjöar och
vattendrag*

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Finansutskottets betänkanden
2011/12:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken
2011/12:FiU27 Årsredovisning för staten

Skatteutskottets betänkande
2011/12:SkU20 Redovisning av skatteutgifter 2012

15 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 15 juni

2011/12:427 Illojal konkurrens inom åkerinäringen
av *Peter Persson* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 juni

2011/12:662 Säkerställande av svensk rymdforskning på klimatområdet
av *Thomas Strand* (S)

Prot. 2011/12:132
18 juni

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)
2011/12:663 Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec)
av *Carina Hägg* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

den 18 juni

2011/12:664 Fler platser på kvinnojourerna
av *Eva Olofsson* (V)
till statsrådet Maria Larsson (KD)
2011/12:665 Ändring av högskoleförordningen
av *Thomas Strand* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 september.

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.55.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 72 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Fastställande av dag för riksmötets start 2012/13.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
4 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Förnyad bordläggning.....	2
8 § Frågor om subventioner till kärnkraft	3
Näringsutskottets betänkande 2011/12:NU24	3
Anf. 1 JENNIE NILSSON (S).....	3
Anf. 2 LISE NORDIN (MP).....	4
Anf. 3 KENT PERSSON (V)	7
Anf. 4 MATS ODELL (KD)	8
Anf. 5 KENT PERSSON (V) replik	11
Anf. 6 MATS ODELL (KD) replik	11
Anf. 7 KENT PERSSON (V) replik	12
Anf. 8 MATS ODELL (KD) replik	12
Anf. 9 LISE NORDIN (MP) replik	13
Anf. 10 MATS ODELL (KD) replik	13
Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik	13
Anf. 12 MATS ODELL (KD) replik	13
Anf. 13 JENNIE NILSSON (S) replik	14
Anf. 14 MATS ODELL (KD) replik	14
Anf. 15 JENNIE NILSSON (S) replik	15
Anf. 16 MATS ODELL (KD) replik	15
Anf. 17 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	15
Anf. 18 LISE NORDIN (MP) replik	19
Anf. 19 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	19
Anf. 20 LISE NORDIN (MP) replik	20
Anf. 21 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	20
Anf. 22 KENT PERSSON (V) replik	20
Anf. 23 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	20
Anf. 24 KENT PERSSON (V) replik	21
Anf. 25 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	21
Anf. 26 JENNIE NILSSON (S) replik	21
Anf. 27 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	22
Anf. 28 JENNIE NILSSON (S) replik	23
Anf. 29 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	23
Anf. 30 EVA FLYBORG (FP).....	24
Anf. 31 LISE NORDIN (MP) replik	28
Anf. 32 EVA FLYBORG (FP) replik.....	28
Anf. 33 LISE NORDIN (MP) replik	29
Anf. 34 EVA FLYBORG (FP) replik.....	29

Anf. 35	KENT PERSSON (V) replik.....	30
Anf. 36	EVA FLYBORG (FP) replik	30
Anf. 37	KENT PERSSON (V) replik.....	31
Anf. 38	EVA FLYBORG (FP) replik	31
Anf. 39	JENNIE NILSSON (S) replik	31
Anf. 40	EVA FLYBORG (FP) replik	32
Anf. 41	JENNIE NILSSON (S) replik	33
Anf. 42	EVA FLYBORG (FP) replik	33
Anf. 43	HELENA LINDAHL (C).....	34
Anf. 44	LISE NORDIN (MP) replik	36
Anf. 45	HELENA LINDAHL (C) replik	36
Anf. 46	LISE NORDIN (MP) replik	37
Anf. 47	HELENA LINDAHL (C) replik	38
Anf. 48	LARS ISOVAARA (SD)	38
Anf. 49	JAN LINDHOLM (MP).....	40
Anf. 50	OLA JOHANSSON (C).....	44
Anf. 51	HELENA LINDAHL (C).....	45
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	46
9 §	Senare tillämpning av vissa bestämmelser om legitimation	
	för lärare och förskollärare	46
	Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU20.....	46
Anf. 52	MICHAEL SVENSSON (M).....	46
Anf. 53	JABAR AMIN (MP).....	47
Anf. 54	ROGER HADDAD (FP).....	49
Anf. 55	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	50
Anf. 56	JABAR AMIN (MP) replik.....	51
Anf. 57	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	52
Anf. 58	JABAR AMIN (MP) replik.....	52
Anf. 59	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	52
Anf. 60	ANNIKA ECLUND (KD)	53
Anf. 61	IBRAHIM BAYLAN (S).....	54
Anf. 62	ROGER HADDAD (FP) replik.....	56
Anf. 63	IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	57
Anf. 64	ROGER HADDAD (FP) replik.....	57
Anf. 65	IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	58
Anf. 66	MICHAEL SVENSSON (M) replik	59
Anf. 67	IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	59
Anf. 68	MICHAEL SVENSSON (M) replik	60
Anf. 69	IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	60
Anf. 70	ROSSANA DINAMARCA (V).....	60
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	61
10 §	Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m.....	61
	Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU22.....	61
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	61
11 §	Införande av ett pricksystem på fiskets område.....	61
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU20	61
	(Beslut skulle fattas den 19 juni.).....	61
12 §	Vägen till nära-nollenergibyggnader	62

Civilutskottets betänkande 2011/12:CU27	62	Prot. 2011/12:132
Anf. 71 CARINA OHLSSON (S)	62	18 juni
Anf. 72 JAN LINDHOLM (MP)	64	
Anf. 73 KENT PERSSON (V)	68	
Anf. 74 ANTI AVSAN (M)	70	
Anf. 75 CARINA OHLSSON (S) replik	72	
Anf. 76 ANTI AVSAN (M) replik	73	
Anf. 77 CARINA OHLSSON (S) replik	73	
Anf. 78 ANTI AVSAN (M) replik	74	
Anf. 79 LARS TYSKLIND (FP)	74	
Anf. 80 KENT PERSSON (V) replik	76	
Anf. 81 LARS TYSKLIND (FP) replik	77	
Anf. 82 KENT PERSSON (V) replik	77	
Anf. 83 LARS TYSKLIND (FP) replik	77	
Anf. 84 JAN LINDHOLM (MP) replik	78	
Anf. 85 LARS TYSKLIND (FP) replik	78	
Anf. 86 JAN LINDHOLM (MP) replik	79	
Anf. 87 LARS TYSKLIND (FP) replik	79	
Anf. 88 OLA JOHANSSON (C)	79	
Anf. 89 JAN LINDHOLM (MP) replik	82	
Anf. 90 OLA JOHANSSON (C) replik	83	
Anf. 91 JAN LINDHOLM (MP) replik	83	
Anf. 92 OLA JOHANSSON (C) replik	84	
Anf. 93 OTTO VON ARNOLD (KD)	84	
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)	85	
13 § Insatser för vandrande fisk i sjöar och vattendrag	85	
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU5	85	
Anf. 94 EVA BENGTSON SKOGSBERG (M)	85	
Anf. 95 JAN LINDHOLM (MP)	87	
Anf. 96 LARS TYSKLIND (FP)	89	
Anf. 97 OLA JOHANSSON (C)	90	
Anf. 98 OTTO VON ARNOLD (KD)	92	
(Beslut skulle fattas den 19 juni.)	93	
14 § Bordläggning	93	
15 § Anmälan om interpellation	93	
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	93	
17 § Kammaren åtskildes kl. 16.55	94	

